

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้

ทิมชาณสูตร

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง
ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้

พระเผด็จ ทตฺตชีโว

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

- รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย
- ประธานภาคพื้นอเมริกาและยุโรป

เกิดเมื่อวันที่

๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

สำเร็จการศึกษา

ด้านกลีกรรมและสัตวบาลบัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
และ Diploma of Dairy Technology,
Hawkesbury Agricultural College, Australia

อุปสมบท

เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
ณ พัทธสีมา วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร

คำนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกได้ขยายตัว ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายหลายด้าน สร้างความความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสให้กับทุกประเทศ แม้แต่ประเทศไทยซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ ก็มีอาชญากรรมเลื่องลือผลกระทบนี้

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีอยู่แล้วในทิมชาณสูตร ที่ว่าด้วยเหตุแห่งชีวิตรุ่งในชาตินี้และชาติหน้า ซึ่งเป็นความรู้และหลักธรรมอันทรงคุณค่าที่หลวงพ่отัตตชีโวได้เมตตาแสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนอบรมสาธุชนตลอดมา

คณะศิษยานุศิษย์จึงได้กราบขออนุญาตประมวลพระธรรมเทศนาของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้จากทิมชาณสูตรและพระสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น สิงคาลกสูตร มหาจัตตารีสกสูตร มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ “เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาหน้าที่พลเมือง มิตรแท้” เพื่อน้อมถวายเป็นมฤตาสักการะ เนื่องในวาระอายุวัฒนมงคล ๘๕ ปีของหลวงพ่отัตตชีโว ผู้เป็นที่เคารพยิ่ง

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะเป็นวิถีทางสร้างความสุขความเจริญ ความมั่งคั่งที่ยั่งยืนในชีวิต ทั้งชาตินี้และชาติหน้าให้กับผู้อ่าน และสามารถพัฒนาตนเป็น พลเมืองมิตรแท้ของประเทศชาติให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม หากมีความคลาดเคลื่อนหรือ ข้อบกพร่องประการใดในการเรียบเรียง คณะผู้จัดทำต้องกราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้จัดทำ ขออนุโมทนาบุญและขอบพระคุณผู้มีจิตศรัทธาสับสนุนการ จัดพิมพ์หนังสือทุกท่าน และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ประสบแต่ ความสุขความเจริญในชีวิตโดยทั่วกัน ขอจงได้รู้แจ้งธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ วิชชาธรรมกายโดยเร็วพลัน เทอญ

คณะผู้จัดทำ

๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
ภาค ๑ ประกอบเหตุชีวิตรุ่ง บรรลุผลเป็นพลเมืองมิตรแท้	8-26
๑. พลเมืองมิตรแท้ สำคัญไฉน	10
๒. เหตุแห่งชีวิตรุ่ง มืองค์ประกอบอะไรบ้าง	13
๓. เหตุแห่งชีวิตรุ่ง เป็นทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้ได้อย่างไร	18
ทิมชาณสูตร-ข้อคิดเกริ่นนำ	27-28
ภาค ๒ ธรรมว่าด้วยเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้ในทิมชาณสูตร	30-129
๑. อุฏฐานสัมปทา หมั่นประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตชอบธรรม	35
๒. อารักขสัมปทา บริโภค-เก็บรักษาทรัพย์ถูกต้องตามหลักธรรม	51
๓. กัลยาณมิตตตา สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรเป็น	83
๔. สมชีวิตา ดำรงชีวิตถูกต้องเหมาะสม	103
๕. ข้อคิดโดยสรุปจากเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้	127

สารบัญ

	หน้า
ภาค ๓ ธรรมว่าด้วยเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาติหน้า ในทิมชาณสูตร	131-191
๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา	135
๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล	150
๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ	166
๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา	180
๕. ข้อคิดโดยสรุปจากเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาติหน้า	190
หน้าที่พลเมืองมิตรแท้ บทสรุปหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้	192
บรรณานุกรม	200
แนะนำวิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น	201
รายนามเจ้าภาพ	207

ภาค ๑

ประกอบเหตุชีวิตรุ่ง
บรรลุผลเป็นพลเมืองมิตรแท้

๑. พลเมืองมิตรแท้ สำคัญไฉน

พลเมือง แปลว่า **กำลังของเมือง** มาจากคำว่า “พล” (พะ-ละ) แปลว่า กำลัง และคำว่า “เมือง” ในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง จำเป็นต้องพัฒนานิสัยคนในชาติให้เป็นมิตรแท้ เป็นเพื่อนที่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน แล้วร่วมมือกันก่อเป็นพลัง ร่วมกันสร้างความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ ความเจริญรุ่งเรือง ความร่ำรวย ความสงบสุข ความสามัคคี จึงบังเกิดมีแก่ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไปได้

พลเมืองมิตรแท้ของประเทศใด ก็คือคนในชาตินั้นที่ตั้งใจฝึกฝนตนให้มีนิสัยเป็นมิตรแท้ต่อตนเอง ต่อเพื่อนบ้าน ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม และร่วมมือร่วมใจกันสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติของตน ยิ่งประเทศชาติเจริญขึ้นเท่าใด ความจงรักภักดีต่อชาติ พระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของประเทศ ก็จะมีทวีเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น ในเวลาเดียวกันนิสัยมิตรเทียม ตั้งแต่นิสัยปกปิด ดีแต่พูด ประจบสอพลอ ชวนฉวยหาประโยชน์ ยอมขายมุก ย่อมเสื่อมสูญไป

ภัยสงคราม ภัยเศรษฐกิจ ภัยโรคระบาด และภัยนานาชนิดที่กำลังคุกคามประเทศชาติอยู่ในขณะนี้ ก็จะพลอยจางหายไป ด้วย แต่ความสำเร็จในการสร้างมิตรแท้ให้แก่สังคมและประเทศชาติดังกล่าวนี้ จะบังเกิดขึ้นได้ ย่อมต้องเพาะบ่มนิสัยมิตรแท้แก่ตนเองทั้งในชาตินี้และชาติหน้าก่อนด้วย

จึงขอเชิญทุกท่านติดตาม “ทิมชาณสูตร - เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้” ที่พระลัมมาลัมพุทธเจ้าตรัสแก่ชาวชนบทชื่อทิมชาณ ณ พยัคฆปัชนคร ผู้ปรารถนาเป็นเศรษฐีครองเรือนอย่างมีความสุข เป็นมิตรแท้แก่บุตร ภรรยา บริวาร เพื่อนบ้าน ทั้งในโลกนี้และหลังจากละโลกแล้ว ก็ปรารถนาเป็นสุขในโลกหน้าด้วย

**มิตรเทียม
เป็นประชาชน
บ่อนทำลาย
ชาติ**

๑. มิตรปกโลก

๑. คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
๒. เสียให้น้อย คิดเอาให้มาก
๓. ตนมีภัยจึงช่วยทำกิจเพื่อน
๔. คบเพราะเห็นประโยชน์เฉพาะหน้า

๒. มิตรดีแต่พูด

๑. อ้างเรื่องที่แล้วมาปราศรัย
๒. อ้างเรื่องยังไม่เกิดมาปราศรัย
๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งไร้ประโยชน์
๔. เมื่อขอความช่วยเหลือก็ปฏิเสธ

๓. มิตรช่างประจบ

๑. จะทำชั่วก็คล้อยตาม ๒. จะทำดีก็คล้อยตาม
๓. ต่อหน้าก็สรรเสริญ ๔.ลับหลังก็นินทา

๔. มิตรชวนฉิบหาย

๑. ชักชวนดื่มน้ำเมา ๒. ชักชวนเที่ยวกลางคืน
๓. ชักชวนให้จมกับสิ่งไร้สาระ
๔. ชักชวนให้เล่นการพนัน

**มิตรแท้
เป็น
พลเมือง
พัฒนาชาติ**

๑. มิตรมีอุปการะ

๑. เพื่อนประมาทรักษาเพื่อนได้
๒. เพื่อนประมาทรักษาทรัพย์ให้
๓. เป็นที่พึ่งได้ ยามเพื่อนมีภัย
๔. ออกทรัพย์ให้เกินกว่าเพื่อนขอ

๒. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข

๑. บอกความลับตนแก่เพื่อน
๒. ปิดความลับของเพื่อน
๓. เพื่อนมีภัยไม่ละทิ้ง
๔. แม้ชีวิตก็สละให้เพื่อนได้

๓. มิตรแนะประโยชน์

๑. กล้าห้ามเพื่อนทำชั่ว ๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟังเคยรู้ ๔. บอกทางสวรรค์ให้

๔. มิตรมีความรักใคร่

๑. เพื่อนทุกข์ก็ทุกข์ด้วย ๒. เพื่อนสุขก็ยินดีด้วย
๓. ห้ามปรามเมื่อเพื่อนถูกนินทา
๔. รับรองผู้สรรเสริญเพื่อน

๒. เหตุแห่งชีวิตรุ่ง มืองค์ประกอบอะไรบ้าง

ผู้ใดจะประสบความสำเร็จในชีวิต ผู้นั้นพึงประกอบเหตุแห่งชีวิตรุ่ง คือ

๑. มีความเห็นถูกต้องว่า **โลกนี้มีที่มา โลกหน้ามีที่ไป** คำว่า “โลก” ในที่นี้หมายถึง ชีวิตเรา ตัวเราแต่ละคน ชีวิตเราเป็นอย่างไรขึ้นกับ “กรรมที่เราทำมาในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อไปในอนาคต” หากเราชอบฆ่าสัตว์ในอดีตชาติ เมื่อกรรมนี้ส่งผลในปัจจุบันชาติ คือชาตินี้ ทำให้เราเป็นผู้มีโรคภัยไข้เจ็บมาก อายุสั้น นี่คือ **ชีวิตเรามีที่มา** หรือ **โลกนี้มีที่มา** หากกรรมฆ่าสัตว์ยังส่งผลต่อ เมื่อละโลกก็ไปสู่ทุกคติ ไปเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง สัตว์นรกบ้าง นี่คือ **ชีวิตเรามีที่ไป** หรือ **โลกหน้ามีที่ไป** ขึ้นอยู่กับกรรมดี กรรมชั่ว ที่เราทำไว้ มิได้มีพระเจ้า เทพเจ้า เทพยดา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดมาดลบันดาลชีวิตเราให้เป็นแบบนั้นไม่

๒. มีเป้าหมายชีวิตถูก ด้วยเหตุที่มีความเห็นถูกต้องดังกล่าว ผู้นั้นจึงตั้งเป้าหมายชีวิตถูกว่า จะต้องดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง คือ **เว้นกรรมชั่ว ทำแต่กรรมดี ทำใจให้ผ่องใส** โดยประกอบแต่ **เหตุให้สุข ให้เจริญ** เพื่อมีฐานะ มีทรัพย์ มีสุขกับครอบครัว มีบริวารซื่อสัตย์ มีสังคมสงบให้อยู่เป็นสุข เพราะกรรมดีที่ทำในชาตินี้ ก็เป็นเหตุให้ตนละโลก ก็จะไปเสวยสุขในโลกหน้าอีกด้วย

๓. ประกอบเหตุให้สุขให้เจริญในโลกนี้ ละโลกไปสวรรค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแก่ ทิฆมชานู มีใจความสำคัญว่า

๓.๑ เหตุให้สุขในโลกนี้ ผู้นั้นจะต้องประกอบเหตุ ๔ มีอักษรย่อว่า อุ อา ก ส คือ

๓.๑.๑ ขยันหมั่นเพียรประกอบการทำงานอาชีพสุจริตชอบธรรม คือ อุฏฐานสัมปทา ย่อว่า อุ

๓.๑.๒ เก็บรักษาทรัพย์สุจริตชอบธรรมนั้นให้ถูกหลักธรรม คือ อารักขสัมปทา ย่อว่า อา

๓.๑.๓ สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตร คบหาสมาคมแต่กับคนดีผู้มีศรัทธา คีล จาคะ ปัญญา
คือ กัลยาณมิตตตา ย่อว่า ก อ่านว่า กะ

๓.๑.๔ ดำรงชีวิตพอเหมาะแก่รายได้ มีรายเหลือ^๑ ไม่ตระหนี่ ไม่อึดคั่ง ไม่ฟุ้งเฟ้อ
ไม่ฟุ่มเฟือย คือ สมชีวิตา ย่อว่า ส อ่านว่า สะ

๓.๒ เหตุให้สุขในโลกหน้า ขณะมีชีวิตอยู่ในชาตินี้ ผู้นั้นจะต้องประกอบเหตุ ๔ มีอักษรย่อว่า
ส สี จา ป เพื่อสร้างบุญหล่อเลี้ยงใจและเป็นเสบียงบุญหล่อเลี้ยงชีวิตในชาติหน้า คือ

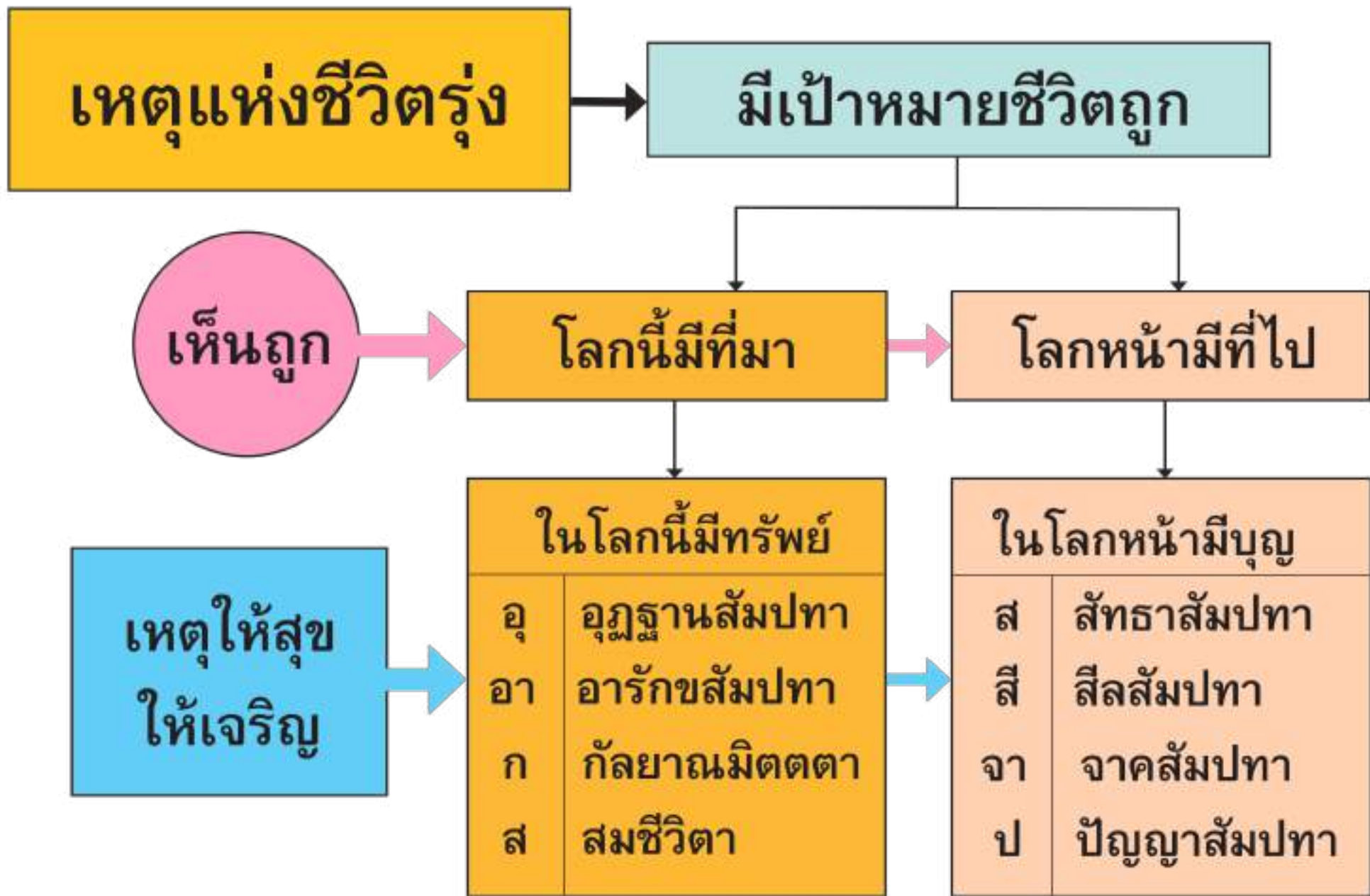
๓.๒.๑ มีศรัทธา (สัทธา) ต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อมั่นพระพุทธรองค์และปฏิบัติตาม
คำสอนอย่างมั่นคง คือ สัทธาสัมปทา ย่อว่า ส อ่านว่า สะ

๓.๒.๒ มีศีล (สีล) สมบูรณ์ รักษาศีล ๕ ศีล ๘ เป็นประจำ คือ สีลสัมปทา ย่อว่า สี

๓.๒.๓ มีความเสียสละ สละวัตถุสิ่งของ และสละมลทินใจ คือ จาคสัมปทา ย่อว่า จา

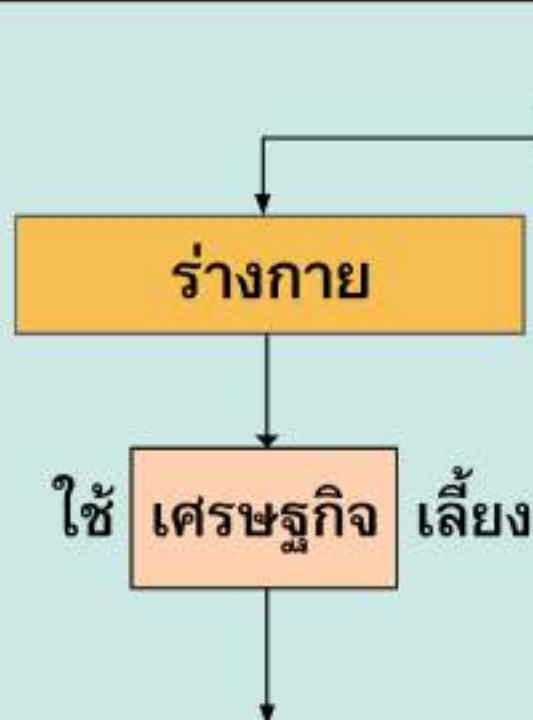
๓.๒.๔ มีปัญญา เป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล รู้แจ้งเห็นจริงชัดความจริงของสรรพสิ่ง ทั้งด้านโทษ-คุณ
แล้วเลือกปฏิบัติเฉพาะด้านคุณ เว้นด้านโทษ เพื่อประโยชน์สุขส่วนตนและส่วนรวม
คือ ปัญญาสัมปทา มีอักษรย่อว่า ป อ่านว่า ปะ

^๑ หมายถึง มีรายจ่ายน้อยกว่ารายรับหรือรายได้

หลักชีวิตรุ่ง

หลักประกันชีวิตรุ่ง : ฉลาด+ขยัน+สัจจะ

- ฉลาดขยันหาทรัพย์
- ฉลาดขยันเก็บทรัพย์
- ฉลาดขยันสร้างเครือข่ายมิตรแท้
- ฉลาดขยันรู้ประมาณใช้ทรัพย์

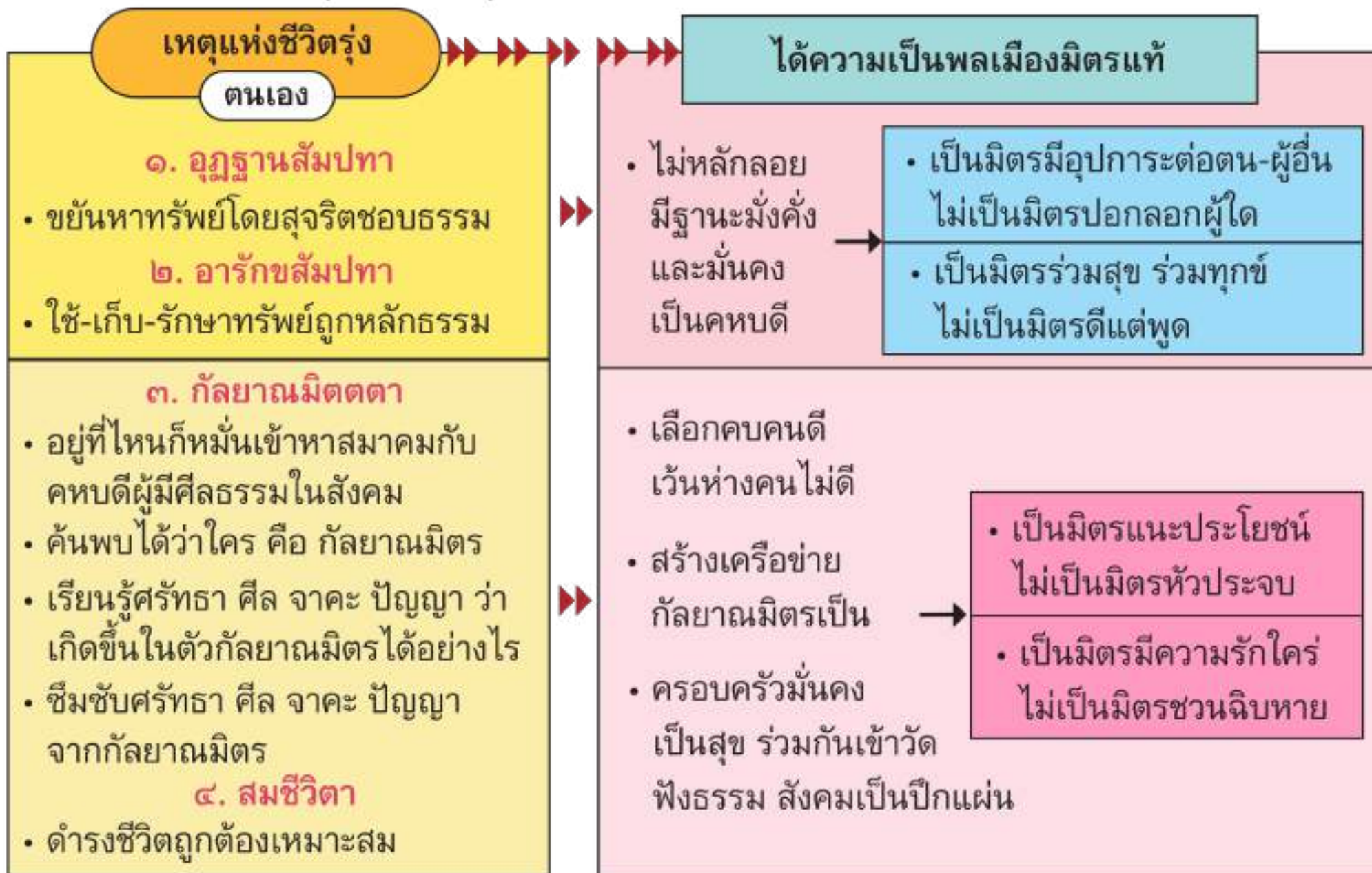
องค์ประกอบชีวิต

จิตใจ

ใช้ บุญ เลี้ยง

- ขยันปฏิบัติธรรมให้จิตตั้งมั่นภายในกาย
ตถาคตโพธิสัตว์เท่านั้นคง
- ตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ มั่นคง
- ยินดีเสียสละ มีจาคะประจำใจ
- ฝึกตนเป็นผู้มีปัญญา

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาความเป็นพลเมืองมิตรแท้

๓. เหตุแห่งชีวิตรุ่ง เป็นทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้ได้อย่างไร

ความเป็นพลเมืองมิตรแท้ มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของพวกเราทุกคนในการประกอบเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่ง เพื่อความสุขความเจริญในชาตินี้ และเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งในชาติหน้า ดังปรากฏในทิมชาณสูตร^๑ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑. ตนเองขยันหาทรัพย์ด้วยวิธีสุจริตชอบธรรม ชีวิตในชาตินี้จะเป็นสุขได้ต้องมีทรัพย์ที่หามาโดยสุจริตหล่อเลี้ยง คือหามาถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบ วัฒนธรรมประเพณี และหามาโดยชอบธรรม คือไม่ผิดกฎแห่งกรรม เมื่อต้องการทรัพย์ก็ต้องประกอบอาชีพ และทุกอาชีพต่างก็มีเวรกรรมประจำอาชีพที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ชาวนา ไถนาแต่ละครั้งก็ต้องฆ่าสัตว์เล็ก เช่น มด กิ้งกือ หอยโข่ง ฯลฯ ที่อาศัยในนาไปด้วย แม้ไม่ได้ตั้งใจก็ตาม นี่คือเหตุผลว่าทำไมจึงต้อง “หาโดยสุจริตชอบธรรม” ก็เพื่อไม่เดือดร้อนแก่ตน ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

^๑ ทิมชาณสูตร อัง.อญจก. (ไทย.มจร) ๒๗/๕๔/๓๕๐-๓๕๔

ผู้ขยันหมั่นหาทรัพย์โดยสุจริตชอบธรรม จึงเป็นผู้รักการฝึกฝนตนให้มีความรู้ ความสามารถ มีสติปัญญา รู้เห็นเหตุ รู้เห็นผล ทั้งใกล้-ไกล รู้คุณ-รู้โทษ รู้ถูก-ผิด รู้ดี-ชั่ว รู้บุญ-บาป แล้วเลือกใช้แต่วิธีที่เป็นคุณ เว้นวิธีที่เป็นโทษ เพื่อประโยชน์สุขส่วนตนและส่วนรวม ที่จะเกิดทั้งระยะใกล้ ระยะไกล มิใช่ยึดแต่ประโยชน์เฉพาะหน้าของตนและพรรคพวกเป็นที่ตั้ง

๒. ใช้-เก็บรักษาทรัพย์สุจริตอุกหลักธรรม ทรัพย์ที่หามาโดยสุจริตชอบธรรม เราจะต้องเก็บรักษาให้ถูกต้องตามหลักธรรม จึงจะบริโภคนได้เต็มอิ่ม เต็มใจ กล่าวคือไม่ใช่ทรัพย์หมดไปกับอบายมุขเพียงเพื่อเห็นแก่ความสนุกสนานเพลิดเพลินมัวเมาเฉพาะหน้า แต่บริโภคใช้สอยเพื่อประโยชน์สุขในชาตินี้ ประโยชน์สุขในชาติหน้า และประโยชน์สุขอย่างยิ่ง คือ ไปนิพพาน เพราะทรัพย์นั้น แม้หามาโดยสุจริตชอบธรรมแต่ก็มีภัย ๕ ประการ คือ ๑) ราชภัย ๒) โจรภัย ๓) ภัยธรรมชาติ ๔) อุบัติเหตุ และ ๕) ภัยจากบุคคลผู้ไม่เป็นที่รัก เราจึงต้องเรียนรู้ศึกษาวิธีเก็บรักษาทรัพย์ให้ถูกต้องหลักธรรม หลักกฎหมาย เพื่อป้องกันภัยทั้ง ๕ ไม่ให้เกิดแก่ทรัพย์ของเรา ทรัพย์จึงจะไม่วิบัติ กลับมีแต่สมบัติเพิ่มพูนมากมาย

๓. สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรเป็น เราต้องหมั่นเข้าหาสมาคมกับคหบดี หรือกับผู้ขยันทำกินโดยสุจริตชอบธรรม บริโภคใช้สอย เก็บรักษาทรัพย์เป็น เพื่อเรียนรู้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติ

ของบุคคลเหล่านั้น เพื่อสอนสั่งอบรมตนให้มีสติปัญญาในการดูคนให้เป็น ใครเป็นคนดีที่ต้อง
 รีบเข้าหา ใครเป็นคนไม่ดีที่ต้องหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล แล้วรีบอ่อนน้อมเข้าหาคนดี เพื่อสร้าง
 สัมพันธไมตรี ผูกใจกันไว้ให้มั่นคง เพื่อเป็นสหายดี เพื่อนดี เพื่อนแท้ นั่นคือเป็นกัลยาณมิตร
 ต่อกัน ด้วยความเอาใจใส่ ช่างสังเกต สนทนา สอบถาม ให้เกิดความเข้าใจ เห็นภาพในใจชัด
 ว่ากัลยาณมิตรท่านฝึกตนอย่างไร จึงมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา แล้วปฏิบัติตามท่าน เพื่อมี
 คุณธรรมความดีทั้ง ๔ นั้น นี่คือการสร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรที่ถูกต้อง เพราะยึดโยงผูกใจ
 นำมิตรกันด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา มิใช่ด้วยผลประโยชน์ทางธุรกิจ ทางสังคม หรือ
 ทางการเมืองแต่ประการใด เพราะยามผลประโยชน์ขัดกัน ก็ฟาดฟันบรณล้วยกันไปข้างหนึ่ง

๔. ดำรงชีวิตถูกต้อง ผลจากการที่เราทั้งขยันหาทรัพย์เป็น ใช้-เก็บรักษาทรัพย์เป็น และ
 สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรเป็น รอบกายเราจึงมีแต่คนดีเคียงข้าง ความรู้ดี ความสามารถดี
 ความประพฤติดี ความคิดดี จึงไหลบ่าท่วมใจเรา ให้เราได้ตรอง เชื่อมโยงเห็นความเป็นเหตุ
 เป็นผลว่า การดำรงชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความสุขความเจริญในชาตินี้และชาติหน้าจะ
 ต้องดำรงชีวิตอย่างไร นั่นคือ ไม่เป็นหนี้ มีรายรับมากกว่ารายจ่าย ใช้ทรัพย์ถูกต้องตาม
 วัตถุประสงค์แท้จริงของทรัพย์นั้น ไม่อวดคืด ไม่ผิดเคือง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย มีทรัพย์ใช้
 ยามจำเป็น

ผลการประกอบเหตุแห่งชีวิตรุ่งทำให้เป็นพลเมืองมิตรแท้ได้อย่างไร

ผู้ประกอบเหตุแห่งชีวิตรุ่งดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นพลเมืองมิตรแท้แน่นอนก็ด้วยเหตุและผลดังนี้

๑. เป็นผู้ยึดความสุจริตชอบธรรม ไม่ยึดความทุจริตชอบใจตามอารมณ์

“อุฏฐานสัมปทา” คือ ความหมั่นขยันหาทรัพย์ ทำกินโดยสุจริตชอบธรรม ผู้ปฏิบัติตามนี้ แสดงว่า พื้นฐานจิตใจเป็นผู้มีความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับ “สัมมาอาชีวะ คือ อาชีพถูกต้อง” ว่าจะต้อง

๑) เป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎแห่งกรรม ทำแล้วไม่เกิดบาป แต่ได้บุญ แสดงว่าเป็นผู้เชื่อเรื่องกรรม บุญบาป มีจริง จึงเว้นห่างอาชีพที่ผิดศีล ผิดธรรม เช่น อาชีพค้าสัตว์ อาชีพค้ามนุษย์ อาชีพหลอกลวง ลักทรัพย์ ทุจริตสีด้า สีเทา แก๊งค์คอลเซนเตอร์ อาชีพที่เกี่ยวกับอบายมุขทุกรูปแบบ เป็นต้น เพราะหากไปเกี่ยวข้องทำอาชีพไม่ถูกต้องเหล่านี้ ตนเอง ผู้อื่น สังคมย่อมเดือดร้อน หายนะย่อมเกิดขึ้นแน่นอน

๒) เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความขยันหมั่นเพียร คือใช้ความวิริยะอุตสาหะพากเพียร ทำให้ผลผลิตจากอาชีพมีคุณภาพดีแท้จริง ก่อเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนตัว-ส่วนรวมได้แท้จริง จึงทุ่มเทแรงกาย ความรู้ ความสามารถ อย่างสุดฝีมือ ทำอาชีพสุจริตให้ประสบความสำเร็จจริงให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๓) เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความมีสติสัมปชัญญะ ผู้ประกอบอาชีพสุจริตชอบธรรม ทำด้วยใจที่หมั่นประคองรักษาเก็บไว้ในกลางกายตน ซึ่งเรียกกันว่า มีสัมมาสติ คือ ใจที่มี สติตามรักษา เป็นใจที่นุ่มนวล สะอาด ทำให้มีอารมณ์ดี รอบคอบ ช่างสังเกต แยกแยะได้ว่า อะไรถูก-ผิด ดี-ชั่ว มีประโยชน์-ไม่มีประโยชน์ บุญ-บาป ฯลฯ แล้วเลือกทำแต่สิ่งถูกต้อง ดีงาม สุจริตชอบธรรม การประกอบอาชีพจึงสำเร็จราบรื่นด้วยดี

ผู้มีความเข้าใจถูกสัมมาอาชีพะนี้ จึงเป็นผู้เห็นคุณค่าความสุจริต ความชอบธรรมว่าเป็นทางมาแห่งความสุข ความสามัคคีในการประกอบอาชีพ จิตใจยึดมั่นในหลัก ความสุจริตชอบธรรม มิใช่หลักลอย ถือเอาแต่ความพอใจ เอาแต่ผลประโยชน์ตนและพวก พ้องเป็นที่ตั้ง โดยไม่สนใจว่าทุจริตหรือสุจริต ไม่ชอบธรรมหรือชอบธรรม ทำให้มีอิทธิบาท ๔ ขยัน หมั่นเพียรหาเลี้ยงชีพแต่ในทางสุจริตชอบธรรม เมื่อได้ทรัพย์มาก็ใช้-เก็บ-รักษา-สละ-จำแนกแจกจ่ายเป็น ทรัพย์สมบัติก็เพิ่มพูน จึงเป็นผู้มีอาชีพการงานมั่นคง ฐานะมั่นคง ไม่หลักลอย

บุคคลเช่นนี้ย่อมกล้าหาญค้นคว้าหาความจริงที่นำมาใช้ในชีวิต กล้าเผชิญกับ ความจริง เอาชนะอุปสรรคด้วยความสุจริตชอบธรรม จึงมีความเชื่อมั่นถูกต้องในตน ความ หวาดหวั่นต่ออุปสรรคนานัปการย่อมลดน้อยถอยลง เขาจึงพร้อมให้ความช่วยเหลือ อุปการะแก่มิตรสหาย ไม่มีความคิดปองลอก มีแต่จะร่วมสุขร่วมทุกข์ ไม่ทอดทิ้งกัน

เคียงบ่าเคียงไหล่ไปด้วยกัน และพร้อมป้องกันรักษาเมื่อเพื่อนมีภัย หรือประมาทพลาดพลั้ง
รู้เท่าไม่ถึงการณ์ มิใช่เป็นมิตรที่ดีแต่พูด ต่อหน้าสรรเสริญ ลับหลังนินทา ยามมีเหตุก็พูด
บ้ายเบี่ยงเอาตัวรอด ไม่ให้ความช่วยเหลือ

๒. เป็นผู้มีกัลยาณมิตร ผู้ยึดความสุจริตชอบธรรม แสดงว่าเป็นผู้ได้รับการปลุกฝัง
เรื่องนี้จากกัลยาณมิตรมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ตั้งแต่วัยเด็ก วัยเรียน วัยทำงาน ทำให้เขา
เป็นผู้

๑) มีศรัทธา โดยมีศรัทธาเรื่องกรรมที่เรียกว่า **กัมมสัทธา** เพราะเห็นผลประจักษ์
ด้วยตนเองแล้วว่า เมื่อประกอบเหตุ คือ ขยันหมั่นเพียรทำการงานสุจริตชอบธรรม ผลคือชีวิต
มั่นคง มั่นคง สุขสงบ สามีคคีถ้วนหน้า ตรงกันข้ามหากซี้เกียจหรือทำการงานทุจริต ไม่
ชอบธรรม ก็จะมีแต่ความวิบัติ หายนะ หากมั่งคั่งก็อ่อนแอ พร้อมฟาดฟัน ยื้อแย่ง ชว่งชิงกัน
ตลอดเวลา หาความจริงใจ ไว้ใจกันแทบไม่ได้เลย

จากกัมมสัทธาที่ออกงามในจิตใจนี้ ทำให้เขาหมั่นเข้าหากัลยาณมิตรบุคคลแล้ว
บุคคลเล่า จนได้พบกัลยาณมิตรผู้เชี่ยวชาญการปฏิบัติธรรมมีจิตตั้งมั่นภายในกาย นำเขาให้เกิด
ความเข้าใจถูกความจริงประจำโลกและชีวิตยิ่ง ๆ ขึ้น จนเกิดตถาคตโพธิสัทธา คือมีศรัทธาปักใจ
เชื่อมั่นอย่างไม่คลอนแคลนในพระพุทธคุณอันเลิศประเสริฐของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

และตั้งใจปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์

๒) มีศีล เป็นผู้รักษาศีลได้มั่นคง เพราะเห็นคุณ-โทษของการมี-ไม่มีศีลว่า ทำให้ชีวิตเป็นสุข-ทุกข์อย่างไร เป็นเหตุให้เมื่อละโลกแล้วไปนรก-สวรรค์อย่างไร จึงตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ด้วยเห็นแบบอย่างและได้ฟังคำพร่ำสอน พาฝึก พาทำ พาปฏิบัติ จากกัลยาณมิตร

๓) มีจาคะ เป็นผู้รักการสละ การให้ปัน สามารถตัดใจให้ได้อย่างมิตรแท้ ซึ่งก็คือกัลยาณมิตร เพราะเป็นบุคคลที่หาได้ยาก เรามีบุญได้พบเจอ ได้คบหาสมาคมผูกใจกันไว้ได้มั่นคง ชีวิตเราย่อมไม่ตกต่ำ สุกตีย่อมเป็นที่ไปแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เรียนรู้ฝึกฝนการสละอารมณ์ขุ่นมัวจากกัลยาณมิตร ทำให้จิตใจเราสงบ มีสติตั้งมั่น ใจพร้อมเจริญสมาธิภาวนา เข้าถึงธรรมตามท่านกัลยาณมิตร นี่นับเป็นบุญลาภอันประเสริฐของเรา เราจึงตั้งใจฝึกฝนตนเป็นผู้มีศรัทธา ศีล และจาคะให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๔) มีปัญญา คือ ความรอบรู้ เห็นแจ้งชัดจริงในความเป็นจริงของสรรพสิ่ง ผู้มีปัญญาย่อมรู้เห็นเหตุ รู้เห็นผล และความจริงที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร จะแก้ไขพัฒนาอย่างไรได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ปัญญานี้ จึงมิใช่ปัญญาที่เกิดจากการรู้จำตามตำรับตำราเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจาก (๑) การคิดตรอง เป็นการเชื่อมโยงความเป็นเหตุ

เป็นผลจากข้อมูลความจริงที่ปรากฏให้เห็น แต่มักถูกมองข้าม (๒) การเจริญสมาธิภาวนา ให้ใจหยุด ใจนิ่ง ใจใสสะอาด เพื่อเห็นความจริงชัดเจน

หากไม่ได้พบกัลยาณมิตร **คุณธรรม ๔ คือ ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา** ย่อมยากจะเกิดแก่เรา เราจึงต้องเคารพนอบน้อม แล้วนำคำสอนของท่านมาปฏิบัติให้ได้ดีตามอย่างท่าน ชีวิตของเราจึงจะดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสมที่เรียกว่า **“สมชีวิตา”** ควบคู่ไปกับการสร้างและขยายเครือข่ายกัลยาณมิตรที่เรียกว่า **“กัลยาณมิตตตา”**

ความเป็นมิตรณะประโยชน์ มิตรมีความรักใคร่อย่อมเกิดขึ้นในตัวเรา เป็นนิสัยและอุปนิสัยติดตัวเราตลอดไป ด้วยรู้ชัดแล้วว่าเราเกิดมาทำไม อะไรคือเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง จะดำเนินชีวิตอย่างไรจึงเป็นสุข เจริญรุ่งเรืองร่ำรวยในชาตินี้ ละโลกก็ได้ไปสวรรค์ ชาตินี้ได้รู้จริงถูกต้องแล้วว่า อะไรเป็นประโยชน์-ไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต คนดีมิตรแท้ มีคุณสมบัติอย่างไร อยู่ที่ไหน จะเข้าไปเรียนรู้สัมผัสความดีจากท่านอย่างไร ก็ารู้แล้ว ปฏิบัติตามได้แล้ว นิสัยมิตรช่างประจบ มิตรชวนฉิบหาย จึงกล้ากราบเข้ามาในตนแทบไม่ได้เลย เพราะเราได้พากเพียรฝึกฝนตนจนมีธาตุแท้แห่งความมีสัจจะ เอาจริง ทำสิ่งใด

ก็ทำจริง ทำตรง ทำถูกต้องสุจริตชอบธรรม ได้ผลงานดี มีคุณภาพแท้จริงตรงตามเวลาที่กำหนด ตัวเรามีสัจจะ ไม่กลับกลอก ไม่หลอกลวง มิใช่มิตรจอมปลอมแต่เป็นมิตรแท้จริง

จึงกล่าวได้ว่า คนในชาติบ้านเมืองใด หากได้ประกอบเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่ง คือ

๑. ขยันหาทรัพย์โดยสุจริตชอบธรรม คือ อุตฐานสัมปทา
๒. ใช้และเก็บรักษาทรัพย์ถูกต้องหลักธรรม คือ อารักขสัมปทา
๓. สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตร คือ กัลยาณมิตตตา
๔. ดำรงชีวิตถูกต้องเหมาะสม คือ สมชีวิตา

และฝึกฝนตนเองตามแบบอย่างกัลยาณมิตร ให้มี **ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา** คนในชาติบ้านเมืองย่อมพัฒนาเป็นพลเมืองมิตรแท้ เป็นกำลังพัฒนาบ้านเมืองให้มีแต่ความร่ำรวย มีความสุขสงบ สามัคคี เจริญรุ่งเรืองได้แน่นอนตลอดไป

จบภาค ๑

ทิมชาณสูตร

นายทิมชาณ...ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค ดังนี้ว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกข้าพระองค์เป็นคฤหัสถ์
เป็นกามโกติ อยู่ครองเรือน นอนเบียดบุตร

ใช้จันทน์ของชาวกาลสี ทัดทรงดอกไม้ ของหอม
และเครื่องลูบไล้ ยินดีทองและเงิน

ขอพระผู้มีพระภาคโปรดแสดงธรรมที่จะพึงเป็น
เพื่อเกื้อกูลในภพนี้ เพื่อสุขในภพนี้

และเพื่อเกื้อกูลในภพหน้า เพื่อสุขในภพหน้า
แก่ข้าพระองค์ทั้งหลายเถิด”

ทิมชาณสูตร อัง.อฏฺฐก. (ไทย.มจร) ๒๗/๕๔/๓๔๐

ข้อคิดเกริ่นนำ

ทิมชาณุ ไม่ได้เป็นนักบวช นักวิชาการ นักการศาสนา ข้าราชการ และไม่ได้เป็น เศรษฐี เขาเป็นเพียงชาวชนบทผู้หนึ่งที่รักครอบครัว ตั้งใจประกอบอาชีพจนสามารถ ตั้งหลักปักฐานได้ ไม่ใช่คนหลักลอย และยังอยากใช้สิ่งของที่เศรษฐีและผู้มียศศักดิ์ ชอบใช้ จึงได้กราบทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามตรงว่ายังยินดีทองและเงิน คือ อยากรวย อยากเป็นสุขแบบคฤหัสถ์ ไม่ได้อยากบวชเป็นพระภิกษุ ที่มากราบพระองค์ ในวันนี้ เพื่อขอข้อธรรมและหลักปฏิบัติที่พอเหมาะ อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อ ความสุข ในชาตินี้ และเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ในชาติหน้า

ถ้าจะพูดภาษาชาวบ้าน นายทิมชาณุยังอยากรวย ยังอยากอยู่กับครอบครัว ยังอยาก สบายตั้งแต่ชาตินี้ และชาติหน้าก็ยังรวย ยังเป็นสุขกับครอบครัวต่อไปอีก

จากคำถามของนายทีฆชาณ ทำให้พอทราบได้ถึงต้นทุนปัญญาทางธรรมของเขา ที่สำคัญคือเขาเป็นคนมีเหตุผล จึงเลือกมาถามปัญหากับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทราบกันโดยทั่วไปว่า พระพุทธองค์ทรงติเตียนการฆ่าสัตว์บูชายัญ และที่สำคัญมากก็คือ ทีฆชาณเชื่อมั่นว่าโลกหน้ามี คือตายแล้วไม่สูญ อันจะเป็นต้นทุนให้เกิดhiriโอตัมปะ คือความอายบาปและความเกรงกลัวบาป

จากต้นทุนทางธรรมที่ทีฆชาณมี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงตรัสธรรมอำนวยการ ประโยชน์สุขขั้นต้นของคฤหัสถ์ในชาตินี้ด้วยทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์แห่งชีวิตรุ่งในชาตินี้ และธรรมอำนวยการประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไปในชาติหน้าด้วยสัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์แห่งชีวิตรุ่งในชาติหน้า ๑๗-

ภาค ๒

ธรรมว่าด้วยเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่นชาตินี้
ในทิมชาณสูตร

ทิมชาณสูตร เหตุแห่งชีวิตรุ่งชาตินี้

สมัยหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิคมของชาวโกฬิยะ
ชื่อว่ากักรปัตตะ เขตกรุงโกฬิยะ

ครั้งนั้นกุลบุตรชื่อ**ทิมชาณ**^๑ ได้เข้าไปเฝ้าพระพุทธองค์ถึงที่
ประทับ ถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร

ทิมชาณได้กราบทูลขอร้องให้พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม
แก่พวกเขาในฐานะที่เป็น**คฤหัสถ์ผู้ครองเรือน มีบุตร มีภรรยา** ให้สามารถ
ยึดเป็นหลักปฏิบัติในการครองชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ทั้งในโลกนี้และ
โลกหน้า

^๑ ทิมชาณสูตร อัง.อญจก. (ไทย.มจร) ๒๓/๕๔/๓๔๐-๓๔๔

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสแสดงธรรมให้
พระวาสयीตเป็นหลักปฏิบัติในการครองชีวิต
เพื่อให้สามารถประสบสุขอย่างแท้จริงในโลกนี้
ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อุฏฐานสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น
๒. อารักขสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยการรักษา
๓. กัลยาณมิตตตา : ความเป็นผู้มีมิตรดี
๔. สมชีวิตา : ความเป็นอยู่เหมาะสม

“พยัคฆปัชชะ

อุฏฐานสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบภาระงาน คือ กุลบุตรในโลกนี้เลี้ยงชีพด้วยการงานใด จะเป็นกสิกรรม พาณิชยกรรม โครรัคขกรรม เป็นช่างศร รับราชการ หรือศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้านในการงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น ประกอบด้วย ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาอันเป็นอุบายในการงานที่จะต้องช่วยกันทำนั้น สามารถทำได้ สามารถจัดได้ พยัคฆปัชชะนี้เรียกว่า **อุฏฐานสัมปทา**”^{๑,๒}

^๑ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสตอบแก่นายทิมชาณู

^๒ พยัคฆปัชชะ นี้เป็นคำร้องเรียกโกสิยบุตรชื่อทิมชาณูนั้น ด้วยอำนาจประเพณีตั้งชื่อ บรรพบุรุษของโกสิยบุตรชื่อทิมชาณูนั้น เกิดในทางเสื่อฝาน เพราะฉะนั้น คนในตระกูลนั้น เขาจึงเรียกกันว่า พยัคฆปัชชะ (อง.อุฎฺธก.อ. (ไทย.มมร) ๓๗/๕๖๕)

๑. อุฏฐานสัมปทา หมั่นประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตชอบธรรม

อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความหมั่น^๑ในการประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า “หาเป็น”

เราทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิตได้แก่ ๑) เครื่องนุ่งห่ม ๒) ที่อยู่อาศัย ๓) อาหาร และ ๔) ยารักษาโรค ถ้าขาดปัจจัย ๔ แม้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ประสบปัญหาเป็นทุกข์เดือดร้อนทันที และอาจถึงแก่ชีวิตได้ เช่น ขาดอาหารหลายวัน ขาดยารักษาโรคในยามเจ็บไข้ได้ป่วย การที่จะสมบูรณ์พร้อมด้วยปัจจัย ๔ ทั้งมีปริมาณพอเพียง มีครบถ้วน มีคุณภาพพร้อมใช้งานได้ เราทุกคนต้องมีความหมั่นประกอบการทำงานอาชีพสุจริต ไม่ว่าจะเป็นทำอาชีพเกษตรกรรม ทำธุรกิจการค้า รับราชการ ช่างศิลปะต่าง ๆ เช่น ช่างเย็บปักถักร้อย ช่างแกะสลัก ช่างทำขนม ช่างปั้น ช่างหล่อ ฯลฯ เราต้องทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน จึงจะได้ทรัพย์ที่สุจริต การใช้สอยปัจจัย ๔ ที่เกิดจากทรัพย์ที่หามาโดยสุจริตนี้จึงเป็นไปด้วยความปลาบปลื้มใจ ใช้ได้เต็มอึดเต็มใจ ไม่ต้องระแวงภัย ไม่ต้องระแวงความเดือดร้อนที่จะตามมาในภายหลัง

^๑หมั่น หมายถึง ขยัน ทำหรือประพฤติบ่อย ๆ อย่างเป็นปกติสม่ำเสมอ

ความหมั่นประกอบการทำงานนี้มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ

๑. มีความฉลาดเลือกอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพะ **เว้นขาดมิจฉาอาชีพะ**
๒. มีปัญญา มีความรู้ดี มีความสามารถ ชำนาญการทำอาชีพนั้นได้ถูกต้องด้วยตนเอง
๓. มีความฉลาดสามารถสอนงาน ถ่ายทอดงาน บริหารงาน ให้ผู้อื่นทำแทนได้
๔. มีความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านการทำงานสัมมาอาชีพะนั้น

๑. มีความฉลาดเลือกสัมมาอาชีพะ **เว้นขาดมิจฉาอาชีพะ**

อาชีพในโลกนี้มีหลากหลาย การจะเลือกประกอบอาชีพใด สิ่งแรกที่เราต้องจำใส่ใจและตระหนักรู้ก่อนตัดสินใจ คือ อาชีพนั้นเป็นอาชีพทุจริต ผิดทำนองคลองธรรมที่เรียกว่า **มิจฉาอาชีพะ** หรือเป็นอาชีพสุจริต ถูกทำนองคลองธรรมที่เรียกว่า **สัมมาอาชีพะ** เพราะสมบัติของคนเราจะวิบัติหรือรุ่งเรือง ก็เพราะอาชีพที่ประกอบว่าสุจริตหรือทุจริตนี้เอง

สัมมาอาชีวะเป็นอย่างไร

สัมมาอาชีวะ หมายถึง อาชีพที่ถูกศีลธรรม ไม่เป็น **มิจฉาอาชีวะ** ซึ่งมีการโกง การล่อลวง การตลบตะแลง การยอมตนในทางผิด การเอาลาภต่อลาภ ฯลฯ

สำหรับการหาเลี้ยงชีพด้วยอาชีพหมอดู หรือพยากรณ์หลากหลายรูปแบบนั้น เท่าที่ปรากฏก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการทำนายการพยากรณ์เหล่านั้นมิได้ถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือบางทีอาจทำนายไม่ถูกเลย ดังนั้นการทำนายหรือพยากรณ์ผิดย่อมเป็นการกล่าวเท็จ ซึ่งเป็นการผิดศีลโดยตรง อาชีพหมอดูจึงไม่ใช่สัมมาอาชีวะ นอกจากนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงถึงอาชีพค้าขายต้องห้าม ซึ่งพุทธบริษัทที่เป็นฆราวาสไม่ควรประกอบ ๕ ประการ^๑ ดังนี้

๑) การค้าขายคัสตราวุธ ที่ห้ามค้าขายก็เพราะการค้าขายอาวุธ เป็นเหตุให้ทำลายล้างผลาญชีวิตกัน

๒) การค้าขายมนุษย์ ที่ห้ามค้าขายก็เพราะการค้าขายมนุษย์ทำให้มนุษย์หมดอิสราภาพ

๓) การค้าขายสัตว์เพื่อเอาไปฆ่า หมายถึงรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ไว้ขายเพื่อฆ่า เช่น การทำฟาร์มหมู แกะ แพะ วัว ไก่ เป็ด ปลา กุ้ง เป็นต้น ที่ห้ามค้าขายก็เพราะการค้าขายสัตว์เอาไปฆ่า เป็นเหตุให้ต้องฆ่าสัตว์

^๑ อ้างอิงจากวินัยชาสูตร อัง.ปญจก. (ไทย.มจร) ๒๒/๑๗๗/๒๔๕

๔) การค้าขายของมีนเมา หมายถึง การปรุงของมีนเมาชนิดใดชนิดหนึ่งแล้วขาย เช่น เหล้า^๑ น้ำใบกระท่อม ผื่น กัญชา ยาม้า เฮโรอีน โคเคน ยาเสพติด ฯลฯ ที่ห้ามค้าขาย ก็ เพราะการค้าขายของมีนเมาเป็นเหตุให้มีการดื่ม การเสพของมีนเมา แล้วเกิดความประมาท นำไปสู่ความเสื่อมเสียและอันตรายถึงแก่ชีวิต

๕) การค้าขายยาพิษ หมายถึง การทำยาพิษแล้วค้าขายยาพิษนั้น รวมทั้งสารเคมี อันตรายต่าง ๆ เช่น สารพิษไซยาไนด์ ยาเบื่อหนู ยาฆ่าแมลง ก๊าซพิษ เป็นต้น ที่ห้ามขายก็ เพราะเป็นอันตรายต่อชีวิตคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

การค้าขายทั้ง ๕ ประการนี้ เราทุกคนต้องไม่ทำทั้งด้วยตนเอง และไม่ชักชวนบุคคลอื่นให้ ทำ สำหรับการค้าขายในข้อ ๑), ๔) และ ๕) นั้น **พระพุทธองค์ทรงห้ามทั้งการเป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่าย**

กล่าวได้ว่าสาระสำคัญของสัมมาอาชีวะก็คือ การประกอบอาชีพที่ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม อาชีพที่ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม ย่อมไม่ผิดกฎหมายอย่างแน่นอน ทั้งจะต้องเป็นอาชีพที่ ส่งเสริมให้ตนเป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา และใจอยู่เสมอ

^๑ เป็นคำที่ใช้เรียกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยทั่วไป ซึ่งรวมถึงเครื่องดื่มที่ได้จากการกลั่น (สุรา) และเครื่องดื่มที่ได้จากการหมัก เช่น เบียร์ ไวน์

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่สามารถหลีกเลี่ยงการประกอบมิจฉาอาชีวะได้ ก็เพราะได้รับการปลูกฝังให้มีความคิดเป็นสัมมาทิฐิ จึงเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อมั่นในเรื่องบุญและบาป พยายามระมัดระวังตัวมิให้ทำผิดศีล อยู่ในสิ่งแวดล้อมของคนดีมีศีลธรรม จึงตั้งใจเลือกประกอบแต่สัมมาอาชีวะ

ผู้ที่ตั้งใจประกอบสัมมาอาชีวะย่อมชื่อว่า “ฉลาดในการเลือกอาชีพ”

๒. มีปัญญา มีความรู้ดี มีความสามารถ ชำนาญการทำอาชีพนั้นได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง

การที่บุคคลเลือกประกอบสัมมาอาชีวะอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เป็นเพียงความฉลาดในการเลือกอาชีพเท่านั้น ยังมิได้เป็นเครื่องรับประกันว่าบุคคลนั้นจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพที่ตนเลือก

องค์ประกอบอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จ ก็คือ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำอาชีพที่ตนเลือก กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องรอบรู้ใน “ศาสตร์” สำหรับอาชีพนั้นอย่างถ่องแท้ เช่น บุคคลที่เลือกอาชีพช่างไฟฟ้า ก็จำเป็นจะต้อง

ศึกษาให้มีความรู้อย่างถูกต้องลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าทุกแง่มุม นับตั้งแต่เรื่องกระแสไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ เทคนิควิธีการติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ อันตรายอันจะเกิดจากไฟฟ้า ตลอดจนกฎหมายที่บังคับเกี่ยวกับการใช้ หรือการบริการไฟฟ้าในสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังจะต้องสามารถแนะนำและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าในแง่มุมต่าง ๆ แก่ผู้ใช้ไฟฟ้า และผู้ร่วมให้บริการไฟฟ้าได้ด้วย ความมั่นใจว่าถูกต้องไม่มีผิดพลาด

ผู้ประกอบการอาชีพเป็นช่างไฟฟ้าที่มี “ศาสตร์” ในระดับที่กล่าวมานี้ ย่อมมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของตนในลักษณะที่ชื่อว่า “ฉลาดในการทำงาน”

๓. มีความฉลาดสามารถสอนงาน ถ่ายทอด-บริหารงานให้ผู้อื่นทำแทนได้

การทำงานทุกอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานตามลำพังโดยเอกเทศ หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการทั้งสิ้น ดังนั้น ไม่ว่าตนจะทำงานหรือทำธุรกิจตามลำพังคนเดียว หรือทำงานร่วมกับหมู่คณะ และไม่ว่าตนจะอยู่ในฐานะลูกน้อง รองหัวหน้า หัวหน้าใหญ่ ผู้จัดการ เจ้าของ ฯลฯ จำเป็น

อย่างยิ่งที่จะต้องรอบรู้และสามารถบริหารจัดการอย่างมีหลักวิชา ทั้งด้านการบริหารงาน และบริหารบุคคล มิฉะนั้น ธุรกิจการงานหรืออาชีพที่ทำอยู่ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงานอาชีพที่ตนทำอยู่นี้เรียกว่า “ศิลป์” สำหรับอาชีพนั้น ๆ โดยตรงก็ได้

ผู้ประกอบอาชีพที่มี “ศิลป์” ในลักษณะที่กล่าวมานี้ ย่อมมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของตน ชื่อว่า “ฉลาดในการบริหารงาน”

๔. มีความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านการงานสัมมาอาชีพะนั้น

บุคคลที่เลือกประกอบสัมมาอาชีพะที่เหมาะสมกับความถนัดของตน มีความฉลาดในการทำงาน ฉลาดในการบริหาร แต่ถ้าขาดความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่เสียแล้ว ก็มีความเป็นไปได้ว่า อาจไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิต ดังนั้น เรื่องความขยันหมั่นเพียรในระดับที่ติดเป็นนิสัย จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

แท้ที่จริงแล้ว บุคคลที่มีนิสัยขยันขันแข็งในการทำงานก็เพราะมีนิสัยอดทน และความอดทนของคนเราจะพัฒนาจนเป็นนิสัย ก็เพราะคุ้น เคย ชิน กับการทำงาน หรือถูกเคี่ยวเข็ญให้ทำงานสารพัดรูปแบบมาตั้งแต่เยาว์วัย

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องรู้จักถนอมรักษาสุขภาพให้แข็งแรงไปพร้อม ๆ กับการทำงาน โดยแต่ละวันต้องทำความสะอาดร่างกายถูวิธี และไม่ใช้ร่างกายเกินกำลังมากเกินไป อีกทั้งต้องกิน-นอน-ตื่น-อาบน้ำตามเวลา^๑ จึงจะสามารถสู้งานได้แบบเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีนิสัยขยันทำงานชนิดที่ไม่เคยย่อระย่อต่ออุปสรรคใด ๆ แต่ขาดความฉลาดในการทำงานและการบริหารงาน ก็จะเข้าลักษณะที่เรียกว่า “ขยันแต่โง่” นั้น นอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพแล้ว ยังจะก่อปัญหาที่นำความทุกข์และความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและบุคคลใกล้ชิดอีกด้วย และถ้ามีบุคคลประเภทนี้มาก ๆ ก็จะกลายเป็นปัญหาสังคมโดยรวมอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ๐๙-

^๑ อาสิวิโสฬสมสูตร ส.สฬ. (ไทย.มจร) ๑๘/๒๓๘/๒๓๖-๒๓๙

ลักษณะผู้ประกอบการอาชีพทุกจริต (มิจฉาอาชีพะ)

^๑ มหาจัตตารีสกสูตร ม.ญ. (ไทย.มจร) ๑๔/๑๔๐/๑๗๔-๑๘๐

ลักษณะผู้ประกอบอาชีพสุจริต^๑ (สัมมาอาชีพะ)

สัมมาอาชีพะ

ละมิจฉาอาชีพะ^๒

ไม่โกง	ไม่ค้าอาวุธ
ไม่ล่อลวง	ไม่ค้าสัตว์มีชีวิต
ไม่ตลบตะแลง	ไม่ค้ายาพิษ
ไม่ทำอุบายโกง	ไม่ค้าสิ่งเสพติด
ไม่เอาลามต่อลาม	ไม่ค้าอาวุธ

เลี้ยงชีพด้วย

สัมมาอาชีพะ

- ต้องมีสัมมาทิฐิ
- ต้องมีสัมมาวายามะ
- ต้องใช้สัมมาสติ

^๑ มหัจฉตารีสกสูตร ม.อ. (ไทย.มจร) ๑๔/๑๔/๑๔๐/๑๗๔-๑๘๐

^๒ มิจฉาอาชีพะเป็นอย่างไร คือการพูดหลอกลวง การเลียบเคียง การหวานล่อม การพูดและเล็ม การใช้ลามต่อลาม นี่เป็นมิจฉาอาชีพะ

องค์ประกอบ สัมมาอาชีวะ ๓

๑. สัมมาทิฏฐิ

๑.๑ รู้ชัดมิจฉาอาชีวะ
ว่าเป็นมิจฉาอาชีวะ

๑.๒ รู้ชัดสัมมาอาชีวะ
ว่าเป็นสัมมาอาชีวะ

๒. สัมมาวายามะ

๒.๑ พยายาม
ละมิจฉาอาชีวะ

๒.๒ พยายาม
ทำสัมมาอาชีวะ
ให้ถึงพร้อม

สัมมาอาชีวะ

๓. สัมมาสติ

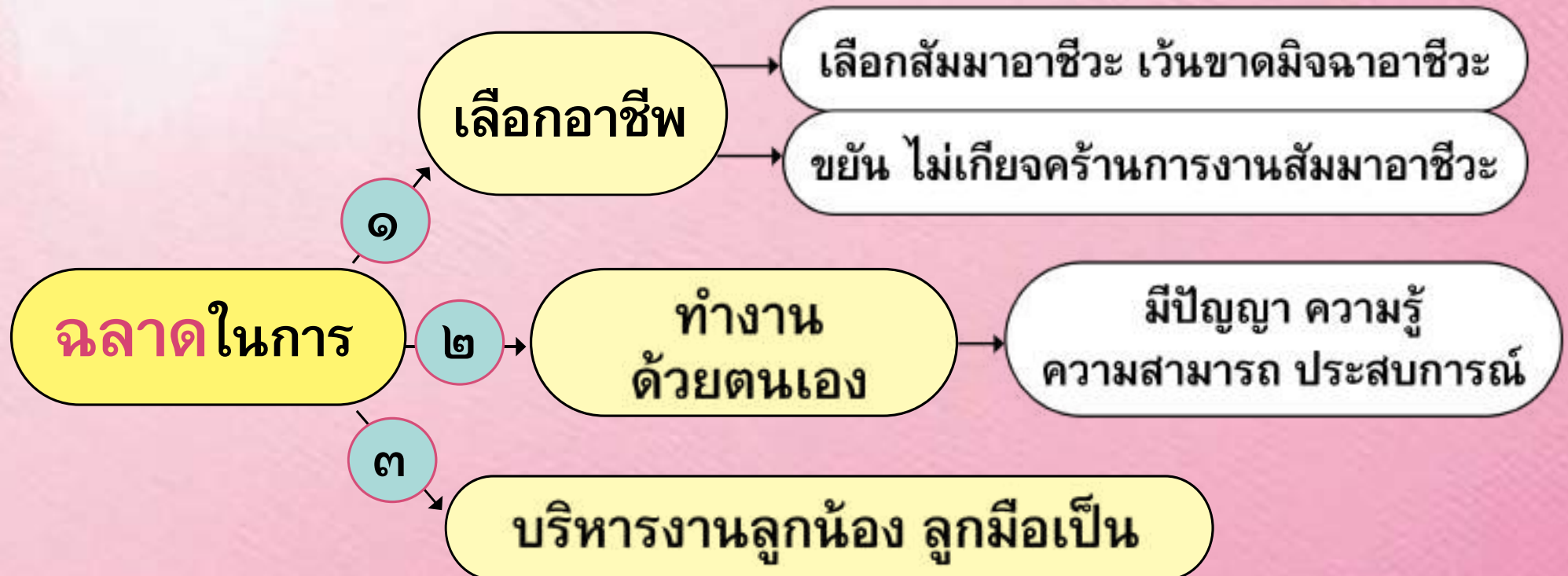
๓.๑ มีสติ
ละมิจฉาอาชีวะ

๓.๒ มีสติเข้าถึง
สัมมาอาชีวะ

“อุฏฐานสัมปทา”

หลักการ
หาโดยไม่ละเมิดกุศลธรรม

คุณสมบัติของผู้หาทรัพย์เป็น

สาระสำคัญของอุฏฐานสัมปทา

อุฏฐานสัมปทา คือ ความหมั่นประกอบการทำงาน หรือ “หาเป็น” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดของคนเรา มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่หลายอย่าง แต่ที่จำเป็นที่สุดมี ๔ ประการ คือ

๑. ฉลาดในการเลือกอาชีพ คือต้องเลือกประกอบแต่สัมมาอาชีพะเท่านั้น การประกอบมิชฌาอาชีพะ นอกจากเป็นการสั่งสมบาปแล้ว บางอย่างอาจผิดกฎหมายและต้องถูกจับดำเนินคดีก็เสมือนตกรถตกตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้แล้ว

๒. ฉลาดในการทำงาน หรือ “รู้ศาสตร์แห่งอาชีพ” มีความรู้ความชำนาญจะช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓. ฉลาดในการบริหารงาน หรือ “มีศิลป์ในอาชีพ” การบริหารงานคือหัวใจของการประกอบอาชีพ

๔. มีนิสัยขยัน ความทรหดอดทนทั้งกายและใจด้วยมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย คือปัจจัยให้เกิดความขยัน

บุคคลที่มีคุณสมบัติครบทั้ง ๔ ประการนี้ ย่อมมีโอกาสรับทรัพย์สินเงินทองที่ได้มาโดยธรรมจากการประกอบสัมมาอาชีพะของตนไม่ขาดสาย ย่อมมีโอกาสร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐีได้

“พยัคฆปัชชะ

อารักขสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม^๑ เขารักษา ค้ำครองโภคทรัพย์นั้นด้วยคิดว่า ‘ทำอย่างไร โภคทรัพย์เหล่านี้ของเรา จึงจะไม่ถูก พระราชาริบ โจรไม่ลัก ไฟไม่ไหม้ น้ำไม่พัดไป ทายาทผู้ไม่เป็นที่รักไม่ลักไป’

พยัคฆปัชชะนี้เรียกว่า **อารักขสัมปทา**”

^๑ ได้มาโดยไม่เสียกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา ไม่คิดร้าย มีความเห็นชอบ

๒. อารักขสัมปทา บริโศค-เก็บรักษาทรัพย์ถูกต้องตามหลักธรรม

อารักขสัมปทา หมายถึง การเก็บรวบรวมโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงและได้มาโดยชอบธรรม เพื่อใช้แลกเปลี่ยนเป็นปัจจัย ๔ มาบำรุงเลี้ยงชีวิตของตน ญาติมิตร และบริวารชน ให้มีความสุขสบาย และเพื่อใช้สร้างบุญกุศลตลอดชีวิตโดยไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ หรืออาจจะเรียกสั้น ๆ ว่า “เก็บเป็น”

ถึงแม้ว่าการหาทรัพย์จะเป็นเรื่องยากเพียงใดก็ตาม แต่การรักษาคุ้มครองทรัพย์มิให้สูญสิ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ยุ้งยากกว่า ประเด็นนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนที่แม้มีรายได้สูงแต่ก็ไม่ร่ำรวย เพราะผู้ที่หาเป็นแล้ว อาจเก็บไม่เป็นก็ได้ โดยสาระสำคัญของการ “เก็บเป็น” แยกเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ฉลาดเล็งเห็นภัยที่จะเกิดกับทรัพย์
๒. ฉลาดในการฝังขุมทรัพย์
๓. มีวินัยเข้มงวดในการเก็บรักษาทรัพย์

๑. ตลาดเล็งเห็นภัยที่จะเกิดกับทรัพย์สิน

มีหลักฐานข้อมูลปรากฏตลอดเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ชาติว่า โภคทรัพย์สมบัติที่คนเราต่างเก็บสะสมไว้นั้นมีทางวิบัติได้หลายทาง ในปัจจุบันก็ยังมีปรากฏเป็นข่าวอยู่เป็นระยะ ๆ เช่น

- สมบัติถูกลักขโมย ถูกปล้นไป
- สมบัติถูกไฟไหม้
- สมบัติถูกทายาทในตระกูลล้างผลาญ
- บ้านเรือนถล่มเพราะพายุฝน ทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดจึงถูกน้ำพัดพาไปจนหมดสิ้น
- บางรายที่เคยร่ำรวยในตลาดหลักทรัพย์ เมื่อราคาหุ้นผันผวนสูงก็อาจถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว จนต้องฆ่าตัวตายก็มีไม่น้อย
- บางรายที่สามารถค้นคิดประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ ๆ อันเป็นทางมาแห่งรายได้และความร่ำรวย ก็อาจจะถูกคนโกงละเมิดลิขสิทธิ์แย่งสิทธิประโยชน์ไป
- สมบัติถูกขูดรีดภาษีหรือคอร์รัปชันจากรัฐ
- สมบัติถูกหุ้นส่วนหรือญาติพี่น้องโกง

- บุคคลที่หวังว่าการนำทรัพย์สินไปฝากธนาคารไว้ย่อมปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ มีข่าวปรากฏว่าบางรายถูกเจ้าหน้าที่ธนาคารโกง และที่เคยปรากฏเป็นที่รู้จักหลายปีมาแล้ว ก็คือ มูลค่าของทรัพย์สินเงินตราที่ฝากธนาคารไวลดลงทันที เมื่อมีการปรับอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินตราระหว่างประเทศ

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการเก็บรักษาทรัพย์ดังที่ผู้คนโดยทั่วไปปฏิบัติกันอยู่นั้นมี โอกาสที่จะได้รับอันตรายตลอดเวลา เมื่อเล็งเห็นภัยที่จะเกิดกับทรัพย์แล้ว ผู้มีทรัพย์ก็ จำเป็นต้องรู้จักเก็บทรัพย์ให้เป็นด้วย

๒. ฉลาดในการฝังขุมทรัพย์

ผู้มีความขยันหาทรัพย์มาโดยสุจริตชอบธรรม เมื่อได้ทรัพย์มาแล้วพึงใช้ทรัพย์ นั้นให้เกิดประโยชน์ ๓ จึงได้ชื่อว่าฉลาดในการฝังขุมทรัพย์ คือเก็บทรัพย์เป็น

๑. ประโยชน์ปัจจุบัน ใช้ทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้เป็นสุขในปัจจุบัน กล่าวคือ ใช้ทรัพย์เพื่อ

๑.๑ ดูแลร่างกายให้แข็งแรง

๑.๒ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในครอบครัว ในที่ทำงาน และในสังคม

๑.๓ ประกอบหน้าที่การงานอาชีพให้มั่นคง มั่นคง ไม่มีคู่แข่ง ไม่มีคู่แข่ง
มีแต่มิตรแท้รอบกาย

๑.๔ พัฒนานิสัย ความคิด และจิตใจให้ถูกต้องดีงาม นำไปสู่การปิดอบาย
เปิดทางสวรรค์แก่เราเอง

เหตุที่ต้องใช้ทรัพย์เช่นนี้ เพราะบุญ-บาปในอดีตคอยตามส่งผลกำกับชีวิตเรา
ตลอดเวลา หากประมาทเมื่อใด บาปก็จะได้ช่องส่งผลให้ชีวิตเป็นทุกข์ทันที

๒. ประโยชน์เบื้องต้น เป็นการใช้ทรัพย์เพื่อเปิดทางหรือเอื้ออำนวยให้ไปสู่สุคติ
โลกสวรรค์หลังจากละโลกไปแล้ว ด้วยการบริจาคทำทาน การรักษาศีล การเจริญสมาธิเป็น
ประจำ เพื่อให้ใจผ่องใส ไม่ขุ่นมัว เพราะใจหมองต้องไปอบาย ใจใสได้ไปสวรรค์

๓. ประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นการใช้ทรัพย์เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนเองมีเวลา
มีความพร้อมในการเจริญสมาธิภาวนาให้ใจหยุดนิ่ง ตั้งมั่นที่ศูนย์กลางกายตน ให้ใจเป็น
สมาธิเข้าถึงธรรมไปตามลำดับ ๆ เพื่อมุ่งสู่มรรคผลนิพพาน หมดทุกข์ พบสุขนิรันดร์

ชีวิตรุ่งที่แท้จริง คือความสำเร็จในอาชีพและในชีวิต

ความสำเร็จในอาชีพ

ไปถึงจุดสูงสุด
ในเส้นทางอาชีพ

- ลาภ
- ยศ
- สรรเสริญ
- สุข

ความสำเร็จในชีวิต

ได้บรรลุประโยชน์ ๓ คือ

๑. ประโยชน์ในปัจจุบัน ใช้ทรัพย์เพื่อ^๑
 - ๑.๑ บำรุงตน ครอบครัว มิตร และบริวาร ให้เป็นสุข
 - ๑.๒ ระวังป้องกันภัย ๕^๒ ที่จะมาถึง
 - ๑.๓ ทำบุญกุศลเพื่อปิดอบาย ไปสวรรค์
๒. ประโยชน์ในเบื้องหน้า ไปสู่เทวโลก
๓. ประโยชน์อย่างยิ่ง บรรลุมรรคผลนิพพาน

^๑ ปัตตกัมมสูตร อจ.จตุกก. (ไทย.มจร) ๒๑/๖๑/๑๐๓

^๒ ภัย ๕ ประการ คือ ๑. ราชภัย ๒. โจรภัย ๓. ภัยธรรมชาติ ๔. อุบัติภัย และ ๕. ภัยจากบุคคลผู้ไม่เป็นที่รัก

ผู้ใดใช้ทรัพย์ที่หามาโดยสุจริตชอบธรรมให้เกิดประโยชน์ ๓ ดังกล่าว ชีวิตผู้นั้น ย่อมเบิกบานเป็นสุขด้วยตนเอง เป็นผู้ฉลาดในการฝังขุมทรัพย์ เพราะเป็นผู้ประสบความสำเร็จทั้งในอาชีพและความสำเร็จในชีวิต อย่างไรก็ตาม ชาวโลกส่วนใหญ่มุ่งความสำเร็จในอาชีพมากกว่าความสำเร็จในชีวิต ดังตัวอย่างชาดกอนนทเศรษฐี^๑ ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

เมื่อครั้งพุทธกาล ในกรุงสาวัตถี มีเศรษฐีชื่ออนนท มีทรัพย์มากถึง ๘๐ โกฏิ คือ ๘๐๐ ล้าน แต่มีนิสัยตระหนี่เหนียวแน่นมาก จึงสั่งสอนลูกชายชื่อมูลสิริและบริวารเป็นประจำสม่ำเสมอว่า “อย่าคิดว่าทรัพย์ ๘๐ โกฏินี้มาก เจ้าไม่ควรใช้ทรัพย์ที่มีอยู่ เพราะทรัพย์จะหมดไป ความฉิบหายจะตามมา แต่ควรหาทรัพย์ใหม่ให้เกิดขึ้น”

อนนทเศรษฐีฝังขุมทรัพย์ไว้ ๕ แห่ง โดยไม่บอกบุตร เพราะเกรงทรัพย์จะหมดเมื่อเขาตายแล้ว ไปเกิดใหม่ในท้องหญิงตระกูลจันทาล ซึ่งมีสมาชิก ๑,๐๐๐ คน นับตั้งแต่อนนทเศรษฐีมาเกิดในตระกูลนี้ พวกเขาไม่ได้ทรัพย์จากการจ้างงานใด ๆ เลย หัวหน้าตระกูลจันทาลกระทำวิธีการต่าง ๆ ในที่สุดทุกคนก็รู้ว่าเหตุมาจากหญิงท้องคนนี้ จึงขับไล่นางออกไปจากตระกูล ด้วยความรักลูก นางทนอดอยากอุ้มท้องจนคลอดลูกชาย มีรูปร่าง

^๑ เรื่องอนนทเศรษฐี (ไทย.มมร) พ.ศ. ๒๕๑๔/๑๕/๑๘๒-๑๘๔

หน้าตาอัปลักษณ์ดุจปีศาจคลุกฝุ่น ใครเห็นก็รังเกียจ นางผู้เป็นแม่ สังเกตว่าวันไหนเอาลูกไปหางานรับจ้างด้วย วันนั้นจะไม่มีงานและไม่ได้ค่าจ้างเลย แต่วันใดที่ไม่เอาลูกไปด้วย วันนั้นนางก็ได้ค่าจ้าง นางจึงทนเลี้ยงลูกผู้เป็นอดีตอานนทเศรษฐีจนรู้ความและดูแลตนเองได้แล้ว จึงให้ออกจากตระกูล โดยมอบกะลาให้ลูกไปขอตานเลี้ยงชีพเอง

อดีตอานนทเศรษฐีลูกจันทาล ขอตานไม่ได้อะไรเลย ก็เดินขอตานมาจนถึงที่อยู่ เมื่อครั้งตนเป็นอานนทเศรษฐี ระลึกชาติได้ จำได้ว่าเป็นที่อยู่ของตน จึงเดินเข้าไปในเรือนบุตรของมุลสิริเห็นเข้า ก็ตกใจกลัวในความอัปลักษณ์น่าเกลียด ร้องให้เสียงดังลั่น บริวารของมุลสิริจึงไล่เขาออกมา แล้วจับโยนไว้ที่กองหยากเยื่อด้วยความขยะแขยง

นี่คือโทษของความเป็นผู้ตระหนี่ ไม่ใช่ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ ๓ จึงอดอยาก อัปลักษณ์ ถูกทอดทิ้งให้อยู่เดียวดาย นับเป็นตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นเหตุการณ์ทั้งหมด ได้ให้ลูกจันทาลอัปลักษณ์ซึ่งขุมทรัพย์ ๕ แห่งที่ฝังไว้ ก็ชี้ได้ถูกต้อง มุลสิริลูกชายจึงเชื่อว่าจันทาลอัปลักษณ์นี่คืออดีตอานนทเศรษฐีพ่อของตน มุลสิริเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธองค์ จึงประกาศตนเป็นอุบาสกผู้มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

อีกตัวอย่างหนึ่งของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพแต่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต คือชีวิตของพระเจ้าอชาตศัตรู^๑ ทรงเกิดเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งยิ่งใหญ่มั่งคั่งบริบูรณ์พร้อม แต่พระเจ้าอชาตศัตรูกลับทำอนันตริยกรรมปลงพระชนม์พระราชบิดาผู้ทรงธรรม เพราะต้องการราชสมบัติโดยเร็ว ด้วยหลงเชื่อคำยุยงของพระเทวทัต เมื่อละโลกแล้ว ไปบังเกิดในโลหภูมิรกรก ทั้ง ๆ ที่หากไม่ทรงทำอนันตริยกรรม ก็จะเป็นพระโสดาบัน

อย่างไรก็ตาม ในทางตรงกันข้ามก็มีตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพด้วยเช่นกัน นั่นคือ ชีวิตของสุปปพุทธะผู้เป็นโรคเรื้อน ยากจน กำพรว้า ยากไร้ เข้าไปขอทานในวัดเวฬุวัน ได้ตั้งใจฟังธรรมจากพระบรมศาสดา กำหนดจิตเจริญสมาธิตามเสียงพระดำรัส ในที่สุดได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน^๒

^๑พระเจ้าอชาตศัตรู (ไทย.มจร) ที.สี. ๑๑/๑๔๐/๔๔๕-๔๔๖

^๒สุปปพุทธภูทกสูตร (ไทย.มจร) ขุ.อิ. ๒๕/๔๓/๒๕๕-๒๕๘

จากพระสูตรที่ยกมาแสดงนี้ ย่อมเห็นได้ว่า

๑) การเก็บรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัยอย่างแท้จริง ผู้เก็บจะได้รับประโยชน์โดยตรงตลอดไปทุกภพทุกชาติ กระทั่งถึงบรรลุนิพพาน จะต้องเก็บเป็นทรัพย์ละเอียดซึ่งทรงเรียกว่า**บุญนิธิ** ขุมทรัพย์คือ**บุญ**

๒) ขุมทรัพย์คือบุญนี้ นอกจากจะเกิดจากการเปลี่ยนทรัพย์หยาบให้เป็นบุญ ด้วยการบริจาคทานในกรณีต่าง ๆ แล้ว ผู้บริจาคหรือเจ้าของทรัพย์ยังจะต้อง**รักษาศีล**ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ และหมั่นเจริญสมาธิภาวนา เพื่อพัฒนาสติและปัญญา ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

บุคคลที่ฉลาดเล็งเห็นภัยที่จะเกิดกับทรัพย์ ย่อมมีปัญญาพิจารณาเก็บรักษาทรัพย์สมบัติของตนในลักษณะที่เป็นทรัพย์หยาบแต่พอควรและเท่าที่จำเป็น แต่ด้วยศรัทธามั่นในบุญนิธิอย่างสูงสุด จะให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาทรัพย์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์ละเอียดมากกว่า

การฝังขุมทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง การเก็บรักษาทรัพย์สมบัติทุกประเภทที่หามาได้โดยชอบธรรม ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เป็นเจ้าของอย่างสูงสุด หรือเรียกว่า “เก็บเป็น”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสพระคาถาสอนกุณมณีคนหนึ่งในกรุงสาวัตถีเกี่ยวกับเรื่องการฝังขุมทรัพย์หรือการเก็บรักษาทรัพย์ไว้ในนิติกัณทสูตร^๑ ซึ่งมีสาระสำคัญว่าการเก็บรักษาทรัพย์ของคนเรามี ๒ ลักษณะ คือ

๑) เก็บเป็นทรัพย์หยาบ ทรงเรียกการเก็บวิธีนี้ว่า “ฝังขุมทรัพย์ไว้ในโลก” ซึ่งแต่ละคน แต่ละยุคสมัยก็มีวิธีเก็บแตกต่างกันออกไป เช่น ในสมัยโบราณก็จะเป็นการฝังขุมทรัพย์ไว้ในดิน ส่วนในสมัยปัจจุบันก็จะนิยมไปฝากธนาคาร ซื้อหุ้น หรือร่วมลงทุนหลากหลายรูปแบบ ฯลฯ

จุดประสงค์การฝังขุมทรัพย์ไว้ในโลก ก็เพื่อให้ปลอดภัยต่าง ๆ เช่น โจรภัย อัคคีภัย ราชภัย (ปัจจุบันอาจหมายถึง การเวนคืน การเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม) สำหรับในปัจจุบันจะนิยมการฝากทรัพย์สินไว้ในธนาคาร ตลอดจนการลงทุนต่าง ๆ เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นเป็นสำคัญ

การเก็บทรัพย์ไว้ในลักษณะที่เป็นทรัพย์หยาบ ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ แม้จะมีความจำเป็นและมีประโยชน์ในคราวที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตก็ตาม แต่ก็มีความปลอดภัยน้อย ยิ่งถ้าเก็บสะสมไว้มากเพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลาน ทรัพย์นั้นก็มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่เจ้าของทรัพย์เลย บางกรณีทรัพย์นั้นอาจเป็นสาเหตุแห่งการพิพาทพาดพิงกันระหว่างทายาทผู้มีส่วนรับมรดกของตระกูลอีกต่างหาก ครั้นเมื่อเจ้าของทรัพย์ละโลกไปแล้ว ทรัพย์หยาบเหล่านั้น ก็ไม่สามารถติดตามไปอำนวยความสะดวกอะไรให้ได้เลย

๒) เก็บเป็นทรัพย์ละเอียด หมายถึง การเปลี่ยนทรัพย์ให้เป็นบุญด้วยการบริจาคทานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การถวายทานแด่พระสงฆ์ การบริจาคทรัพย์สร้างศาสนสถานต่าง ๆ เจดีย วิหาร อาคารเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฯลฯ การบำรุงมารดาบิดา การอุปถัมภ์ค้ำจุนญาติพี่น้องและมิตรสหาย การทำสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ขุมทรัพย์นี้ได้ชื่อว่าฝังไว้ดีแล้วคนอื่นขนเอาไปไม่ได้ จะติดตามคนฝังตลอดไป ดังในนิธิกัณฐสูตร ว่า

ขุมทรัพย์^๑ ที่ผู้ใด จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม ผังไว้ดีแล้วด้วยทาน ศีล
 สัณญมะ และทมะ^๒ ในพระเจดีย์ พระสงฆ์ บุคคล แหกที่มาหาในมารดา บิดา หรือ
 พี่ชาย ขุมทรัพย์นี้ให้ผลอันน่าพิงปรารถนาทุกประการแก่เทวดาและมนุษย์ คือ
 เทวดาและมนุษย์ปรารถนาผลใด ๆ ผลนั้นทุกอย่างจะได้ด้วยขุมทรัพย์นี้ ความมี
 ผิวพรรณงาม ความมีเสียงไพเราะ ความมีทรวดทรงสมส่วน ความมีรูปสวย ความ
 เป็นใหญ่ ความมีบริวาร **ทั้งหมดจะได้ด้วยขุมทรัพย์นี้** ความเป็นพระราชาใน
 ประเทศ และแม้ความเป็นเทวราชของเทวดาในหมู่เทพ **ทั้งหมดก็จะได้ด้วย**
ขุมทรัพย์นี้ สมบัติของมนุษย์ก็ดี ความยินดีในเทวโลกก็ดี สมบัติคือนิพพานก็ดี
ทั้งหมดจะได้ด้วยขุมทรัพย์นี้ ฯลฯ

^๑ หมายถึง บุญกุศล ได้แก่ ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา เป็นต้น

^๒ สัณญมะ หมายถึง การห้ามจิต มิให้ตกไปในอารมณ์ต่าง ๆ คำนี้เป็นชื่อของสมาธิและอินทรีย์สังวร
 ทมะ หมายถึง การฝึกตน ได้แก่ การเข้าไประงับกิเลส คำนี้เป็นชื่อของปัญญา เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย
 อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า สัณญมะ และทมะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำภาวนา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

ทรัพย์สินละเอียด
เช่น บุญจากทาน

ทรัพย์สินหายาบ เช่น ทรัพย์สินสิน เงินทอง

๓. มีวินัยเข้มงวดในการเก็บรักษาทรัพย์

สมบัติของคนเรานั้น กรณีที่ทรัพย์สิ้นเป็นสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น เสื้อผ้า รถยนต์ เครื่องประดับ ฯลฯ เมื่อนำมาใช้แล้วย่อมสิ้นเปลือง ชำรุดเสียหาย และเสื่อมคุณภาพลง ส่วนอสังหาริมทรัพย์ ถ้าดูแลไม่ดี ก็จะเสื่อมราคา ชำรุดเสียหาย และผุพัง ดังนั้น เพื่อให้ทรัพย์สมบัติอำนวยประโยชน์ได้มากที่สุด ผู้เป็นเจ้าของก็ต้องมีวินัยในการเก็บรักษา ขณะเดียวกันก็ต้องเข้มงวดกวดขันผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีวินัยในการเก็บรักษา ตามมาอีกด้วย เพื่อให้เข้าใจเรื่องวินัยในการเก็บรักษาทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ได้โดยง่าย อาจแยกอธิบายเป็นหัวข้อ ดังนี้

๑. วินัยว่าด้วยการรักษาความสะอาด ความสะอาดเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับทรัพย์ทั้ง ๒ ประเภท (สังหาและอสังหาริมทรัพย์) เพราะสิ่งที่ขาดความสะอาดย่อมสกปรก เป็นแหล่งก่อโทษภัยนานาชนิด เช่น บ้านที่สกปรกรกรุงรัง นอกจากจะไม่น่าดู ไม่น่าอยู่แล้วยังจะเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อหลายชนิด และถ้ามีมด ปลวก หรือมอดมาอยู่อาศัยทำรัง บ้านก็จะมีมูลค่าลดลงและทรุดโทรมผุพังรวดเร็วขึ้น เสื้อผ้าที่สกปรก นอกจากจะส่งกลิ่นเหม็นเป็นที่น่ารังเกียจของคนรอบข้างแล้ว ยังทำให้

ผู้สวมใส่เป็นโรคผิวหนังได้ง่ายและบ่อย ๆ อาหารที่สกปรกก็เป็นสาเหตุลำดับแรก ๆ ของความป่วยไข้เกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารของผู้บริโภค และอาจแพร่ขยายเป็นโรคติดต่อได้ในที่สุด เป็นต้น

โดยเหตุที่ความสกปรกมีโทษภัยต่อโภชนาการสัมพันธภาพนาประการ ดังนั้นการรักษาความสะอาดจึงถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการเก็บรักษาโภชนาการสัมพันธภาพ

ตามธรรมดาบุคคลที่เอาใจใส่รักษาความสะอาดโภชนาการสัมพันธภาพทุก ๆ อย่าง ย่อมเป็นคนรักความสะอาดเป็นนิสัยประจำตัวประจำใจอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีได้มีนิสัยเช่นนี้มาก่อน ถ้าตั้งใจรักษาความสะอาดโภชนาการสัมพันธภาพต่าง ๆ ของตนอยู่เสมอ ในที่สุดก็จะกลายเป็นคนมีนิสัยรักความสะอาดไม่เฉพาะภายนอกเท่านั้น แต่ยังตั้งใจรักษาความสะอาดภายใน คือจิตใจของตนให้บริสุทธิ์สะอาดอยู่เสมอ ด้วยการรักษาศีล เพราะเล็งเห็นโทษภัยของความสกปรกและความคิดชั่วร้ายต่าง ๆ ภายในใจได้แจ่มชัดด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็รากฐานแห่งการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในการเจริญสมาธิภาวนาต่อไปอีก

๒. วินัยว่าด้วยการจัดระเบียบ ในแต่ละบ้านแต่ละครอบครัวย่อมมีสิ่งของเครื่องใช้ อยู่มากมายหลายชนิด นอกจากต้องรักษาความสะอาดแล้ว จำเป็นต้องจัดเรียงและเก็บไว้ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มิใช่วางกองสุมกันไว้ เช่น รองเท้าเมื่อถอดไว้ก่อนเข้าประตูบ้าน ก็ควรเรียงไว้ด้านใดด้านหนึ่งให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มิใช่ต่างคนต่างถอดไว้ระเกะระกะ ขวางหน้าประตู ทับซ้อนสลับคู่กันจนยากที่จะหาคู่ของมันพบ สำหรับเสื้อผ้าเมื่อซักเสร็จ แล้วแต่ยังไม่ได้รีด ก็ควรใส่ไม้แขวนเสื้อหรือพับใส่ตู้ไว้ก่อน มิใช่ขยำเป็นพ่อนใหญ่ยัดใส่ตู้ อย่างมักง่าย สิ่งของเครื่องใช้บนโต๊ะทำงานก็ควรจัดเรียงให้เป็นระเบียบ มิใช่วางเต็มโต๊ะจน หาพื้นที่สำหรับเขียนหนังสือไม่ได้ เป็นต้น

การจัดเรียงสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากจะดูสวยงาม สบายตาแล้ว ยังสามารถทำความสะอาดได้ง่าย เมื่อต้องการสิ่งใดก็เห็นทันทีโดยไม่ต้องเสีย เวลาค้นหา ดังมีสำนวนโบราณว่า หากง่าย หายก็รู้ ดูก็งามตา

๓. วินัยว่าด้วยการทำบัญชีทรัพย์สิน ในกรณีที่เป็นครอบครัวใหญ่มีจำนวนสมาชิกมาก มีโภคทรัพย์สมบัติและสิ่งของเครื่องใช้จำนวนมาก ก็จำเป็นต้องทำบัญชีรายชื่อทรัพย์สินและสิ่งของต่าง ๆ ไว้ เพื่อเป็นหลักฐานบ่งบอกให้รู้ว่ามีจำนวนมากน้อยเท่าใด มีสิ่งใดชำรุด หรือสูญหายไปบ้างหรือไม่ ถ้ามีสิ่งใดสูญหายก็จะได้มีการติดตามกลับคืนมา หรือถ้ามีสิ่งใดชำรุดหรือสูญเสียผุพังก็จะได้ดำเนินการซ่อมแซม หรือหาของใหม่มาทดแทน เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน

ในครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่รวมกันหลายคน และมีสิ่งของเครื่องใช้จำนวนมากแต่ไม่มีการขึ้นบัญชีไว้ ครั้นนานไปเมื่อได้พบว่าสิ่งใดสูญหายไป โดยไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ ในที่สุดก็จะเกิดเรื่องระแวงสงสัย หรือกล่าวร้ายกันในหมู่สมาชิก ซึ่งจะเป็นเหตุแห่งความริวฉานและแตกความสามัคคีกันอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

๔. วินัยว่าด้วยการแยกประเภท ในแต่ละบ้านไม่ว่าจะเป็นครอบครัวเล็กหรือใหญ่ ย่อมมีสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ ถ้าวางรวมกันไว้โดยไม่มีการแยกประเภทเป็นหมวดหมู่ ย่อมเสียเวลาค้นหาในยามที่ต้องการนำไปใช้ สิ่งของบางอย่างถ้านำมาไว้รวมกันย่อมแตกหักเสียหายได้ง่าย เช่น เครื่องแก้ว ถ้าไว้ปะปนกับเครื่องปั้นดินเผา หรือเครื่องลายคราม เครื่องแก้วก็อาจจะแตกบิ่น เสียหายได้ง่าย การเก็บหมวดสารละลายบางอย่างที่เป็นพิษปะปนไว้กับขวดน้ำหรือขวดเครื่องดื่มในตู้เย็น อาจเป็นสาเหตุให้สมาชิกในบ้านบางคนเข้าใจผิด คิดว่าเป็นเครื่องดื่ม เมื่อดื่มเข้าไปก็อาจเป็นอันตรายจนถึงแก่ชีวิตได้

ยิ่งกว่านั้น การแยกประเภทสิ่งของเครื่องใช้เป็นหมวดหมู่ จะช่วยให้สามารถจัดระเบียบ และทำความสะอาดได้สะดวกอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องแยกประเภท สิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นหมวดหมู่และจัดเก็บไว้ในตู้ กล่อง หรือภาชนะอย่างเหมาะสม

แม้สิ่งของที่ทำด้วยวัสดุเหมือนกัน แต่เนื้อหาสาระแตกต่างกัน ก็จำเป็นต้องแยกกันไม่ควรจัดเก็บปะปนกัน ตัวอย่างเช่น หนังสือควรแบ่งแยกเก็บเป็นประเภท เช่น สารคดี นวนิยาย วารสาร สารานุกรม พจนานุกรม บทความ หนังสืออ้างอิง หนังสือธรรมะ ชีวประวัติ เป็นต้น และ ถ้ามีมากกว่าหนึ่งภาษาก็ควรจัดเก็บแยกภาษาให้ชัดเจน

๕. วินัยว่าด้วยการจัดระดับความสำคัญ ในบรรดาสิ่งของเครื่องใช้ตลอดจนทรัพย์สินสมบัติในบ้านของเรา นั้น แต่ละอย่างย่อมมีความสำคัญแตกต่างกันไป ดังนั้น ในการเก็บรักษา นอกจากจะแยกประเภทเป็นหมวดหมู่ให้ชัดเจนแล้ว ก็จำเป็นต้องดูระดับความสำคัญของทรัพย์สินสมบัติแต่ละชนิดแต่ละชิ้นด้วย มิฉะนั้น ถ้าสมาชิกในบ้านไม่ทราบหรือไม่เข้าใจ ก็อาจจะนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม หรือถ้าเข้าใจว่าทรัพย์สินสมบัติบางอย่างมีค่ามาก ก็จะถือโอกาสหยิบฉวยเอาไปขายหรือนำไปเป็นของตนโดยไม่เปิดเผยให้ใครทราบ

ตัวอย่างเช่น บ้านที่มีพระผู้ใหญ่วางทรงสมณศักดิ์แะเวียนมาเยี่ยมบ่อยครั้ง ก็ควรต้องจัดเตรียมภาชนะต่าง ๆ เช่น เครื่องแก้ว ช้อนน้ำชา หรือถ้วยชาม สำหรับถวายภัตตาหารพระไว้ และภาชนะเหล่านี้ก็ควรเก็บแยกไว้อีกตู้ต่างหาก ไม่วางปะปนกับภาชนะที่สมาชิกในบ้านใช้เป็นประจำ หรือถ้าจะเก็บไว้ในตู้เดียวกันก็ต้องเก็บไว้ชั้นบนสุดและติดป้ายให้สมาชิกทุกคนรับทราบ เพื่อจะได้ไม่นำไปใช้ตามใจชอบ สำหรับทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ เช่น อัญมณีที่มีราคาแพง เอกสารสำคัญทางกฎหมาย เอกสารสิทธิ์ต่าง ๆ ฯลฯ ก็ควรจะเก็บไว้ในตู้นิรภัย หรือมีตู้เก็บโดยเฉพาะ ไม่ปะปนกับสิ่งของหรือเอกสารอื่น ๆ ที่มีความสำคัญน้อยกว่า เป็นต้น

การเก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติโดยจัด
ระดับความสำคัญ นอกจากเพื่อความ
ปลอดภัยและความสะดวกในการค้นหาใน
ยามต้องการใช้ประโยชน์แล้ว ยังจะเป็นแบบ
อย่างให้แก่บุตรธิดาอีกด้วย

สำหรับโยม

สำหรับพระ

๖. วินัยว่าด้วยการจัดลำดับการใช้ สิ่งของ
เครื่องใช้ภายในบ้านหรือในห้องต่าง ๆ ทุกอย่างทุก
ประเภท แม้จำเป็นสำหรับการใช้งาน ทว่าของแต่ละ
อย่างก็มีหน้าที่โดยเฉพาะของมัน จึงไม่ได้ถูกนำมาใช้
พร้อม ๆ กัน บางอย่างอาจถูกนำมาใช้ทุกวัน วันละ
หลาย ๆ ครั้ง บางอย่างนาน ๆ จึงจะถูกนำมาใช้สักครั้ง

ดังนั้น สิ่งใดที่เราต้องใช้บ่อยก็ควรจัดวางไว้ใน
ตำแหน่งที่หยิบฉวยได้ง่ายและรวดเร็ว สิ่งใดที่ไม่ได้
ใช้บ่อย ๆ หรือน้ำหนักเบา ก็ควรจัดวางไว้ในตำแหน่ง
ที่ห่างไกลออกไป ของหนักต้องวางด้านล่างหรือใกล้
ทางเข้าออก หรือของบางอย่างอาจต้องเก็บรวมกันไว้
ในห้องเก็บของ การจัดเก็บของจึงจำเป็นต้องจัดการ
ให้เหมาะสม เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้งาน

๗. วินัยว่าด้วยการติดตามรักษา สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านของเรา ถึงแม้จะแยกประเภทเป็นหมวดหมู่และจัดเก็บไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ก็อาจหายไปจากที่เก็บได้ด้วยเหตุหลายประการ เช่น ผู้ที่นำไปใช้แล้วไม่นำกลับมาไว้ที่เดิม มีญาติมิตร เพื่อนขอยืมไปใช้แล้วยังไม่นำมาคืน เป็นต้น ถ้ารู้ว่าสิ่งของเครื่องใช้อย่างใดหายไปจากที่เก็บต้องรีบตามหาทันที

มีฉะนั้นถ้าปล่อยไว้นาน เราเองก็อาจจะลืมติดตาม ในที่สุดสิ่งนั้นก็สูญหายไป ครั้นเมื่อจำเป็นต้องใช้ก็ต้องเสียเงินซื้อหามาใหม่ ถ้าอันตรายหายไปบ่อย ๆ เราก็จำเป็นต้องสูญเสียเงินบ่อย ๆ โดยไม่สมควร

บุคคลใดก็ตามที่ปล่อยปละละเลยในการติดตามหาทรัพย์สินและสิ่งของที่หายไป ย่อมมีนิสัยสะเพร่าประมาท ขาดความรอบคอบ ไม่ชื่อว่า “เก็บเป็น”

๙. **ไม่ตั้งคนพาลเป็นหัวหน้า**^๑ ทรัพย์ที่ได้มาโดยสุจริตของเรา แม้เรามีวินัยป้องกันรักษาทรัพย์มาอย่างดี แต่หากเราพลาดพลั้งแต่งตั้งคนพาลทุศีลเป็นหัวหน้าดูแลทรัพย์สิน ทรัพย์สมบัติของเราก็จะถึงกาลวิनाศ เราซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ก็หมดตัว เพราะถูกคนพาลฉ้อฉลหลอกลวงหรือทำให้ทรัพย์เสียหายไป เช่น การแต่งตั้งคนพาลที่ทุศีลในบริษัทให้เป็นผู้มีอำนาจดูแลบัญชีทรัพย์สินและปกครองทีมงาน ก็เหมือนขับไล่คนดีมีฝีมือออกไป ใครประจบสอพลอแต่ไร้ฝีมือ มีแต่ฝีปากก็เอามาเป็นพวกพ้อง วินัยในการดูแลรักษาทรัพย์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาก็ไม่เคร่งครัดปฏิบัติ

๑๐. วินัยว่าด้วยการศึกษาค้นคว้าศาสตร์และศิลป์ในอาชีพของตนให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะทั้งศาสตร์ที่เรียนมาด้วยความเหนื่อยยาก และศิลป์ที่ฝึกมาจนชำนาญ หากไม่หมั่นฝึกฝนพัฒนาในไม่ช้าก็จะหลงลืม ๑๗๗-

“อารักขสัมปทา”

หลักการ เก็บได้เฉพาะ**ทรัพย์บริสุทธิ์**
ทรัพย์ถูกกฎหมาย ถูกกฎแห่งกรรม

คุณสมบัติของผู้รักษาทรัพย์เป็น

๑. ขยัน**ฝึกซ้อม**ฝีมือให้พร้อมใช้งาน รอบรู้ในคุณภาพคุณสมบัติและวิธีใช้ทรัพย์

๒. เฉลียว**เห็นภัย**
ที่อาจเกิดกับทรัพย์

- กฎหมาย (ราชภัย) • โจร
- ภัยธรรมชาติ • บุคคลใกล้ชิด

ฉลาด**ป้องกัน**รักษาทรัพย์

๓. • หมั่นทำความสะอาด • จัดระดับความสำคัญ • ของเสียต้องรีบซ่อม	• จัดระเบียบ แยกประเภท • จัดลำดับการใช้ก่อน-หลัง • ไม่ตั้งคนพาลเป็นหัวหน้า	• รักษา-พัฒนางาน • ทำบัญชีทรัพย์สิน • ของหายต้องรีบหา

สาระสำคัญของอารักขสัมปทา

อารักขสัมปทา หรือเรียกง่าย ๆ ว่า “เก็บเป็น” มีองค์ประกอบสำคัญที่สุด ๒ ประการ คือ

๑. จลลาด - เห็นภัยที่จะเกิดกับทรัพย์แต่ละชนิดชัดเจน

๒. มีวินัย - เข้มงวดกวดขันในการเก็บรักษา

การ “เก็บเป็น” ย่อมคุ้มครองรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้มิให้รั่วไหลไปโดยไร้ประโยชน์ แต่จะอำนวยความสะดวกสูงสุดให้แก่บุคคลผู้ “หาเป็น”

องค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการของการ “เก็บเป็น” นี้ ผู้คนโดยทั่วไปแม้แต่ นักการศึกษา มักมองเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่สำคัญพอที่จะจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษา จึงไม่ค่อยมีการเรียนการสอน ทำให้เกิดผลเสียในชีวิตมากมาย

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า คนเราเกิดมาพร้อมกับอวิชชา เรื่องใดที่ไม่เคยศึกษาอบรมก็มักจะไม่รู้ ดังนั้น จึงต้องเป็นภาระหน้าที่ของมารดา บิดา ผู้ปกครอง ทำการค้นคว้าเรื่อง “เก็บเป็น” ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำมาปฏิบัติเพื่อเป็นต้นแบบ พร้อมกับพร่ำสอนอบรมบุตรธิดาของท่านให้ยึดถือปฏิบัติ เพื่อเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมประจำครอบครัวสืบต่อไปโดยไม่ขาดสาย

“พยัคฆปัชชะ

กัลยาณมิตตตา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมวางตัวเหมาะสม สนทนา ปราศรัย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน กับบุคคลในบ้าน หรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นคฤหบดี หรือบุตรคฤหบดี เป็นคนหนุ่ม หรือคนแก่ ผู้มีความประพฤติบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

ย่อมศึกษาความถึงพร้อมด้วยศรัทธาตามอย่างผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศึกษาความถึงพร้อมด้วยศีลตามอย่างผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ศึกษาความถึงพร้อมด้วยจาคะตามอย่างผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะ ศึกษาความถึงพร้อมด้วยปัญญาตามอย่างผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา

พยัคฆปัชชะนี้เรียกว่า กัลยาณมิตตตา”

๓. กัลยาณมิตตตา สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรเป็น

กัลยาณมิตตตา หมายถึง ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว การคบเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่จะนำชีวิตเราไปสู่ความพินาศ หรือความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเลือกคบแต่คนดีที่เป็นมิตรแท้หรือกัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรเป็นที่มาของความรู้ ความดี ความเจริญรุ่งเรือง ตลอดจนความสำเร็จในชีวิต

ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในที่หลายแห่ง

“เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป เหมือนความมีกัลยาณมิตรนี้ เมื่อมีกัลยาณมิตร กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป”^๑

“เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์มาก เหมือนความมีกัลยาณมิตรนี้ ความมีกัลยาณมิตร ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์มาก”^๒

^๑ กัลยาณมิตตาทิวรรค อัง.เอก. (ไทย.มจร) ๒๐/๗๑/๑๓

^๒ ปมาทาทิวรรค อัง.เอก. (ไทย.มจร) ๒๐/๕๕/๑๖

จากพุทธดำรัสที่ยกมานี้ ท่านผู้อ่านย่อมเห็นแล้วว่าการมีกัลยาณมิตรมีคุณอนเนกอนันต์ทีเดียว ดังนั้น เพื่อความสุขความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตในโลกนี้ และเพื่อการได้โอกาสสั่งสมบุญกุศลให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป สำหรับการไปบังเกิดในโลกหน้าคือสุคติโลกสวรรค์ และการบรรลุมรรคผลนิพพานในอนาคตกาล เราพึงตั้งใจคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม การที่จะประสบความสำเร็จในการคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรนั้น ตัวเราเองจำเป็นต้องมีหลักในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมอยู่หลายประการ ที่สำคัญคือ

๑. ต้องวางตัวเหมาะสม

๒. สมาคมกับกัลยาณมิตรในท้องถิ่น

๓. ศึกษาและซึมซับคุณธรรมของกัลยาณมิตร

๑. วางตัวเหมาะสม

ตามธรรมดาเมื่อเราเข้าไปสมาคมใดหรือคบหาสมาคมกับใคร คณะบุคคลหรือบุคคลที่เราสมาคมด้วยจะประเมินเรื่องชาติวุฒิ คุณวุฒิ และวัยวุฒิของเรา จากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เราแสดงออก ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เช่น ถ้าเราแสดงกิริยามารยาทไม่สุภาพ มักใช้วาจาหยาบคายให้ร้ายผู้อื่น ย่อมจะถูกบุคคลในสมาคมนั้น ประเมินและตัดสินในใจทันทีว่า เราไม่ได้รับการอบรมเรื่องสมบัติผู้ดี แสดงว่ามาจากครอบครัวที่มีการศึกษาน้อย หรือครอบครัวที่ไร้ศีลธรรม นั่นคือเราถูกประเมินแล้วว่ามีชาติวุฒิต่ำทราม

ดังนั้น เมื่อสมาคมกับใคร หรือเข้าสู่สมาคมใด ต้องระมัดระวังทั้งเรื่องกิริยามารยาท การใช้คำพูดที่เหมาะสม ทั้งถ้อยคำและความคิด มิฉะนั้นไม่เฉพาะตัวเราเท่านั้นที่จะถูกเหยียดหยาม ถูกติเตียน แต่ยังนำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูลอีกด้วย

นอกจากนี้ ถ้าเรามีตำแหน่งหน้าที่การงาน ยังต้องระมัดระวังพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้านของตนเองให้มากยิ่งขึ้นอีก เช่น ถ้ามีตำแหน่งเป็นหัวหน้า เป็นครูบาอาจารย์ เป็นผู้จัดการ แต่แต่งกายไม่สะอาด ไม่สุภาพ พูดจาไม่มีเหตุผล พูดไม่อยู่กับร่องกับรอย พูดเอาแต่ได้ ดังสำนวนว่า พูดง่าย ฟังยาก ย่อมถูกประเมินว่าขาดคุณวุฒิ คือขาดความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของตน ย่อมไม่ได้รับความนับถือเท่าที่ควร เป็นต้น

สำหรับเรื่องการวางตัวเหมาะสมกับวัยวุฒินั้น เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ง่าย ถ้าเราสามารถวางตัวได้เหมาะสมกับชาติวุฒิและคุณวุฒิเป็นอย่างดี กล่าวคือปฏิบัติตนสุภาพ อ่อนน้อมทั้งกาย วาจา และใจ กับบุคคลที่สูงกว่าเราด้วยชาติวุฒิ คุณวุฒิ หรือวัยวุฒิ แสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลที่มีวัยวุฒิต่ำกว่าเรา เป็นต้น

อนึ่ง ถ้าเราเป็นผู้เยาว์ก็ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติตามเยี่ยงผู้สูงวัย เพราะจะถูกมองว่าแก่แดด ในทางตรงข้าม ถ้าเราเป็นผู้สูงอายุก็ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติตนเยี่ยงเด็ก ๆ เพราะจะถูกมองว่าเป็นเฒ่าทารก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีสติระลึกรู้อยู่เสมอว่า การประพฤติปฏิบัติตนของเราเหมาะสมกับวัยหรือไม่เพียงใด

คุณสมบัติของผู้วางตัวได้เหมาะสม

โดยทั่วไป การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ วางตัวได้เหมาะสมกับชาติวุฒิ คุณวุฒิ และวัยวุฒินั้น จำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักตนมาระดับหนึ่ง เพราะได้รับการปลูกฝังอบรมให้ตั้งมั่นอยู่ในอัตตัญญู ๖ ประการ^๑ คือ

๑. ศรัทธา หมายถึง เชื่อมั่นในพระปัญญาตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงตั้งใจปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างจริงจัง

^๑ อัตตัญญู : อัมมัญญสูตร อัง.สตุตถก. (ไทย.มมร) ๓๓/๖๕/๒๓๖

๒. ศีล หมายถึง พยายามรักษาศีลให้บริสุทธิ์เป็นนิสัย ไม่มีความเป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ใด

๓. สุตะ หมายถึง มีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามาดีพอจนเกิดความเข้าใจเรื่องโลกและชีวิตถูกต้อง

๔. จาคะ หมายถึง รักการบำเพ็ญทานกุศลทุกรูปแบบเท่าที่จะสามารถทำได้ รวมทั้งมีความเสียสละเห็นแก่ส่วนรวมเป็นนิสัย

๕. ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่วไปถึงเหตุและผล รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรรู้ควรทำ สามารถกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่ออย่างมีเหตุผล มิให้เชื่ออย่างหลงงมงาย

๖. ปฏิภาณ หมายถึง มีความคิดฉับไวในการนำความรู้ทางธรรมใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตตน และใช้แก้ปัญหิต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลที่ตั้งมั่นอยู่ในอัตตัญญู ๖ ประการดังกล่าวย่อมสามารถวางตัวได้เหมาะสมทุกสถานที่ และทุกกรณีเสมอ

๒. สมาคมกับกัลยาณมิตรในท้องถิ่น

ในชุมชนหรือท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่ย่อมมีมิตร ๒ ประเภทคือ คนไม่ดี หรือมิตรเทียม และคนดี คือมิตรแท้ หรือกัลยาณมิตร ซึ่งมีอยู่ปะปนกันไปในสังคม ใครเป็นมิตรแท้ควรสมาคมด้วย ใครเป็นมิตรเทียมไม่ควรสมาคมด้วย ซึ่งเราสามารถรู้ได้จากการศึกษาเรื่องมิตรแท้ มิตรเทียมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และกลุ่มคนในสังคมที่เราควรสมาคมหรือไม่ควรสมาคมด้วย พระบรมศาสดาก็ได้ทรงตรัสจำแนกไว้อย่างละเอียดอย่างเป็นรูปธรรมถึง ๑๐ ประเภทในกามโกติสูตร^๑ คือ กามโกติบุคคล^๒ บางคนในโลกนี้แสวงหาโภคทรัพย์โดย

๑. ไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วไม่บำรุงตนให้มีความสุข และไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ

๒. ไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วบำรุงตนให้มีความสุข แต่ไม่แจกจ่ายทรัพย์ ไม่ทำบุญ

๓. ไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วบำรุงตนให้มีความสุข และแจกจ่ายทำบุญ

^๑ กามโกติสูตร อัง.ทสก. (ไทย.มจร) ๒๔/๕๑/๒๐๗-๒๑๒

^๒ กามโกติบุคคล หมายถึง บุคคลผู้ยังแสวงหา ยังบริโภคกำหนัดยินดีในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

๔. ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง เมื่อได้ทรัพย์แล้ว
ไม่บำรุงตนให้มีความสุข และไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ

๕. ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง เมื่อได้ทรัพย์แล้ว
บำรุงตนให้มีความสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ

๖. ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง เมื่อได้ทรัพย์แล้ว
บำรุงตนให้มีความสุข และแจกจ่ายทำบุญ

๗. ชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วไม่บำรุงตนให้มีความสุข และ
ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ

๘. ชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วบำรุงตนให้มีความสุข แต่
ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ

๙. ชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วบำรุงตนให้มีความสุข และ
แจกจ่ายทำบุญ แต่เป็นผู้ไม่มีปัญญา ไม่เห็นโทษในการใช้จ่ายทรัพย์อย่างมั่วเมา

๑๐. ชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด เมื่อได้ทรัพย์แล้วบำรุงตนให้มีความสุข และ
แจกจ่ายทำบุญ และเป็นผู้มีปัญญา เห็นโทษในการใช้จ่ายทรัพย์อย่างมั่วเมา

กลุ่มคนในสังคมทั้ง ๑๐ ประเภทนี้ หากเราจะจำแนกว่ากลุ่มใดควรสมาคม ควรแนะนำ และควรซึมซับคุณธรรม หรือไม่ ก็อาจจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

กลุ่มที่ ๑ เป็นบุคคลที่เราควรอาศัยเขาเป็นมิตรแท้ เป็นกัลยาณมิตรให้เราได้ซึมซับ คุณธรรม และแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถแนะนำส่งเสริมคุณธรรมของกันและได้ ได้แก่ บุคคลประเภทที่ ๑๐ และ ๙ ตามลำดับ เพราะ

บุคคลประเภทที่ ๑๐ ควรได้รับการสรรเสริญทั้ง ๔ ประการคือ

๑. แสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม โดยไม่ทารุณ
๒. ย่อมเลี้ยงตนให้เป็นสุข ให้ผู้อื่น
๓. แจกจ่าย กระทำบุญ
๔. เป็นผู้ไม่กำหนด ไม่หมกมุ่น ไม่พัวพัน เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก บริโภคโภคทรัพย์นั้น คือไม่ติดในทรัพย์สมบัติ ในครอบครัว สามารถสละทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และบำรุงพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ มีสัมมาทิฐิบริบูรณ์ที่จะกระทำที่สุดทุกข์ได้

บุคคลประเภทที่ ๙ ควรได้รับการสรรเสริญ ๓ ประการข้างต้น แต่ควรถูกติเตียน ๑ ประการ คือ เป็นผู้กำหนด หมกมุ่นพัวพัน ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก บริโภคโภคทรัพย์นั้น คือ ยังติดใจในการครองเรือน ในทรัพย์ก็จริง แต่ก็สละทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และบำรุงพระพุทธศาสนา มีสัมมาทิฐิที่บริบูรณ์ในที่จะกระทำที่สุดทุกข์ได้ในระดับต้นได้

กลุ่มที่ ๒ เป็นบุคคลที่เราควรเป็นมิตรแท้ เป็นกัลยาณมิตรให้ ได้แก่บุคคลประเภทที่ ๓, ๖, ๗, ๘ ตามลำดับน้อยไปมาก เพราะอย่างน้อยก็ยังมีส่วนที่ควรสรรเสริญได้บ้าง อย่างน้อย ๒ ประการ จึงอาจที่เราจะเป็นกัลยาณมิตรแนะนำขัดเกลาประดับประดองกันไป

กลุ่มที่ ๓ เป็นบุคคลที่ควรหลีกเลี่ยง ได้แก่บุคคลประเภทที่ ๑, ๒, ๔, ๕ ตามลำดับจากมากไปน้อย โดยเฉพาะประเภทที่ ๑, ๒ อาจจัดเป็นมิจฉาทิฐิบุคคลที่เราควรหลีกเลี่ยงเสียให้ไกล ส่วนประเภทที่ ๔, ๕ ก็คือประเภทสีเทา ยังมีส่วนดีบ้างเล็กน้อย เพราะยังแสวงหาแบบทั้งสัมมาอาชีวะและมิจฉาอาชีวะตามโอกาส

กลุ่มคนในสังคมแบ่งโดยวิธีหาและใช้ทรัพย์

วิธีหาทรัพย์	กลุ่มคน	ตนเอง-ครอบครัว		สังคม		บุญ		ปัญญา ละกาม
๑. ไม่ชอบธรรม	๑		อดอยาก		ไม่ป็น		ไม่ทำ	ไม่มีปัญญา ละกาม
	๒	กิน-ใช้			ไม่ป็น		ไม่ทำ	
	๓	กิน-ใช้		ให้ป็น		ทำบุญ		
๒. ชอบธรรม- ไม่ชอบธรรม	๔		อดอยาก		ไม่ป็น		ไม่ทำ	
	๕	กิน-ใช้			ไม่ป็น		ไม่ทำ	
	๖	กิน-ใช้		ให้ป็น		ทำบุญ		
๓. ชอบธรรม	๗		อดอยาก		ไม่ป็น		ไม่ทำ	
	๘	กิน-ใช้			ไม่ป็น		ไม่ทำ	
	๙	กิน-ใช้		ให้ป็น		ทำบุญ		
	๑๐	กิน-ใช้อิ่ม		ให้ป็น		ทำบุญ		มีปัญญา

วิธีการแบ่งกลุ่มบุคคลในสังคมทั้ง ๑๐ ประเภทนี้ นอกจากจะช่วยให้เราทรงคนได้อย่างละเอียดในการเลือกคบแล้ว ยังเป็นแนวทางในการให้เราเลือกผู้นำในสังคมทุกระดับได้อีกด้วย เพราะหากได้ผู้นำดีมีสัมมาทณฺฐิตั้งแต่ระดับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ย่อมนำพาสังคมนั้น ๆ ให้ไปสู่ความสุขความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีเสื่อมเลย

อย่างไรก็ตาม การเลือกคบเลือกสรรบุคคลที่จะคบค้าสมาคมด้วย ก็ต้องใช้เวลาและประสบการณ์ ทั้งยังต้องคลุกคลีอยู่ด้วยนานพอ จึงจะรู้ว่าใครควรคบหรือไม่ควรคบ ดังที่พระศาสดาตรัสไว้กับพระเจ้าปเสนทิโกศลในชฎิลสูตร^๑ ว่า

“มหาบพิตร...

ศีล	พึงรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน
ความสะอาด	พึงรู้ได้ด้วยการงาน
กำลังใจ	พึงรู้ได้ในคราวมีอันตราย
ปัญญา	พึงรู้ได้ด้วยการสนทนา

ก็ทั้งศีล ความสะอาด กำลังใจ ปัญญานั้น จะพึงรู้ได้โดยกาลนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย ผู้ใส่ใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่ใส่ใจก็ไม่รู้ ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาทรมาก็ไม่รู้”

^๑ชฎิลสูตร ส.ส. (ไทย.มมร) ๒๔/๓๕๖/๔๕๓)

๓. ศึกษาและซึมซับคุณธรรมของกัลยาณมิตร

ในการเข้าไปคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรเหล่านั้น ตัวเราเองนอกจาก ๑) ต้องวางตัวให้เหมาะสมด้วยอัตตัญญู ๖ แล้ว ๒) ยังต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นมิตรแท้^๑ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย เพื่อให้กัลยาณมิตรวางใจในตัวเราและยินดีที่จะคบหาสมาคมกับเราตลอดไป

ระวางมิตรเทียม ๔ ประเภท คือ ๑) มิตรปกกลอก ๒) มิตรดีแต่พูด ๓) มิตรช่างประจบ ๔) มิตรชวนฉิบหาย ซึ่งอาจมีในตัวเราหรือตัวเขาในบางประการ

ตลอดเวลาที่เราคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตร ก็พึงตั้งใจสังเกตและศึกษาคุณธรรมต่าง ๆ ของกัลยาณมิตร แล้วซึมซับน้อมรับมาเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณสมบัติทุก ๆ ประการของกัลยาณมิตรให้เกิดขึ้นในตัวเรา คุณธรรมสำคัญที่ต้องตั้งใจซึมซับเก็บรายละเอียดให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อเพิ่มพูนให้เข้มข้นยิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งเราเองก็มีอยู่ระดับหนึ่งแล้ว ก็คือ ๑) ศรัทธา ๒) ศีล ๓) จาคะ ๔) ปัญญา

ในที่สุดเราก็จะมีสถานภาพเป็นคนดีที่โดดเด่นขึ้นมาในสังคมหรือชุมชนที่เราอยู่ ซึ่งนอกจากจะได้รับการยอมรับจากกัลยาณมิตรผู้เป็นต้นแบบให้แก่เราแล้ว ยังจะได้รับการยกย่องนับถือจากมวลชนในชุมชนอีกด้วย am-

^๑ มิตรแท้มี ๔ ประเภท คือ ๑. มิตรอุปการะ ๒. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข ๓. มิตรแนะประโยชน์ ๔. มิตรมีน้ำใจ

คุณลักษณะกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตรย่อม

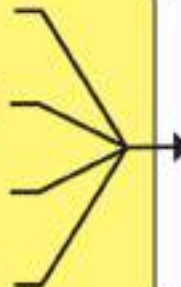
งดเว้นบาปอกุศลกรรม ๔ ระดับ

อันเป็นเหตุให้ได้ไปสวรรค์

- ๑ เป็นผู้เว้นขาดจากการทำบาปอกุศลกรรมทุกชนิด
- ๒ รักการชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการทำบาปอกุศลกรรม
- ๓ พอใจการงดเว้นจากการทำบาปอกุศลกรรม
- ๔ สรรเสริญการงดเว้นจากการทำบาปอกุศลกรรม

คุณลักษณะกัลยาณมิตร ๔๐ ประการ

เว้นบาปอกุศลกรรม ๑๐ ใน ๔ ระดับ

๑. ตนเองเว้นขาดอกุศลกรรม
 ๒. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นอกุศลกรรม
 ๓. พอใจการงดเว้นอกุศลกรรม
 ๔. สรรเสริญการงดเว้นอกุศลกรรม
-

อกุศลกรรม

๑. ฆ่าสัตว์
๒. ลักทรัพย์
๓. ประพฤติผิดในกาม
๔. พวดเทจ
๕. พุดส่อเสียด
๖. พุดคำหยาบ
๗. พุดเพ้อเจ้อ
๘. จ้องอยากได้ของผู้อื่น
๙. มีจิตพยาบาท
๑๐. เป็นมิจฉาทิฎฐิ

“การละชั่ว การทำดี
ต้องทำจนคุ้น จึงจะไม่เขิน”

กัลยาณมิตรตตา

สร้างเครือข่ายมิตรแท้
ในชุมชน

๑. ตัวเราวางตัวเหมาะสม
ตามชาติวุฒิ วัยวุฒิ คุณวุฒิ
๒. ตัวเราเข้าไปผูกมิตรกับมิตรแท้

๑. มิตรแท้เป็นคฤหบดีมีฐานะ ไม่หลักลอย
สูงวัยหรือวัยหนุ่ม ในนิคมชุมชนเดียวกัน
๒. มิตรแท้มีความประพฤติบริสุทธิ์
พร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

การสร้างเครือข่ายมิตรแท้ในชุมชน

เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น ศึกษา ชี้นำ
ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา
ตามแบบอย่างมิตรแท้ ผู้ถึง
พร้อมด้วยธรรมนั้น ๆ

สาระสำคัญของกัลยาณมิตรตา

ชุมชนใดที่ผู้คนในชุมชนได้รับการปลูกฝังอบรมให้มีหลักการในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ๓ ประการ ดังได้พรรณนามานี้

๑. ต้องวางตัวเหมาะสม
๒. สماعกับกัลยาณมิตรในท้องถิ่น
๓. ศึกษาและซึมซับคุณธรรมของกัลยาณมิตร

ในที่สุดชุมชนนั้นก็จะมีคนดีหรือกัลยาณมิตรเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งจะเป็นการลดคนเลวหรือคนพาลลงได้โดยปริยาย และหมดไปได้ในที่สุด

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการมีเพื่อนเป็นคนดีนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรแล้ว ยังเป็นการป้องกันและกำจัดคนเลวให้หมดสิ้นไปจากสังคมอีกด้วย ต่อจากนั้นผู้คนในสังคมก็จะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีโอกาสได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่งขึ้นไป ทำให้มีโอกาสไปสู่สุคติ ตลอดจนถึงบรรลุมรรคผลนิพพานได้ในภพชาติต่อ ๆ ไป

บัณฑิต ไม่ควรทำตนให้เป็นมิตรสหายกับคนที่ชอบส่อเสียด
มักโกรธ ตระหนี่ และปรารถนาให้ผู้อื่นพินาศ
เพราะการสมาคมกับคนชั่ว เป็นความลามก
แต่บัณฑิต ควรทำตนให้เป็นมิตรสหายกับคนมีศรัทธา
มีศีลนารัก มีปัญญา และเป็นคนได้สดับเล่าเรียนมาก
เพราะการสมาคมกับคนดี ย่อมมีแต่ความเจริญอย่างเดียว

อานันทเถรคาถา ขุ.เถร. (ไทย.มมร) ๕๓/๓๔๗/๓๐๐-๓๐๔

“พยัคฆปัชชะ

สมชีวิตา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ รู้ทางเจริญและทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ทั้งหลาย แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือ รายได้

พยัคฆปัชชะ เปรียบเหมือนคนชั่งตราชั่ง หรือลูกมือคนชั่งตราชั่ง ยก ตราชั่งขึ้นแล้ว ย่อมลดออกเท่านี้ หรือต้องเพิ่มเข้าเท่านี้ ฉะนั้น กุลบุตร ก็ฉันทันเหมือนกัน รู้ทางเจริญและทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพ พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่ารายได้ของเรา จักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

พญัคฆปัชชะ ถ้ากุลบุตรผู้นี้มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีวิตอย่างโอ้อ่า จะมีผู้ว่าเขาว่า กุลบุตรผู้นี้ใช้โภคทรัพย์เหมือนคนเคี้ยวกินผลมะเดื่อฉะนั้น ก็ถ้ากุลบุตรผู้ที่มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีพอย่างฝืดเคือง จะมีผู้ว่าเขาว่า กุลบุตรผู้นี้จักตายอย่างน่าอนาถ แต่เพราะกุลบุตรผู้นี้ **รู้ทางเจริญ และ** **ทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้** **ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่ารายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่าย** **ของเราจักต้องไม่เหนือรายได้**

พญัคฆปัชชะ นี้เรียกว่า **สมชีวิตา”**

๔. สมชีวิตา ดำรงชีวิตถูกต้องเหมาะสม

สมชีวิตา หมายถึง การมีความเป็นอยู่หรือการเลี้ยงชีพเหมาะสมกับรายได้ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ฝืดเคืองนัก ตั้งใจบริหารรายได้ให้มีรายเหลือ คือรายจ่ายต้องน้อยกว่า รายรับเสมอ ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่ายเกินกว่ารายได้ที่หามา อาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า สมชีวิตา ก็คือ ใช้เป็น โดยสาระสำคัญของการใช้เป็นประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์
๒. รู้ทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์
๓. เลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ

๑. รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์

บุคคลชื่อว่ารู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์ คือ รู้วิธีใช้ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตตนเองเต็มที่ เนื่องจากโภคทรัพย์ที่เราหามาได้ นั้นพร้อมที่จะหลุดจากมือเราไปตลอดเวลา แม้ว่าเราจะหามาได้ด้วยสัณหาอาสวะก็ตาม ทั้งนี้เพราะโภคทรัพย์ก็มีโทษภัยอยู่ในตัวของมันเองเสมอ ยิ่งกว่านั้นเมื่อละโลกนี้ไป เราก็ไม่สามารถนำโภคทรัพย์ติดตัวไปได้ ดังนั้นพระพุทธองค์จึงตรัสสอนให้หาประโยชน์จากการใช้ทรัพย์^๑ ให้ครบ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. บำรุงตน มารดา บิดา บุตร ภรรยา ทาส กรรมกร คนใช้ ให้เป็นสุข
๒. บำรุงมิตร อำมาตย์ ซึ่งในปัจจุบันหมายถึง เพื่อนร่วมงานร่วมธุรกิจ ให้เป็นสุข
๓. รู้จักป้องกันอันตราย ที่จะเกิดจากไฟ ไฟฟ้า น้ำ โจร ศัตรูคู่อาฆาต หรือทายาทอกตัญญู ด้วยการลงทุนติดตั้งอุปกรณ์หรือระบบป้องกันภัยรูปแบบต่าง ๆ หรือบริหารจัดการตามความเหมาะสม
๔. ทำพลี ๕ อย่าง คือ ญาติพลี หมายถึง การสงเคราะห์ญาติ อติถิพลี หมายถึง การต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี หมายถึง การทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย ราชพลี หมายถึง การเสียภาษี

หรือบริจาตรทรัพย์เพื่อบำรุงราชการและพัฒนาประเทศชาติ เป็นต้น เทวดาพลี หมายถึง การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เทวดา เพื่อให้เทวดาคุ้มครองรักษา

๕. บำเพ็ญทานในสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม ซึ่งเป็นเนื่อนาบุญอันบริสุทธิ์บริบูรณ์ ย่อมจะอำนวยผลให้เราประสบสุขในโลกนี้ และบังเกิดบนโลกสวรรค์ในภพหน้า

การใช้ทรัพย์อย่างเกิดประโยชน์ดังกล่าวนี้ แม้ทรัพย์จะหมดสิ้นไป ผู้มีปัญญาย่อมจะไม่รู้สึกทุกข์ร้อนอะไร เพราะตนได้รับประโยชน์จากทรัพย์นั้นเต็มที่แล้ว หรือถ้าเกิดมีโภคทรัพย์เพิ่มพูนขึ้นอีกมาก ก็ย่อมจะไม่รู้สึกวิตกกังวลอะไร เพราะรู้ว่าจะบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปอีกได้อย่างไร

๒. รู้ทางเสื่อมแห่งโรคทรัพย์

ทางเสื่อมแห่งโรคทรัพย์นั้นมีมากมายหลายรูปแบบ ทั้งทางเสื่อมอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ทางเสื่อมอันเกิดจากผู้คนแวดล้อม และจากพฤติกรรมของเจ้าของทรัพย์เอง ซึ่งอาจแบ่งได้หลายประเด็น เช่น

๑. โทษภัยที่เกิดแก่ทรัพย์

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงไว้ในโรคสูตร^๑ ว่าภัยอันตรายที่จะเกิดแก่โรคทรัพย์ของเราโดยทั่วไปนั้นมีอยู่ ๕ ประการ คือ

ก. ภัยจากไฟ

ข. ภัยจากน้ำ

ค. ภัยจากการถูกหักภาษี เนื่องจากการเสียภาษีทำให้จำนวนเงินที่เรามีอยู่ลดลง โดยที่ดูเหมือนหนึ่งว่า เราได้รับประโยชน์โดยตรงจากเงินจำนวนที่ถูกหักไป จึงถือว่าเป็นโทษภัยที่เกิดแก่ทรัพย์ประการหนึ่ง

ง. ภัยจากโจร โจรที่คอยจี้ ปล้น แย่ง ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นนั้น มีอยู่ทุกยุคทุกสมัยตลอดมา

จ. ภัยจากทายาทที่เป็นคนพาล

^๑โรคสูตร อัง.ปญจก. (ไทย.มจร) ๒๒/๒๒๗/๓๖๘-๓๖๙

จากเรื่องโทษภัยที่จะเกิดแก่ทรัพย์ทั้ง ๕ ประการนี้ จะเห็นได้ว่า トラบใดที่ยังเก็บรักษาทรัพย์หยาบไว้ ย่อมมีโอกาสเกิดอันตรายกับทรัพย์นั้นได้ ดังนั้น ผู้มีปัญญาย่อมเก็บทรัพย์หยาบไว้เท่าที่จำเป็น ส่วนที่เหลือพึงเก็บเป็นทรัพย์ละเอียด โดยดำเนินการตามวิธีใช้ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตตนเองเต็มที่ ดังได้กล่าวแล้ว ก็จะเป็นการสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป อันเป็นทางไปสู่ความเจริญทั้งโภคทรัพย์และผู้เป็นเจ้าของ

๒. ความตระหนี่

ความตระหนี่เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ต้องการให้สิ่งของของตน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือสิ่งของใด ๆ แก่ใคร หรือเมื่อให้ไปแล้วก็เกิดความรู้สึกเสียดาย ดังนั้น คนตระหนี่จึงเป็นคนใจคับแคบ เห็นแก่ตัว เอาแต่ได้ ไม่คิดช่วยเหลือเกื้อกูลใคร จึงไม่มีใครมีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย จึงเป็นอุปสรรคต่อการประกอบสัมมาอาชีวะของตน ซึ่งจัดว่าเป็นทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ประการหนึ่ง

สำหรับบุคคลที่แม้ได้รับทรัพย์สมบัติเป็นมรดก แต่เพราะมีนิสัยตระหนี่จึงใช้จ่ายอย่างกระปี้ดกระเสีร กินอยู่อย่างแร้นแค้น แต่งกายชะมุกชะมอม อาศัยอยู่ในบ้านเรือนเก่าชอมช่อ ย่อมถูกมองจากผู้คนในสังคมว่ามีพฤติกรรมแปลก ไม่น่าไว้วางใจ ไม่มีใครอยาก

คบหาสมาคมด้วย คนประเภทนี้ย่อมไม่ได้สร้างคุณความดีใด ๆ จัดว่าเป็นทางเสื่อมแห่ง โภคทรัพย์อีกประการหนึ่ง

อนึ่ง สำหรับบุคคลที่มั่งคั่งร่ำรวย มีความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบาย แต่เพราะนิสัย ตระหนี่ จึงไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แบ่งปัน แม้กับบุตรและภรรยา ย่อมเป็นทางมาแห่งความ เสื่อมประการหนึ่ง ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในปราภาวสูตร* ว่า

“คนผู้มีทรัพย์มาก มีเงินทองของกินเหลือเฟือ กินของอร่อยเพียงคนเดียวนั้น เป็นทางมาแห่งความเสื่อม”

ยิ่งกว่านั้น การบริจาคทานแล้วเสียดายในภายหลัง วิบากหรือผลที่ผู้บริจาคจะได้รับ นั้นมี ๒ ด้าน คือทั้งบุญกุศลและบาปอกุศล ดังมีเรื่องปรากฏในทุติยอปุตตกสูตร^๒ ดังนี้

ครั้งนั้นในกรุงสาวัตถี มีคหบดีเศรษฐีผู้หนึ่งมีนิสัยตระหนี่มาก มีความเป็นอยู่ อย่างกระเบียดกระเสียร ได้ถึงแก่กรรมลง เนื่องจากเขาไม่มีบุตรมารับมรดก พระเจ้า ปเสนทิโกศล จึงรับสั่งให้มหาดเล็กไปขนทรัพย์สมบัติจำนวนมากมายของคหบดีเศรษฐี มาไว้ในพระราชวัง แล้วพระองค์ก็เสด็จไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา และได้ทราบเรื่องราว ในอดีตชาติของคหบดีเศรษฐีจากพระพุทธองค์

*ปราภาวสูตร ขุ.ส. (ไทย.มจร) ๒๕/๑๐๒/๕๒๕

^๒ทุติยอปุตตกสูตร ส.ส. (ไทย.มจร) ๑๕/๑๓๑/๑๕๘-๑๕๙

ในสมัยพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าตครสิขี คหบดีเศรษฐีผู้นี้ได้สร้างทั้งกุศลกรรม (ก่อบุญ) และอกุศลกรรมหนัก (ก่อบาปหนัก) ไว้ดังนี้

๑. เขาได้สั่งบริวารให้จัดเตรียมอาหารบิณฑบาตถวายพระปัจเจกพุทธเจ้า หลังจากทีบริวารถวายอาหารบิณฑบาตไปแล้ว เศรษฐีมีความรู้สึกเสียดาย เกิดความคิดว่า “อาหารบิณฑบาตนี้ให้ทาส หรือกรรมกรบริโภคยังดีกว่า”

๒. คหบดีเศรษฐีได้ปลิดชีวิตบุตรคนเดียวของพี่ชาย เพราะเรื่องทรัพย์สินสมบัติเป็นเหตุ

บุญกุศลที่คหบดีเศรษฐีสั่งจัดเตรียมอาหารบิณฑบาตถวายพระปัจเจกพุทธเจ้าส่งผลให้เขาไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ๗ ครั้ง และด้วยเศษผลของกรรมนั้น เขาได้เป็นเศรษฐีในกรุงสาวัตถีถึง ๗ ครั้ง

บาปอกุศลอันเกิดจากผลกรรมที่เขาคิดเสียดายอาหารบิณฑบาต ทำให้เขาไม่คิดอยากบริโภคอาหารที่มีมากมาย ไม่คิดอยากใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มคุณภาพดี ไม่คิดอยากใช้ยานพาหนะอย่างโอ่อ่า ไม่คิดอยากบริโภคกามคุณ ๕ (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) ที่น่าใคร่ น่าพอใจ

ส่วนผลกรรมที่เขาฆ่าบุตรคนเดียวของพี่ชายเพราะเรื่องทรัพย์สินสมบัติเป็นเหตุ เขาจึงถูกไฟเผาอยู่ในนรกหลายแสนปี และด้วยเศษผลของกรรมนั้น ทรัพย์สินสมบัติที่ไม่มีทายาทรับ จึงถูกชนเข้าคลังหลวงครั้งนั้นเป็นครั้งที่ ๗

ในวันนี้ บุญเก่าของคหบดีเศรษฐีหมดแล้ว บุญใหม่ก็ไม่ได้สะสมไว้ เขาจึงไปบังเกิดในมหาโรรวนรก และกำลังถูกไฟเผาอยู่

๓. การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

โดยทั่วไป รายจ่ายหลักของทุกคนจะเป็นไปเพื่อปัจจัย ๔ สำหรับดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รายจ่ายที่คนเราจ่ายกันเกินความจำเป็น ซึ่งจัดว่าฟุ่มเฟือยนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาหารและเครื่องนุ่งห่ม

สำหรับในเรื่องอาหาร ถ้าคนเรารู้และตระหนักในเรื่องโภชนาการเป็นอย่างดี ก็สามารถใช้จ่ายเรื่องอาหารที่มีคุณค่าโดยไม่ฟุ่มเฟือย ส่วนเรื่องเครื่องนุ่งห่มนั้น ถ้าคนเรารับรู้และตระหนักถึงวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องแท้จริงของการใช้เครื่องนุ่งห่มหรือการแต่งกาย ย่อมมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายทรัพย์สินในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น

สำหรับเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องใช้จ่าย และถือว่าเป็นการลงทุนเพื่อชีวิต ไม่ถือว่าเป็นเรื่องฟุ่มเฟือย สิ่งที่จัดว่าเป็นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยก็คือเครื่องประดับ ตกแต่งบ้าน อาทิเครื่องใช้ไฟฟ้าและเฟอร์นิเจอร์ที่ราคาแพงและหรูหราเกินความจำเป็น ซึ่งเป็นเหตุให้รายจ่ายมากกว่ารายรับ (รายได้) จนเป็นเหตุให้ก่อหนี้สิน ส่วนเรื่องยารักษาโรค นั้น ถ้าคนเรารู้จักดูแลสุขภาพ รู้จักรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ ไม่ทำลายสุขภาพของตนด้วยการบริโภคสิ่งที่มีพิษภัยต่าง ๆ เช่น สุรา ยาเสพติด อาหารที่ไม่ถูกสุขอนามัย ฯลฯ ย่อมจะมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคโดยไม่จำเป็น

บุคคลที่มีปัญญา มีความรู้ มีความเข้าใจ ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการใช้จ่าย ๔ ย่อมมีวิธีหลีกเลี่ยงจากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โดยไม่เป็นคนตระหนี่

๔. การพัวพันกับอบายมุข

คำว่า อบายมุข แปลว่า ทางแห่งความฉิบหาย หรือทางแห่งความเสื่อม ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ก็เสื่อมเสียทรัพย์สิน เสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง เสื่อมเสียสุขภาพ และจะต้องไปสู่ทุกคติหรืออบายภูมิในโลกหน้าอีกด้วย

อบายมุข ๔

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเรื่องอฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา และสมชีวิตาแก่ที่มชาณูจบแล้ว ได้ตรัสแสดงเรื่องทางเสื่อมของโกคทรัพย์ ๔ ประการเพิ่มเติมอีก ทางเสื่อมของโกคทรัพย์ ๔ ประการ หรือมีชื่อในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า อบายมุข ๔ ได้แก่

๑. เป็นนักเลงหญิง^๑

๒. เป็นนักเลงสุรา^๒

๓. เป็นนักเลงการพนัน^๓

๔. เป็นผู้มีมิตรชั่ว

เมื่อกล่าวถึงอบายมุข ผู้คนส่วนมากย่อมรู้ว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่เหตุใดผู้คนทั่วโลกจึงสนใจพัวพันเกี่ยวข้องกับอบายมุขตลอดมาทุกยุคทุกสมัย ทั้ง ๆ ที่มีกรณีเกี่ยวกับโทษภัยที่ร้ายแรงของอบายมุขเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ไม่เพียงแต่เรื่องการเสียทรัพย์จนสิ้นเนื้อประดาตัวของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีข่าวบ่อย ๆ เท่านั้น แต่บางกรณียังถึงขั้นทำให้อาณาจักรล่มสลาย ดังปรากฏหลักฐานในประวัติศาสตร์อีกด้วย ดังนั้นเราจึงควรทำความเข้าใจเรื่องอบายมุขกันให้ถูกต้องอย่างแท้จริงด้วยปัญญา

^๑ นักเลงหญิง หมายถึง ผู้ที่ชอบล่าส่อนทางเพศหรือมั่วสุมในสถานเริงรมย์ ^๒ นักเลงสุรา หมายถึง ผู้ชอบดื่มสุราและเสพของมึนเมาทุกชนิด

^๓ นักเลงการพนัน หมายถึง ผู้ชอบเล่นการพนันทุกชนิดหรือเล่นจนติดเป็นนิสัย

อบายมุขนั้นมีอยู่มากมายหลายประเภท บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอบายมุข ล้วนแล้วแต่ต้องสูญเสียทรัพย์ และต้องประสบความทุกข์ความเดือดร้อนอยู่มิได้สร้าง

บุคคลที่เข้าไปใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขก็เพื่อหาความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเพื่อซื้อหาสิ่งเหล่านั้นมา จึงจัดว่า **ใช้ไม่เป็น** ส่วนบุคคลที่มุ่งหวังจะได้ทรัพย์สินจากอบายมุขนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้ใช้บริการ ก็จัดว่า **หาไม่เป็น** เพราะเป็น **มิจฉาอาชีพ**

โทษของอบายมุข

โทษของอบายมุขที่สังเกตได้ง่ายในสังคมทั่วไป คือ

๑. เป็นการหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น
๒. หาทรัพย์ได้เท่าไรก็ไม่พอ เพราะไม่มีเหลือเก็บ นั่นคือ **เก็บไม่เป็น**
๓. ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอบายมุข ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ใช้บริการหรือนักธุรกิจที่ยึดถือเงินเป็นพระเจ้า วัดคุณค่าของคนด้วยเงิน โดยไม่สนใจเรื่อง ดีชั่ว บุญบาป จึงเป็นเหตุให้สังคมเต็มไปด้วยคนพาล ทำให้เกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรได้ยากยิ่ง นั่นคือ **ทำให้ขาดกัลยาณมิตร**

ในบรรดาอบายมุขทั้ง ๔ ประการนี้ อบายมุขประการที่ ๔ คือการมีมิตรชั่ว มีโทษร้ายแรงที่สุด เพราะโดยทั่วไปแล้วบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ๓ ประการแรกก็เพราะถูกมิตรชั่วชักนำไป ซึ่งนอกจากจะเป็นเหตุให้โภคทรัพย์ย่อยยับแล้ว ยังจะประสบกับความเสื่อมนานาประการ

จากที่กล่าวมานี้ย่อมเห็นได้ว่า บุคคลที่พัวพันเกี่ยวข้องกับอบายมุขนั้นเป็นผู้ที่หาไม่เป็น เก็บไม่เป็น สร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรไม่เป็นเพราะคบแต่คนพาล และใช้ไม่เป็น ทั้งหมดนี้คือเหตุปัจจัยที่ทำลายเศรษฐกิจของชุมชน สังคม ประเทศ และโลก เพราะไม่มีการสร้างหรือเพิ่มผลิตผลเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สมบัติ กลับมีแต่การผลาญทรัพย์สมบัติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้หมดไปเรื่อย ๆ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

“ความเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน
ชอบล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้นั้น เป็นทางแห่งความเสื่อม”^๑

แม้ผู้ประกอบการก็อาจขายมุกบางคนจะประสบความสำเร็จมั่งคั่งร่ำรวยในชีวิตนี้ แต่ก็
เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์และความเดือดร้อนของผู้เข้าไปใช้บริการทั้งปวง ฉะนั้นเมื่อละ
โลกไปแล้ว ก็จะต้องไปสู่อบายภูมิอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

บุคคลที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโทษภัยที่จะเกิดแก่ทรัพย์ เข้าใจเรื่องผลที่จะเกิดจาก
ความตระหนี่ รู้จักหลีกเลี่ยงจากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และตระหนักถึงโทษภัยของอบายมุข
ย่อมเชื่อว่าเป็นผู้รู้ทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ ย่อมสามารถบริหารรายได้ของตนให้มีรายละเอียด
ตลอดชีวิต

“พยัคฆปัชชะ

โกคทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยชอบอย่างนี้ มีทางเสื่อม ๔ ประการ คือ

อบายมุข ๔ เหตุเสื่อมเศรษฐกิจ

๑. เป็นนักเลงหญิง
๒. เป็นนักเลงสุรา
๓. เป็นนักเลงการพนัน
๔. เป็นผู้มึมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว

พยัคฆปัชชะ เปรียบเหมือนสระน้ำใหญ่มีทางไหลเข้า ๔ ทาง ทางไหลออก ๔ ทาง บุรุษพึงปิดทางไหลเข้า เปิดทางไหลออกของสระนั้น ฝนก็มิตกต้องตามฤดูกาล เมื่อเป็นเช่นนี้ สระน้ำใหญ่นั้นมีหวังเหือดแห้งไปถ่ายเดียว ไม่มีวันเต็มได้เลย ฉะนั้น โภคทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยชอบอย่างนี้ ก็ฉนั้นนั้นเหมือนกัน มี**ทางเสื่อม ๔** ประการ คือ

๑. เป็นนักเลงหญิง	๒. เป็นนักเลงสุรา
๓. เป็นนักเลงการพนัน	๔. เป็นผู้มึมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว”

“พยัคฆปัชชะ

โกคทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยชอบอย่างนี้ มีทางเจริญ ๔ ประการ คือ

๑. ไม่เป็นนักเลงหญิง
๒. ไม่เป็นนักเลงสุรา
๓. ไม่เป็นนักเลงการพนัน
๔. ไม่เป็นผู้มีมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว

พยัคฆปัชชะ เปรียบเหมือนสระน้ำใหญ่มีทางไหลเข้า ๔ ทาง ทางไหลออก ๔ ทาง บุรุษพึงเปิดทางไหลเข้า ปิดทางไหลออกของสระนั้น ทั้งฝนก็ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อเป็นเช่นนี้ สระน้ำใหญ่นั้นพึงหวังเปี่ยมอย่างเดียว ไม่มีวันเหือดแห้งเลย ฉะนั้น โภคทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยชอบอย่างนี้ ก็ฉนั้นเหมือนกัน มีทางเจริญ ๔ ประการ คือ

๑. ไม่เป็นนักเลงหญิง	๒. ไม่เป็นนักเลงสุรา
๓. ไม่เป็นนักเลงการพนัน	๔. ไม่เป็นผู้มีมิตรชั่ว มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว”

๓. เลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ

การเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ หมายถึง รู้ประมาณในการใช้จ่าย เพื่อให้มีรายเหลือ บุคคลที่มีปัญญาอบรมตนให้รู้ประมาณในการใช้นั้น ต้องมีความรู้พื้นฐานหลายด้าน ที่สำคัญ คือ

๑. รู้เหตุปัจจัยให้เกิดทุกข์

ตามธรรมดา บุคคลหาทรัพย์ได้ก็ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพะ คือหาเป็น แต่ถ้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ย่อมเกิดปัญหาเงินขาดมือ บุคคลที่ประสบปัญหาเช่นนี้ ล้วนแก้ปัญห ด้วยการกัณฑ์ยืมสิน ซึ่งแท้จริงแล้ว การกัณฑ์ยืมสินมิได้เป็นการแก้ปัญหที่ถูกต้อง แต่เป็นการสร้างปัญหาใหม่ให้ทุกข์ร้อนเพิ่มมากขึ้น ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแสดงความทุกข์ของผู้เป็นหนี้ไว้ ดังนี้

๑. การกัณฑ์ เป็นทุกข์ของผู้ครองเรือน
๒. การใช้ดอกเบี้ย เป็นทุกข์ของผู้ครองเรือน
๓. การถูกตามทวงดอกเบี้ยเพราะไม่จ่ายดอกเบี้ยตามกำหนด เป็นทุกข์ของผู้ครองเรือน
๔. การถูกเจ้าหนี้ติดตามทวงเงิน ก็เป็นทุกข์ของผู้ครองเรือน

๒. รู้เหตุปัจจัยให้เกิดสุข

ผู้ครองเรือนโดยทั่วไป มักคิดกันว่าเหตุปัจจัยให้เกิดสุขคือกามคุณ ๕ (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส) จึงใช้จ่ายรายได้ไปกับเรื่องกามคุณ ๕ ซึ่งจัดเป็นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยประการหนึ่ง โดยมีได้ประสบการณ์ความสุขอย่างแท้จริง มีหน้าซำยังก่อให้เกิดทุกข์อีกด้วย ดังนั้น ผู้ปรารถนาความสุขตามแบบของผู้ครองเรือนโดยไม่มีโทษนั้น จะต้องติดตามศึกษาให้เข้าใจเรื่องสุข ๔ ของคหบดี ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแก่นาถบิณฑิกเศรษฐี^๑ ดังนี้

๑. สุขเกิดจากความมিতรัพย์ ซึ่งหามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพะ ดังที่กล่าวแล้วว่า “ขยันหา”

๒. สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อใช้บำรุงตน มารดา บิดา บุตร ภรรยา ญาติ มิตร เสียภาษีบำรุงรัฐ และทำบุญเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

๓. สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ใคร ไม่ว่าน้อยหรือมาก

๔. สุขเกิดจากการประพฤติที่ไม่มีโทษ ทั้งทางกาย วาจา และใจ คือ **ประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐** ซึ่งประกอบด้วย

^๑ อานนยสูตร อง.จตุกก. (ไทย.มจร) ๒๑/๖๒/๑๐๕-๑๐๗

- ๑) กุศลกรรมทางกาย ๓ ได้แก่ ไม่ฆ่า ไม่ลัก ไม่ประพฤตินิดในกาม
- ๒) กุศลกรรมทางวาจา ๔ ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด
ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ
- ๓) กุศลกรรมทางใจ ๓ ได้แก่ ไม่คิดโลภอยากได้ของเขา
ไม่คิดพยาบาทปองร้าย มีความเห็นถูกต้องตามคลองธรรม
(สัมมาทิฐิ)

อนึ่ง พระพุทธองค์ยังได้ตรัสแสดงเพิ่มเติมว่า สุขทั้ง ๓ ประการแรกนั้นมีค่าไม่ถึง ๑ ใน ๑๖ ส่วนของสุขประการที่ ๔ นั่นคือเรื่องคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดความสุขและบุญกุศลในชีวิตของคนเรา

บุคคลที่รู้โทษของความตระหนี่ โทษของการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อันเป็นเหตุให้มีหนี้สิน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ และรู้เหตุปัจจัยให้เกิดสุขแล้ว ย่อมเกิดปัญญาระมัดระวังตัวให้รู้จักเลี้ยงชีพอย่างเหมาะสม ๐๗๗-

คุณสมบัติของผู้ใช้ทรัพย์เป็น

๑. ฉลาดเห็นทางเสื่อม - ทางเจริญแห่งทรัพย์
๒. ฉลาดรู้ประมาณในการใช้ทรัพย์
๓. ฉลาดเห็นโทษ เว้นขาดอบายมุข ๔

ใช้ไม่ฟืดเคือง
ไม่ฟุ่มเฟือย
มีเหลือเก็บ

ฉลาดเห็นทางเสื่อม - ทางเจริญแห่งทรัพย์

เหตุเสื่อมทรัพย์และเศรษฐกิจ
คือ **อบายมุข ๔**

- ๑) เป็นนักเลงหญิง ๒) เป็นนักเลงสุรา
- ๓) เป็นนักเลงการพนัน
- ๔) เป็นผู้มึนเมา มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว

เหตุเจริญทรัพย์และเศรษฐกิจ
คือ **เว้นอบายมุข ๔**

- ๑) ไม่เป็นนักเลงหญิง
- ๒) ไม่เป็นนักเลงสุรา
- ๓) ไม่เป็นนักเลงการพนัน
- ๔) เป็นผู้มึนเมา มีสหายดี มีเพื่อนดี

ฉลาดเห็นโทษ - เว้นขาดอบายมุข ๔

ฉลาดเห็นโทษอบายมุข

- เสียทรัพย์ เสียเวลา เสียญาติมิตรที่เป็นคนดี
- เสียบั้นทิต พบแต่คนพาล
- เสียนิสัย เสียศีลธรรม เป็นทางไปสู่อบายภูมิ

ฉลาดเว้นขาดอบายมุข ๔

- เลิกคบคนพาล คบยกย่องบัณฑิตผู้มีธรรมะ
- อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี
- หางานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ทำ
- กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ต่ำกว่ารายรับ (ทำบัญชี)

สาระสำคัญของสมชีวิตา

สมชีวิตาหรือใช้เป็น เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความทุกข์ ความสุข และความอยู่รอดในการดำรงชีวิตของคนเรา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์
๒. รู้ทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์
๓. เลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ

การที่คนเราจะสามารถรู้ เข้าใจ และนำสาระสำคัญทั้ง ๓ ประการนี้ ไปปฏิบัติได้จริงนั้น จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังอบรมตั้งแต่เยาว์วัยจากครอบครัวจนเกิดเป็นนิสัย ขณะเดียวกัน มารดาบิดาก็ต้องเป็นแบบอย่างให้ปฏิบัติตามได้ด้วย

เหตุแห่งชีวิตรุ่งในโลกนี้

อุฏฐานสัมปทา หาทรัพย์เป็น

- ขยันหาทรัพย์โดยไม่เสียศีลธรรม
- ฉลาดทำงาน
- ฉลาดบริหารงาน

อารักขสัมปทา เก็บทรัพย์เป็น

- ขยันฝึกฝีมือ
- เกลียวเห็นภัยจากทรัพย์ทุกชนิด
- ฉลาดป้องกันรักษาทรัพย์

กัลยาณมิตตตา คบมิตรเป็น

- ฉลาดรู้คุณสมบัติมิตรแท้
- ขยันเข้าไปหามิตรแท้
- ฉลาดวางตัวเหมาะสม
- ฉลาดตั้งคำถามเพื่อซึมซับความดี ร่วมกันหาทรัพย์

สมชีวิตา ใช้ทรัพย์เป็น

- ฉลาดรู้ประมาณใช้ทรัพย์เลี้ยงชีพ
- ฉลาดไม่หลงใช้ทรัพย์ไปกับอบายมุข
- ฉลาดใช้ทรัพย์เพื่อเพิ่มพูนบุญใหม่

ข้อคิดโดยสรุปจากเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้

จากการที่ทิมชาณุกราบทูลถามธรรมที่ทำให้เป็นสุขในชาตินี้จากพระพุทธองค์ ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่พลเมืองมิตรแท้ ดังนี้

๑. ทิมชาณุอยากทำหน้าที่สามีที่ดี รู้ได้จากคำกราบทูลต่อพระพุทธองค์ว่าตนอยากนอน เบียดบุตร ใช้ของดี ๆ จากแคว้นกาสิ ซึ่งบ่งบอกถึงความรักและความรับผิดชอบต่อครอบครัวว่า ตนเองอยากอยู่กับลูกและเมียอย่างมีความสุข อยากมีอาหารดี ๆ อร่อย ๆ ให้ตนและลูกเมียรับประทาน มีบ้านช่องที่หรูหราสะดวกสบายเป็นที่พำนักอาศัยอยู่กันอย่างปลอดภัยมั่นคง ไม่ต้อง ร้อนรุ่มหนาวหรืออพยพถิ่นฐาน มีสิ่งของเครื่องใช้เลิศหรูคุณภาพดีใช้กันทั้งครอบครัว ทั้งมี ข้าทาสบริวารคอยปรนนิบัติเอาใจรับใช้ ซึ่งขณะนี้ตนเองยังไม่มีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้แก่ครอบครัว จึงพาลูกเมียมากราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า จะต้องปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะทำหน้าที่การงานของ สามีมิตรแท้ได้ถูกต้องบริบูรณ์ ตนจึงจะสมปรารถนาในชีวิตครองเรือนให้เป็นสุขตลอดทั้งชาตินี้

ทิมชาณุเป็นผู้มีปัญญาระดับหนึ่งทีเดียว รู้ว่าเว้นจากพระพุทธองค์แล้ว ผู้จะตอบเขาได้ถูกต้อง ไม่มีเลย จึงมากราบทูลถามต่อพระพุทธองค์ ซึ่งทิมชาณุก็ได้รับคำตอบที่สมใจอย่างยิ่ง

๒. พระพุทธองค์ทรงรู้พื้นเพ พื้นภูมิธรรมของทีฆชาณฺ์อย่างดี จึงตรัสแก่ทีฆชาณฺ์ว่า ธรรมที่เป็นเหตุให้ผู้ประสงคฺ์มีความสุขในการครองเรือนอยู่เป็นสุขในชาตินี้ มี ๔ ประการ คือ

๑) อุฏฺฐานสํปทา (อุ) ต้องเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต เป็นสํมาอาชีวะ เว้นมิจณาอาชีวะ เว้นอาชีพต้องห้าม ๕ เพื่อได้โภคทรัพย์อันชอบธรรม คือได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม

๒) อารักขสํปทา (อา) ต้องดูแลรักษาโภคทรัพย์ที่หามาโดยชอบธรรม ให้ปลอดภัยจาก

ก. ราชภัย โดยเสียภาษีให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ข. โจรภัย โดยมีวินัยดูแลทำความสะอาด จัดระเบียบทรัพย์สินให้อยู่ถูกที่ ถูกวิธี ถูกเวลา

ค. อุบัติภัย โดยมีวินัยดูแลทำความสะอาด จัดระเบียบทรัพย์สินให้อยู่ถูกที่ ถูกวิธี ถูกเวลา

ง. ภัยจากบุคคลใกล้ชิด ไม่ตั้งผู้ใกล้ชิดที่นิสัยไม่ดีเป็นคนพาลดูแลโภคทรัพย์

๓) กัลยาณมิตตตา (ก) ต้องขยันหมั่นเพียรสร้างเครือข่ายคนดี โดยหมั่นเข้าหาสมาคมกับผู้มีฐานะตั้งเนื้อตั้งตัวได้จากการหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตชอบธรรม เก็บรักษาทรัพย์เป็นคือมีทรัพย์ภายนอกพร้อมและเป็นผู้มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา เพื่อศึกษาเรียนรู้ซึมซับวิธีสร้างทรัพย์ภายในคือ ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญาจากท่านเหล่านั้น

๔) สมชีวิตา (ส) นำคำสอนและประสบการณ์ชีวิตของท่านกัลยาณมิตรเหล่านั้นมาใช้ ดำรงชีวิตให้เหมาะสม โดยเว้นห่างอบายมุข ไม่เป็นหนี้ มีรายเหลือ ใช้ชีวิตเป็นสุข ไม่อึดคัด ไม่ตระหนี่แต่ก็ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย

๓. จากธรรม ๔ หรือเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งในชาตินี้ที่พระพุทธองค์ตรัสแก่ทีฆชาณ ได้ให้นัยที่สำคัญ คือ ผู้ที่เป็นสามีมิตรแท้แก่ครอบครัว ผู้ที่จะเป็นพลเมืองมิตรแท้แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ชadb้านเมือง และแก่โลกใบนี้ ผู้นั้นพึงปฏิบัติตามเหตุ ๔ ประการนี้ คือ

๑) อุฏฐานสัมปทา (อุ) ขยันหมั่นเพียรหาโภคทรัพย์โดยสุจริตชอบธรรม

๒) อารักขาสัมปทา (อา) คุ้มครองรักษาโภคทรัพย์สุจริตชอบธรรมนั้นให้พ้นภัย

๓) กัลยาณมิตตตา (ก) สร้างเครือข่ายคนดีโดยเข้าหาสมาคมกับคบหาดีผู้มีทรัพย์ภายนอก และทรัพย์ภายในพร้อม เพื่อศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติ อุ อา ก ส และ ส สี จา ป อย่างกลมกลืนจากท่านกัลยาณมิตรมาประพฤติปฏิบัติ

๔) สมชีวิตา (ส) ดำรงชีวิตถูกต้องเหมาะสม ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข ไม่มีหนี้ แต่ต้องมีเงินออม

ผู้นั้นจึงจะเป็นพลเมืองมิตรแท้ มีกำลังพัฒนาครอบครัว สังคม ชadb้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

จบภาค ๒

ภาค ๓

ธรรมว่าด้วยเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาติหน้า
ในทิมชาณสูตร

ทิมชาณสูตร เหตุแห่งชีวิตรุ่งชาติหน้า

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเทศนาธรรม ๔ ประการ อันเป็นไปเพื่อ
เกื้อกูล เพื่อความสุขในภพนี้ โดยสอนให้รู้จักตั้งเป้าหมายชีวิตบนดิน หรือ
เป้าหมายในปัจจุบันชาตินี้แก่ทิมชาณแล้ว ได้ตรัสเทศนาธรรมอีก ๔ ประการ
อันเป็นไปเพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขในภพหน้า โดยสอนให้กุลบุตรรู้จักตั้งเป้าหมาย
ชีวิตในชาติหน้าและชาติต่อ ๆ ไปอีก

ธรรม ๔ ประการ^๑ ประกอบด้วย

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล
๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ
๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา

^๑ พึงสังเกตว่าธรรม ๔ ประการนี้ คือคุณสมบัติของกัลยาณมิตรนั่นเอง

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“พยัคฆปัชชะ ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูล
ในภพหน้า เพื่อสุขในภพหน้าแก่กุลบุตร
ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. สัทธาสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา
๒. สีลสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยศีล
๓. จาคสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยจาคะ
๔. ปัญญาสัมปทา : ความถึงพร้อมด้วยปัญญา”

ฉลาดในเหตุผล เข้าใจอนุภาพกรรม เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม
ฉลาดในการฟังพระรัตนตรัย มั่นใจในอนุภาพพระรัตนตรัย

“พยัคฆปัชชะ

สัทธาสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้เป็นผู้มีศรัทธา เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของตถาคต
ว่า แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น

๑) เป็นพระอรหันต์

๒) ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ

๓) เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ

๔) เสด็จไปได้

๕) รู้แจ้งโลก

๖) เป็นสารถิฝึกผู้ที่ควรฝึก ได้อย่างยอดเยี่ยม

๗) เป็นศาสดาของเทวดา

และมนุษย์ทั้งหลาย

๘) เป็นพระพุทธรเจ้า

๙) เป็นพระผู้มีพระภาค

นี้เรียกว่า สัทธาสัมปทา”

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

ในบรรดาทางแห่งความเจริญที่พระพุทธองค์ทรงสอนแก่คฤหัสถ์ผู้ไฝ่ธรรม “สัทธาสัมปทา” หรือ “ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา” ศรัทธา คือจุดเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตที่มีทิศทาง และเป็นรากฐานของการเข้าถึงธรรมทั้งปวง อย่างไรก็ตาม คำว่า “ศรัทธา” ที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา มิใช่เพียง “ความเชื่อโดยอารมณ์” แต่เป็น “ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา” คือเชื่อด้วยการพิจารณาอย่างมีเหตุมีผล อันก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และเป็นแรงผลักดันให้ลงมือปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความจริง

ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับ “ความเชื่อ”

โดยทั่วไป “ความเชื่อ” ของมนุษย์อาจมีความหมายแตกต่างกันไป เช่น

- ๑) เชื่อในความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นผู้นำ นักวิทยาศาสตร์ หรือนักบุญ
- ๒) เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ฮวงจุ้ย ไสยเวท หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- ๓) เชื่อเพราะความพอใจหรือถูกชักจูงด้วยถ้อยคำ เช่น คำโฆษณาชวนเชื่อ

ความเชื่อดังกล่าวเหล่านี้เป็นเพียง “อารมณ์แห่งความพึงพอใจ” ที่ขาดเหตุผลรองรับ จึงเปลี่ยนแปลงง่าย ไม่มั่นคง และไม่อาจนำไปสู่ปัญญาได้

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คำว่า ศรัทธา ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่อปักใจ เพราะหมดสงสัยโดยสิ้นเชิง เนื่องจากได้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ความเชื่อเพราะอารมณ์หรือศรัทธาตามกระแส ศรัทธาเช่นนี้เรียกว่า “ทสฺสนมุลิกา” คือศรัทธาที่มีปัญญาเป็นมูลฐาน มั่นคง ไม่หวั่นไหว และไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงได้ โดยศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลและปัญญาเป็นศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา จำแนกได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. กัมมสัทธา คือเชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่าเมื่อทำดีต้องได้รับผลดี ทำชั่วต้องได้รับผลชั่ว

๒. วิปากสัทธา คือเชื่อว่าผลแห่งกรรม (วิบาก) มีจริง และผลย่อมสอดคล้องกับเหตุ คือกรรมที่ทำไปแล้ว (เหตุ) ต้องให้ผล และผลนั้นต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา คือเชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของตน ต้องรับผิดชอบผลกรรมของตนเอง ใครจะรับผลกรรมแทนกันไม่ได้

๔. ตถาคตโพธิสัทธา คือเชื่อมั่นในพระปัญญาตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงบริสุทธิ์จากกรรมชั่วทั้งปวง

พัฒนาการของศรัทธา – จากกัมมสัทธาสู่อุทกตโพธิสัทธา

ในยุคพุทธกาล ผู้คนสามารถเห็นพระพุทธรองค์ได้โดยตรง ศรัทธาจึงเกิดขึ้นได้ง่ายจากเหตุ ๔ ประการ คือ

- ๑) ได้เห็นรัศมีรอบพระวรกาย
- ๒) ได้เห็นลักษณะมหาบุรุษ
- ๓) ได้เห็นจริยาวัตรของพระองค์
- ๔) ได้ฟังพระธรรมเทศนาโดยตรง

ในยุคปัจจุบัน ศรัทธาเกิดขึ้นจากการศึกษา การอ่านพระไตรปิฎก การฟังธรรมจากกัลยาณมิตร ซึ่งทำให้เริ่มจาก “กัมมสัทธา” ก่อน แล้วค่อยพัฒนาไปสู่ “อุทกตโพธิสัทธา” อันมั่นคง

พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) ได้กล่าวถึงสัทธา (ศรัทธา) โดยสรุปไว้ดังนี้^๑

ตถาคตโพธิสัทธา คือ ความเชื่อ
ทั้ง ๓ ลักษณะของบุคคลต่อพระองค์ ๔
ของพระตถาคตเจ้า คือ

๑. เชื่ออย่างไม่หวั่นไหว

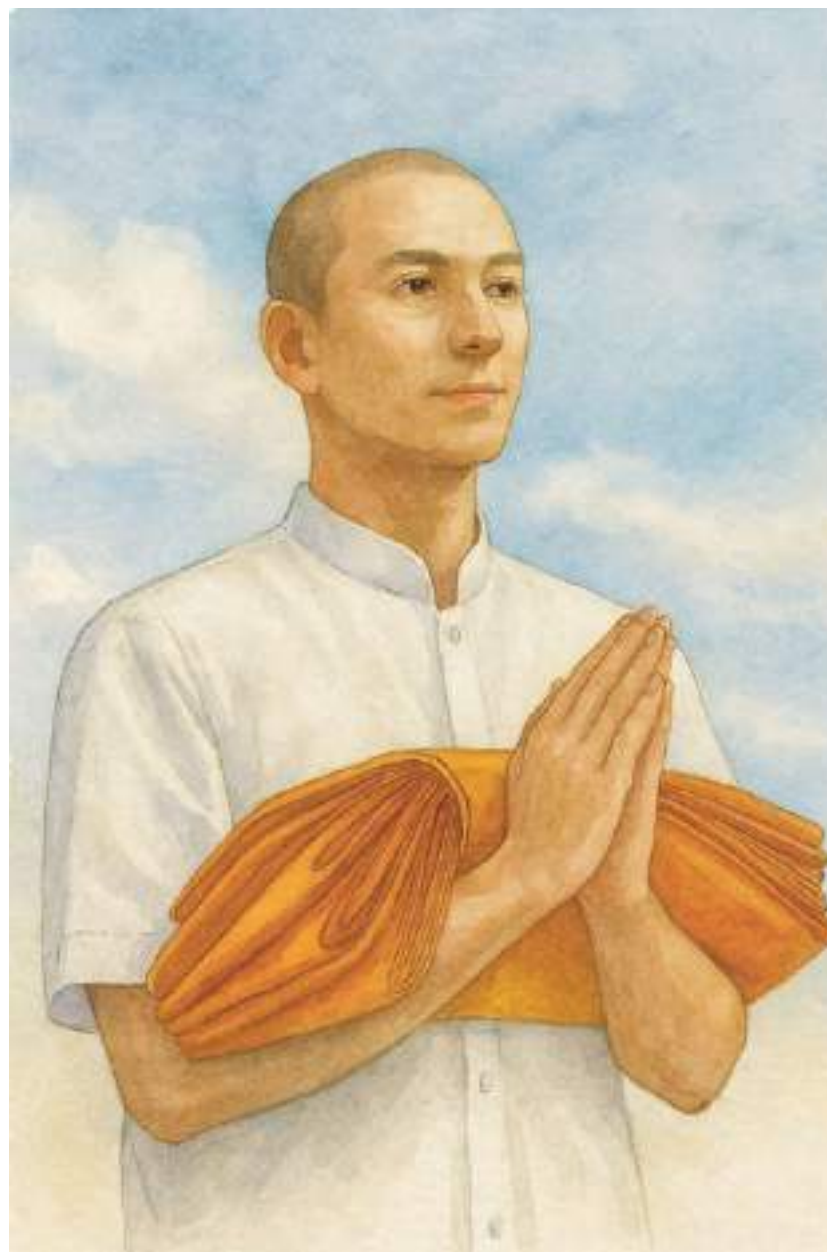
๒. เชื่ออย่างไม่กลับกลอก
ไม่อ่อนแอ-ไม่คลอนแคลน

๓. เชื่อมั่นคง แน่นนอน
ไม่มีเปลี่ยน

“ความเชื่อของบุคคลใด
ไม่กลับกลอก ตั้งมั่นดีแล้ว
ในพระตถาคตเจ้านี้
ผู้นั้นหาใช้คนจนไม่
เป็นคนมั่งมี”

^๑พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ เทศน์กัณฑ์ที่ ๕๕ อริยทรัพย์, หน้า ๔๘๑-๔๘๒. ใน ชีวิตประวัติและอมตเทศนา พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (ฉบับสมบูรณ์). ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด.

ศรัทธามั่นคง
ออกบวช
เป็นพระภิกษุ

ตถาคตโพธิสัทธา

บุคคลที่ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือ บุคคลที่เชื่อมั่นในพระปัญญาเครื่องตรัสรู้ของตถาคตว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสมบูรณ์พร้อมด้วยพระพุทธานุ ๙ ประการ

๑) เป็นพระอรหันต (อรห) พระอรหันต์ หมายถึง บุคคลที่มีจิตใจบริสุทธิ์ สะอาดปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิง เนื่องจากได้ปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘^๑ อย่างเอาชีวิตเป็นเดิมพันมานานแสนนานนับภพนับชาติไม่ถ้วน จิตใจมีความสว่างยิ่งกว่าดวงอาทิตย์เที่ยงวันพ้นดวงมารวมกัน ดวงจิตที่บริสุทธิ์สะอาดปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิงนั้น ช่วยส่องให้พระอรหันต์เห็นแจ้งสัจธรรมทั้งปวงตลอดทั่วทั้งอนันตจักรวาลและภพ ๓ ท่านจึงรู้แจ้งสัจธรรมและเกิดปัญญาเหนือมนุษย์ปุถุชนทั้งหลาย พร้อมกันนั้นกิเลสที่เคยแอบแฝงอยู่ในจิตใจท่านก็ดับสนิท ท่านองเดียวกับกองไฟที่ดับสนิท ไม่สามารถคุขึ้นมาอีกเพราะหมดเชื้อไฟแล้ว ครั้นเมื่อสิ้นชีวิตท่านก็จะบรรลุมรรคผลนิพพาน ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกเลย

^๑ มรรคมีองค์ ๘ ประกอบด้วย ๑. สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูกต้อง) ๒. สัมมาสังกัปปะ (คิดถูกต้อง) ๓. สัมมาวาจา (พูดถูกต้อง) ๔. สัมมากัมมันตะ (ทำถูกต้อง) ๕. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพถูกต้อง) ๖. สัมมาวายามะ (พยายามถูกต้อง) ๗. สัมมาสติ (ระลึกถูกต้อง) ๘. สัมมาสมาธิ (สมาธิถูกต้อง) มรรคมีองค์ ๘ สามารถย่อลงเหลือ ๓ ประการ คือ ๑. ศีล (ประกอบด้วยมรรคองค์ที่ ๓, ๔ และ ๕) ๒. สมาธิ (ประกอบด้วยมรรคองค์ที่ ๖, ๗ และ ๘) ๓. ปัญญา (ประกอบด้วยมรรคองค์ที่ ๑ และ ๒)

แม้พระอรหันต์แต่ละองค์จะปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิงแล้วก็ตาม ทว่าเพราะเหตุที่แต่ละองค์บำเพ็ญบารมีมายาวนานไม่เท่ากัน แต่ละองค์จึงมีคุณวิเศษแตกต่างกันไปด้วย และโดยเหตุที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีมายาวนานกว่าบรรดาพระอรหันต์สาวกทั้งหลาย พระพุทธองค์จึงทรงสามารถบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ คือญาณเป็นเครื่องตรัสรู้เองโดยชอบ และทรงคุณวิเศษเหนือพระอรหันต์สาวกทั้งหมด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นพระอรหันต์พระองค์แรก เราจึงนิยมเรียกท่านว่าพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า

๒) ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ (สมุทสาสมพุทฺโธ) หมายความว่าทรงบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ คือญาณเป็นเครื่องรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ด้วยพระองค์เอง โดยมีได้ทรงศึกษาเล่าเรียนหรือฟังผู้อื่นมาก่อน สัมมาสัมโพธิญาณนี้ เกิดขึ้นด้วยอำนาจบารมีที่ทรงบำเพ็ญอย่างยิ่งยวดสั่งสมเรื่อยมาโดยลำดับ ในสมัยที่ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ในชาติต่าง ๆ ซึ่งบารมีดังกล่าวนั้น รวมแล้วมีทั้งหมด ๑๐ ประการ เรียกว่า ทศบารมี มีทานบารมี เป็นต้น ทศบารมีนี้ เมื่อสมบูรณ์เต็มที่แล้ว ก็ส่งให้ผู้บำเพ็ญได้บรรลุโพธิญาณและได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๓) **เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ (วิชาจรณสมปnun)** วิชา แปลว่า ความรู้
 แจ่ม มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าตรัสรู้ เป็นความรู้ที่เกิดจากการบำเพ็ญวิปัสสนา มิใช่
 ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียนหรือการนึกคิดคาดคะเน

อนึ่ง วิชา เป็นชื่อของญาณที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ มี ๓ อย่างเรียกว่า วิชา ๓
 ได้แก่ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ (ความรู้เป็นเหตุให้ระลึกชาติได้) ทิพพจักขุญาณ (ความรู้ใน
 จุติและอุบัติของสัตว์โลก) และอัสวักขญาณ (ความรู้ในการกำจัดอัสวกิเลสให้สิ้นไป)

ถ้ากล่าวโดยพิสดาร วิชา มี ๘ อย่าง เรียกว่า วิชา ๘ ได้แก่ วิปัสสนาญาณ (ปัญญา
 ที่พิจารณาเห็นสังขารโดยไตรลักษณ์) มโนมยิทธิ (ฤทธิ์สำเร็จด้วยใจ) อิทธิวิธี (แสดงฤทธิ์
 ต่าง ๆ ได้) ทิพพโสต (หูทิพย์) เจโตปริยญาณ (ความรู้ที่กำหนดใจผู้อื่นได้) ปุพเพนิวาสานุ
 สติญาณ ทิพพจักขุญาณ และอัสวักขญาณ

จรณะ หมายถึง ปฏิปทา คือข้อปฏิบัติที่ทำให้บรรลุวิชา มักใช้คู่กับคำว่าวิชา เป็น
 วิชาจรณะ

จรณะ มี ๑๕ ประการ ได้แก่ สิลสัมปทา ๑ อปณณกปฏิปทา ๓ คือข้อปฏิบัติที่ไม่ผิด
 ๓ อย่าง (การสำรวมอินทรีย์ รู้จักประมาณในการบริโภค ขยันหมั่นเพียร) สัทธรรม ๗
 (สัทธา หิริ โอตตัปปะ พาหุสัจจะ วิริยะ สติ ปัญญา) ฌาน ๔

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ในสองอย่างนั้น ความถึงพร้อมด้วยวิชาสร้างความเป็นพระสัพพัญญูให้พระพุทธเจ้า ส่วนความถึงพร้อมด้วยจรณะสร้างความเป็นผู้กอบปรด้วยพระมหากุณนาธิคุณแก่พระพุทธเจ้า

๔) เสด็จไปดี (สุคโต) เป็นพระเนมิตกนามของพระพุทธเจ้า มีความหมายอยู่ ๔ นัย

นัยที่ ๑ ผู้มีทางเสด็จที่งาม คือ อริยมรรค อันเป็นทางที่สะอาดไม่มีโทษ

นัยที่ ๒ ผู้เสด็จไปสู่ที่อันดี คือ พระอมตนิพพาน

นัยที่ ๓ ผู้เสด็จไปแล้วโดยชอบ คือ ไม่เสด็จหวนกลับมาสู่กิเลสที่ทรงละได้แล้วอีก

นัยที่ ๔ ผู้ตรัสโดยชอบ คือ ตรัสแต่วาจาที่ควรในฐานะอันควร

๕) รู้แจ้งโลก (โลกวิทู) หมายถึง ทรงรู้แจ้งเรื่องราวของทั้งโลกโดยตลอด ได้แก่ สังขารโลก (สังขารทั้งหลาย) สัตวโลก (หมู่สัตว์ทั้งหลาย) และโอกาสโลก (ที่อยู่อาศัยของสัตว์โลก)

๖) เป็นสารถิผู้ฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม (อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ) คือ ทรงเป็นผู้ฝึกคนได้ดีเยี่ยม ไม่มีผู้ใดเทียมเท่า

๗) เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (สตถา เทวมนุสฺसानํ) สาเหตุที่ได้พระนามดังนี้เพราะทรงเป็นผู้พร่ำสอนเวไนยสัตว์ ผู้ที่พอจะแนะนำสั่งสอนได้ ด้วยเรื่องประโยชน์ในโลกนี้คือเป้าหมายชีวิตบนดิน ประโยชน์ในโลกหน้าคือเป้าหมายชีวิตบนฟ้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

๘) เป็นพระพุทธเจ้า (พุทฺธ) สาเหตุที่ทรงได้พระนามว่า พุทฺธ หรือ พระพุทธเจ้า มีดังนี้

- ตรัสรู้ริยสัจ ๔
- ทรงสอนให้สัตว์โลกรู้ตามพระองค์
- ทรงรู้เห็นธรรมที่ควรรู้ทั้งปวง
- ทรงรู้ยิ่งซึ่งธรรมอันควรรู้ยิ่ง
- เพราะปราศจากราคะ โทสะ โมหะ
- เพราะทรงเป็นผู้เบิกบาน แ่มชื่น
- ทรงปราศจากอวิชชา ทรงสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ (โพธิญาณ)

๙) เป็นพระผู้มีพระภาค (ภควา) คำนี้เป็นคำแปลของคำว่า ภควา ซึ่งแปลได้หลายนัย แปลว่า หัก ก็ได้ แปลว่า แจก ก็ได้ กล่าวคือที่ว่า หัก หมายความว่าพระองค์หักเสียได้ซึ่งสังสารจักร ได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม อันเป็นเสมือนตัวจักรที่พัดผันส่งต่อกันไป ผลักดันให้หมุนเวียนวุ่นวายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร มิให้ออกจากภพ ๓ พระองค์หักเสียได้แล้ว

ที่ว่า แจก หมายความว่าพระองค์ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว จึงทรงรู้แจ้งธาตุธรรมทั้งปวง จึงทรงสามารถแจกหรือจำแนกแยกแยะธรรมออกเป็นหมวดหมู่ให้เห็นได้ชัดเจน เช่น ทรงจำแนกชั้นธ้อออกเป็น ๕ กองคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทรงจำแนกธาตุออกเป็น ธาตุ ๔ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) และธาตุ ๖ (ธาตุ ๔ และเพิ่มอากาศธาตุกับวิญญาณธาตุ คือธาตุรู้) เป็นต้น

จากพระพุทธรูป ๙ ที่นำมาแสดง ท่านผู้อ่านย่อมประจักษ์ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงมีคุณวิเศษและอัจฉริยภาพเหนือทั้งมนุษย์และเทวดาทั้งปวง จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พวกเราชาวพุทธทั้งหลายจะพึงเชื่อมั่นหรือศรัทธาในพระพุทธรูป โดยการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้องและถ่องแท้ แล้วตั้งใจ

ประพฤติปฏิบัติตามอย่างจริงจังตลอดชีวิต โดยไม่สนใจคำสอนและวิธีปฏิบัติในลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ที่มกมาย ไร้เหตุผล พิสูจน์ไม่ได้ เช่น ทรงเจ้าเข้าผี ไสยเวท เทวนิยม ฯลฯ อย่างเด็ดขาด อย่างนี้ย่อมถือว่าเป็นผู้มีสัทธาสัมปทา

อนึ่ง บุคคลที่มีสัทธาสัมปทาไม่ติดใจสงสัยในคุณวิเศษและอัจฉริยภาพของพระพุทธองค์ จนเกิดศรัทธามั่นคง ย่อมตั้งใจพากเพียรศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ เพื่อนำมายึดเป็นหลักปฏิบัติในชีวิต เพื่อความสุขความเจริญรุ่งเรืองของตน และเข้าใจดีว่าพระธรรมคำสั่งสอนสำคัญที่สุดที่ตนจะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำมาปฏิบัติให้เห็นแจ้งรู้แจ้งในระดับใดระดับหนึ่ง ก็คือมรรคมรรค ๘

ลักษณะของผู้มีศรัทธา^๑

๑. เป็นผู้ปรารถนาที่จะเห็นท่านผู้มีศีล
๒. เป็นผู้ปรารถนาที่จะฟังสัทธรรม
๓. เป็นผู้มิใช่ปราศจากความตระหนี่ ยินดีในการให้ทาน พอใจในการให้และการแบ่งปัน

^๑ ติฎฐานสูตร อภ.ติก. (ไทย.มจร) ๒๐/๔๒/๒๐๕-๒๐๖

อานิสงส์ของศรัทธา^๑

สมัยหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงธรรมแก่พระภิกษุทั้งหลายว่า บุคคลผู้เลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ ๓ ประการนี้ วิบาก (อานิสงส์) ที่เลิศย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใส ดังนี้

ผู้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้าผู้เลิศ ซึ่งเป็นทักษิณียบุคคลชั้นเยี่ยม
 ผู้เลื่อมใสในพระธรรมที่เลิศ (มรรคมีองค์ ๘) อันเป็นที่คลายความกำหนัด
 เป็นที่สงบระงับ นำสุขมาให้
 ผู้เลื่อมใสในพระสงฆ์ผู้เลิศ ซึ่งเป็นนาบุญอันยอดเยี่ยม ให้ทานใน
 ทานผู้เลิศ
 นักปราชญ์ผู้ตั้งมั่นในธรรมที่เลิศ ให้ทานแก่ท่านผู้เลิศ
 เกิดเป็นเทวดาหรือมนุษย์ก็ตาม ย่อมถึงความเป็นผู้เลิศ บันเทิงอยู่

^๑ อัคคัปปสาทสุตฺต อัง.จตุกก. (ไทย.มจร) ๒๑/๓๔/๕๓-๕๕

ตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ

“พญัคฆปัชชะ

สีลสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้เป็นผู้

- ๑) ละ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
 - ๒) ละ เว้นขาดจากการลักทรัพย์
 - ๓) ละ เว้นขาดจากการประพฤตินิเฒิดในกาม
 - ๔) ละ เว้นขาดจากการพูดเท็จ
 - ๕) ละ เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัย
- อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

นี้เรียกว่า สีลสัมปทา”

๒. สีสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

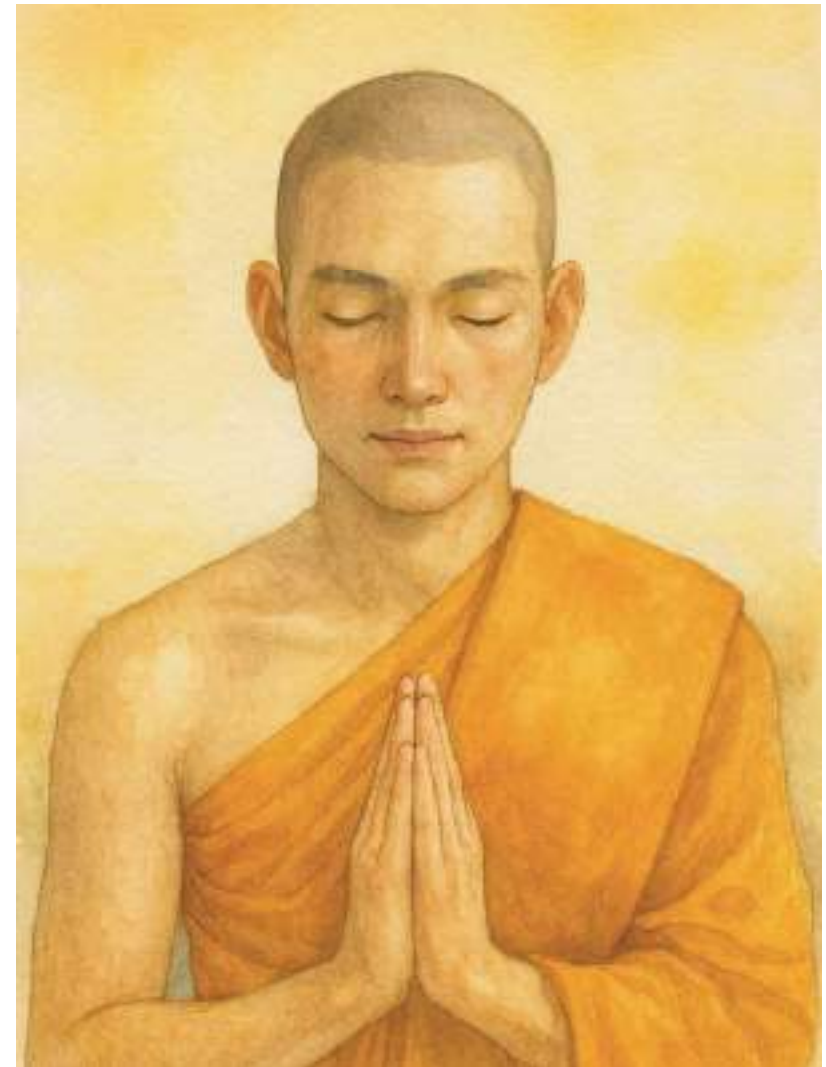
ฌราวาสที่ถึงพร้อมด้วยศีล หมายถึง ผู้ที่รักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ประพฤติตนอยู่ในคลองธรรม ละ เว้นขาดจากการประพฤติดีศีล ๕ ได้แก่ ๑) การฆ่าสัตว์ ๒) การลักทรัพย์ ๓) การประพฤติดีกาม ๔) การพูดเท็จ ๕) การเสพของมีนเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท ผู้ประมาทย่อมทำผิดศีลได้ทุกข้อ

สัทธาสัมปทานำไปสู่สีลสัมปทา

บุคคลที่ถึงพร้อมด้วยศีล คือ สามารถรักษาศีลได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบทุกข้อ ก็เพราะเป็นผู้ที่มีสัทธาสัมปทาเป็นพื้นฐานอย่างดี เนื่องจากได้ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ มากพอสมควร หมวดยุทธศาสตร์สำคัญที่สุดที่ต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ถ่องแท้ แล้วปฏิบัติตามจนเกิดเป็นนิสัยคือสัมมาทิฏฐิ^๑ ผู้มีสัมมาทิฏฐิย่อมเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อมั่นในผลวิบากของกรรมดีว่าจะทำให้ตนประสบแต่ความสุขกายสบายใจ

^๑ สัมมาทิฏฐิ หมายถึง ความเห็นถูกต้อง ๑๐ อย่าง ได้แก่ ๑) ทานมีผลจริง ๒) ยัญคือการสงเคราะห์มีผลจริง ๓) การยกย่องบูชาบุคคล จัปดี จัปถูก ไม่จัปผิด มีผลจริง ๔) ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว กฎแห่งกรรมมีจริง ๕) โลกนี้มีจริง มีที่มาจริง ๖) โลกหน้ามีจริง มีที่ไปจริง ๗) คุณของมารดา มีจริง ๘) คุณของบิดามีจริง ๙) โอปปาติกะ สัตว์ที่เกิดทันทีในนรกหรือสวรรค์มีจริง ๑๐) สมณพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจนบรรลุมรรคผลนิพพาน รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเองแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ตามได้ด้วยมีจริง

จึงตั้งใจทำดีอยู่เสมอ ไม่กล้าทำชั่วหรือทำ
ผิดศีลแม้เพียงเล็กน้อย เพราะเห็นว่าการ
ทำเช่นนั้นเป็นบาป ซึ่งจะนำความทุกข์และ
ความเดือดร้อนมาสู่ตนทั้งโลกนี้และโลก
หน้า นั่นคือ เห็นว่า การทำผิดศีลจะเป็น
อุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายชีวิตบนดิน
คือการมีชีวิตรุ่งในชาตินี้ ส่วนการรักษาศีล
ได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือทางบรรลุเป้าหมาย
ชีวิตทั้งบนดินและบนฟ้า จักได้มีชีวิตรุ่งทั้ง
ในชาตินี้และชาติหน้า

ภิกษุเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีลอย่างยิ่ง

ศีล ๕

๑. เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
๒. เว้นขาดจากการลักทรัพย์
๓. เว้นขาดจากการประพฤตินิดในกาม
๔. เว้นขาดจากการพูดเท็จ
๕. เว้นขาดจากการเสพของมึนเมาคือ
สุราและเมรัยอันเป็นเหตุ
แห่งความประมาท

ศีล ๕ เป็นห้วงบุญกุศล*

ห้วงบุญกุศล คือผลแห่งบุญกุศล
ที่น่าสุขมาให้อย่างต่อเนื่อง
ไม่ขาดสายแก่ผู้บำเพ็ญ

ศีล ๕ เป็นห้วงบุญกุศล เพราะ
เป็นผู้ให้อย่างไม่มีประมาณ

๑. ให้ความไม่มีภัย
๒. ให้ความไม่มีเวร
๓. ให้ความไม่เบียดเบียน

ย่อมเป็นผู้มีส่วน
อันไม่มีประมาณ

๑. แห่งความไม่มีภัย
๒. แห่งความไม่มีเวร
๓. แห่งความไม่เบียดเบียน

ศีล ๕ เป็นมหาทาน ที่รู้กันว่า

๑. ลำเลิศ	๒. รู้กันมานาน
๓. เป็นอริยวงศ์	๔. ในอดีตไม่เคยถูกลบล้าง
๕. ปัจจุบันไม่ถูกลบล้าง	๖. ในอนาคตก็จะไม่ถูกลบล้าง
๗. ไม่ถูกสมณพราหมณ์ผู้รู้คัดค้าน	

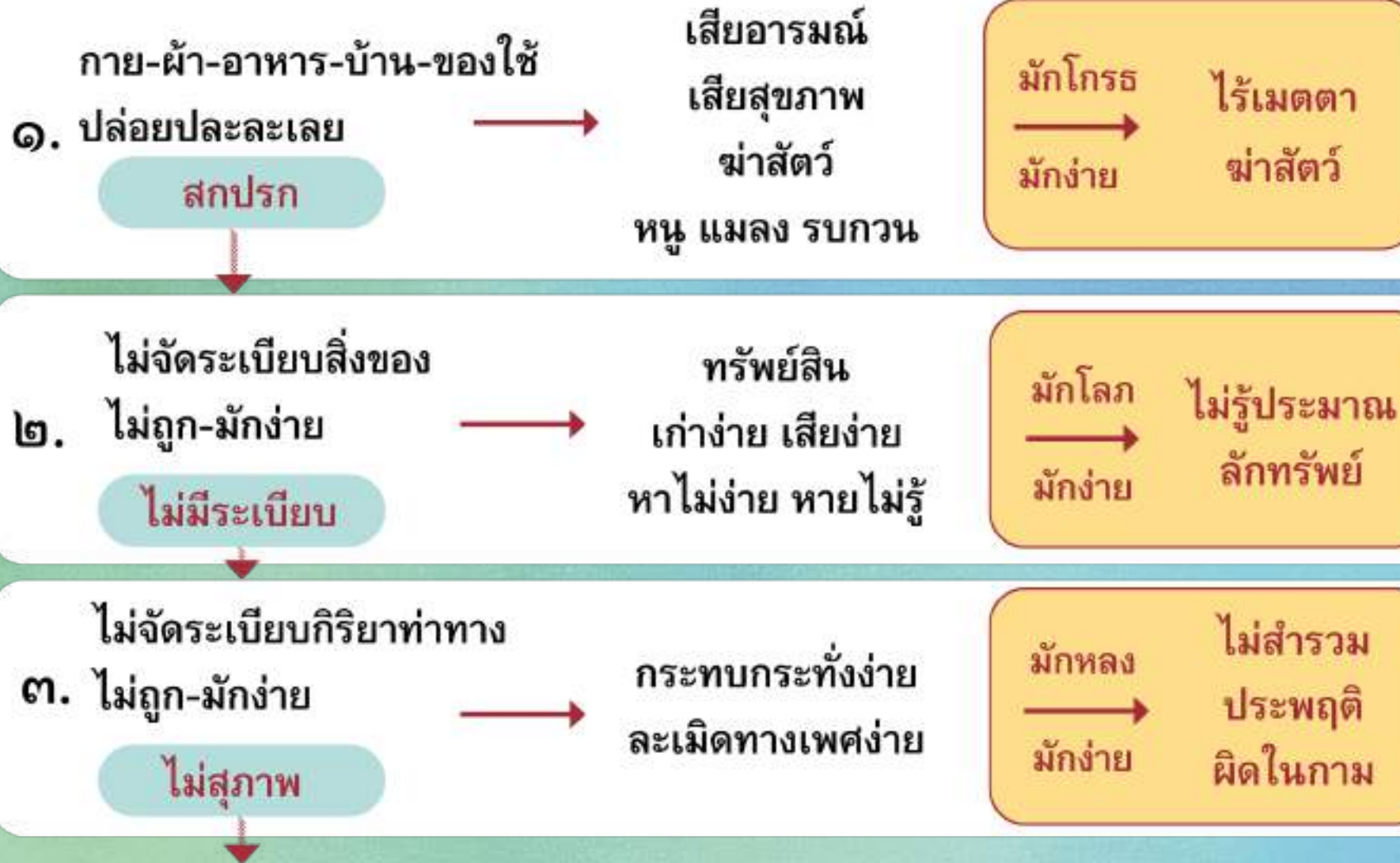
ศีล ๕ เป็นห้วงบุญกุศลที่

๑. นำสุขมาให้	๒. เป็นไปเพื่อให้ได้อารมณ์ดี
๓. มีสุขเป็นผลให้เกิดในสวรรค์	
๔. เป็นไปเพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ	

มีสติทำความดีสากล : ดัชนีทางศีล ๕

ความสกปรกจากกาย ต้นเหตุทำลายศีล ๕

๔. ไม่จัดระเบียบการทำงาน
ไม่ถูก-มักง่าย
ไม่ตรงเวลา

→

ผัดนัด ผิดสัญญา
บ่ายเบี่ยง
อีกอัก แอบอ้าง

→

มักกลัว
มักง่าย

→

อ้อมค้อม
พูดเท็จ

๕. ไม่จัดระเบียบความคิด
ไม่ถูก-มักง่าย
ไม่มีสมาธิ

→

เครียด ฟุ้งซ่าน
เบื่อเรียน เบื่องาน
เบื่อบ้าน

→

มักอคติ
มักง่าย

→

๑. เสพสุรา
๒. เที่ยวกลางคืน
๓. เที่ยวดูมหรสพ
๔. เล่นการพนัน
๕. ดบเพื่อนชั่ว
๖. เกียจคร้านการทำงาน

ตกนรก
ทั้งเป็น

หมดดี

ความสกปรกเป็นต้นเหตุ
ทำลายศีล ๕
มักอคติ เข้าหาอบายมุข

ความหมายความดีสากล ๕

ความดี คือ การกระทำทางกาย วาจา ใจใด ๆ ที่ไม่ก่อความเดือดร้อน
ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมในภายหลัง เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตรง
ตามลักษณะสภาพจริง หรือคุณสมบัติจริงของสิ่งที่ทำนั้น อันเป็นเหตุให้
ผู้ทำมีใจผ่องใสอยู่ในตัวเป็นปกติ

ความดีสากลขั้นต้นที่ทุกคนพึงปฏิบัติต่อกายตนและปัจจัย ๔ ให้เป็น
นิสัย เพื่ออยู่เป็นสุขร่วมกันทั้งโลก เรียกว่า ความดีสากล ๕ ได้แก่

๑. รักและทำความสะอาดถูกวิธีด้วยตนเอง
๒. รักและจัดระเบียบถูกวิธีด้วยตนเอง
๓. รักและมีความสุภาพเป็นปกติ
๔. รักและมีความตรงเวลาเป็นปกติ
๕. รักและเจริญสมาธิเป็นปกติ

ความสกปรกจากกาย ต้นเหตุทำลายศีล ๕

๑. แยกออกสิ่งใดส่วนเกิน
รักษาไว้แต่สิ่งที่จำเป็น

อารมณ์ดี มีสุข สดชื่น
สุขภาพ มีเวลาเจริญสมาธิ

๓. สติสัมปชัญญะเพิ่มขึ้น
อารมณ์ดีขึ้น ใจผ่องใสขึ้น
สมาธิเพิ่มขึ้น

ผลของความมีสติ
ขณะทำความสะอาด
และจัดระเบียบ
เป็นปกติ

๒. อารมณ์ดี มีเวลามองเข้ามาในตน

๒.๑ เห็นข้อบกพร่องตนชัดว่า

- ทำดีเพียงบางครั้ง
- ยังมีความลำเอียงบ้าง
- ทำดีเพียงบางอย่าง

๒.๒ เตือนตนให้ฝึกเป็นผู้มีสัจจะยิ่ง ๆ
ขึ้นไปด้วยการมีสติทำความดี
สากลในทุกภารกิจทุกเวลา

๔. เห็นความเอาจริงในการแก้ไขตนของผู้อื่นว่า ทำให้เกิดนิสัยมิตรแท้ได้เช่นกันกับตน

๕. รักคบหามิตรแท้ ผู้ตั้งใจปฏิบัติความดีสากลและรักการแก้ไขตนเองเหมือนญาติ

รักแบ่งปันวัตถุสิ่งของ ความรู้ ความสามารถ ความดีแก่มิตรแท้
รักช่วยเหลือมิตรแท้ ยามตกทุกข์ได้ยากให้กลับอยู่ดีมีสุข
รักจ้องมองความดีของคนดี ทำดีตามมิตรแท้ ประกาศคุณมิตรแท้ให้รู้ทั่ว
ปักใจเชื่อกรรมมีผลจริง ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีได้ดี

ทานมีผลดีจริง

สงเคราะห์มีผลดีจริง

ยกย่องคนดีมีผลดีจริง

ผลวิบากแห่งกรรมมีจริง

อานิสงส์ของการรักษาศีล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสอานิสงส์ของการรักษาศีลไว้มากมายในพระสูตรต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ปรารถนาสุข ๓ ประการ พึงรักษาศีล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสคาถา ประพันธ์ไว้ในสุขสูตร^๑ ดังนี้

นักปราชญ์ปรารถนาสุข ๓ ประการ คือ

ความสรรเสริญ ๑

การได้โภคทรัพย์เครื่องปลื้มใจ ๑

ความบันเทิงในสวรรค์โลกหน้า ๑

พึงรักษาศีล...

^๑ สุขสูตร ชุ.อิติ. (ไทย.มมร) ๔๕/๒๕๔/๔๖๘

อานิสงส์ของคนมีศีล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงอานิสงส์ของผู้สมบูรณ์พร้อมด้วยศีลว่ามีอยู่ ๕ ประการ^๑ ดังนี้

๑. ย่อมได้โภคทรัพย์มากมาย เพราะความไม่ประมาทเป็นเหตุ
๒. กิตติศัพท์อันงามย่อมขจรไป
๓. เมื่อเข้าไปสู่สมาคมใดย่อมมองอาจไม่เก้อเขิน
๔. ไม่หลงทำกาละ (ไม่หลงตาย)
๕. เมื่อตายย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

^๑ สิลสูตร อัง.ปณจก. (ไทย.มมร) ๓๖/๒๑๓/๔๖๓-๔๖๔

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

ในหัวข้อการวินิจฉัยลักษณะบทรในอรรถกถาขุททกนิกายขุททกปาฐะ^๑ ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการรักษาศีล ๕ ได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ไว้ดังนี้

๑. อานิสงส์ของการเว้นจากการฆ่า คือ มีรูปงาม ทรวดทรงดี อวัยวะครบถ้วน สมบูรณ์ สุขภาพดี มีโรคน้อย มีกำลังมาก มีวาจาสะสลาย มีเชื้อไว มีความมองอาจ มีจิตใจเข้มแข็ง เป็นที่รักของชาวโลก มีบริวารมาก ไม่พลัดพรากจากผู้รักและพอใจ ไม่ตายเพราะศัตรู อายุยืน

๒. อานิสงส์ของการเว้นจากการลักขโมย คือ มั่งมีโภคทรัพย์ ได้โภคทรัพย์ที่ปรารถนาอย่างฉับพลัน โภคทรัพย์ไม่มีภัย ๕ คือ ราชภัย โจร น้ำ ไฟ ทายาทที่ไม่รักกัน ไม่ประสบความยากจน อยู่เป็นสุข ได้โลกุตตรทรัพย์คือมรรคผลนิพพาน

๓. อานิสงส์ของการเว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม คือ ไม่มีศัตรู ไม่มีภัยแต่ที่ไหน ไม่เกิดเป็นสตรี หรือเป็นคนไม่มีเพศ มีรูปร่างลักษณะบริบูรณ์พร้อมไม่บกพร่อง มีอารมณ์ดีเพราะมีความสุขกายสบายใจ เป็นที่รักของบุรุษและสตรี ไม่พลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก พันภัยในอบาย

๔. อานิสงส์ของการเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีรูปร่างดี มีอินทรียผ่องใส ไม่อ้วน ไม่ผอม ไม่เตี้ย ไม่สูงเกินไป มีฟันเรียบและสะอาด มีกลิ่นปากสะอาด มีวาจาไพเราะสละสลวย เชื่อถือได้ คนใกล้ชิดเชื่อฟังดี มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่คลอนแคลน

๕. อานิสงส์ของการเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย คือ มีสติมั่นคงทุกเมื่อ ไม่เป็นคนบ้า ไม่ใ้ ไม่โง่ ไม่มัวเมา ไม่ประมาท ไม่หลง ไม่หวาดกลัว ไม่เกียจคร้าน ไม่หยาบคาย มีปัญญา มาก เป็นบัณฑิต ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีสัมมาทิฐิ มีhiriโอดตตปปะ มีศีล มีความ กตัญญูกตเวที มีความเสียสละ ไม่ตระหนี่ เป็นคนมีสัจจะ ไม่พูดจาส่อเสียด ฯลฯ

ศีลสัมปทามีคุณประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นคุณเครื่องนำไปสู่การมีชีวิตรุ่งทั้งชาตินี้ และชาติหน้า ตลอดจนถึงชาติสุดท้าย คือหมดสิ้นอาสวะกิเลสเข้าสู่พระนิพพานในที่สุด

๐๗๓-

อานิสงส์ของ
ศีล

๑. ศีลทำให้ไปได้

๒. ศีลทำให้ได้ทรัพย์

๓. ศีลทำให้ไปนิพพาน

ธีรชน ผู้มีจิตตั้งมั่นด้วยดีในศีล
ย่อมได้รับการสรรเสริญ
ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้
ครั้นตายไปแล้ว
ก็ได้รับความสุขโสมนัสในสวรรค์
ย่อมรื่นเริงใจ ในที่ทุกสถานในโลกนี้

สีลวเถรคาถา ขุ.เถร. (ไทย.มมร)
๕๒/๓๗๘/๕๒๖

- ไม่ตระหนี่ • เต็มใจให้
- ให้แล้วก็ยินดี
- เห็นแก่ส่วนรวม

เปลี่ยนทรัพย์หยาบให้เป็นบุญ
ละโลกได้ไปสวรรค์เมืองฟ้า
กลับมาเมืองมนุษย์ก็รวยต่อ

“พยัคฆปัชชะ

จาคสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ มีใจปราศจากความตระหนี่
 อันเป็นมลทิน มีจาคะอันสละแล้ว มีฝ่ามือชุ่ม ยินดี
 ในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการแจกทาน
 อยู่ครองเรือน

นี้เรียกว่า จาคสัมปทา”

๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ

บุคคลที่ถึงพร้อมด้วยจาคะ คือ บุคคลที่มีใจปราศจากความตระหนี่อันเป็นมลทิน มีความยินดีในการบริจาคทาน การแบ่งปัน การสละทรัพย์สิ่งของเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ขาดแคลนสิ่งที่จำเป็น ฯลฯ

การบริจาคทานมีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของผู้คนในชุมชนและสังคม ที่เห็นได้ง่ายก็คือ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างผู้คนในชุมชน อันก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีกัน ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่ให้เกิดความสงบสุขเป็นลำดับต่อไปอีก

สัทธาสัมปทานำไปสู่จาคสัมปทา

บุคคลที่ถึงพร้อมด้วยจาคะ มีความยินดีในการสละหรือบริจาคทาน ก็เพราะมีสัทธาสัมปทาเป็นพื้นฐานอยู่ในจิตใจ เนื่องจากได้ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ มากพอที่จะพัฒนาสัมมาทิฐิขึ้นมาเป็นคุณธรรมประจำใจ

จึงตระหนักดีว่า ความตระหนี่ นอกจากจะเป็นอุปสรรคในการผูกไมตรีกับญาติมิตรแล้ว ยังมีโทษภัยถึงขั้นต้องไปบังเกิดในทุคติภูมิในภพชาติต่อไปอีก ในทางตรงข้าม

การบริจาคทานแม้เพียงการสละทรัพย์สินสิ่งของไม่มากนัก นอกจากจะเป็นการตัดความตระหนี่ออกจากใจแล้ว ยังเป็นการผูกมิตรได้อย่างรวดเร็ว และเป็นการสั่งสมบุญกุศลไว้เป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอีกด้วย ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสพุทธพจน์ไว้ เช่น

นรชนผู้ไม่ตระหนี่ให้ทาน ย่อมเป็นที่รักของชนเป็นอันมาก ชนเป็นอันมากย่อมคบหานรชนนั้น นรชนนั้นย่อมได้เกียรติ มียศเจริญ เป็นผู้ไม่เก้อเขิน แกล้งกล้าเข้าสู่ที่ประชุมชน เพราะเหตุนี้แล บัณฑิตผู้หวังสุข จงขจัดมลทินคือความตระหนี่แล้วให้ทาน บัณฑิตเหล่านั้นประดิษฐานในไตรทิพย์ ถึงความเป็นสหายของเทวดา ร่ำเรงอยู่ตลอดกาลนาน...^๑ และบุญย่อมเจริญแก่ผู้ให้...^๒

^๑ สิทสูตร อัง.ปญจก. (ไทย.มมร) ๓๖/๓๔/๘๐

^๒ มหาปริณิพพานสูตร ที.ม. (ไทย.มมร) ๑๓/๑๒๗/๓๐๕

ตัวอย่างโทษของความตระหนี่ วิบากของคนตระหนี่^๑

ครั้งหนึ่งเทวดาทูลถามพระพุทธองค์ว่า คนเหล่าใดในโลกนี้ เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ดีแต่ว่าเขา ทำการกีดขวางคนเหล่านี้อื่นผู้ให้อยู่ วิบากของคนพวกนั้น จะเป็นเช่นไร และสัมปรายภพของเขาจะเป็นเช่นไร

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า คนเหล่าใดในโลกนี้ เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ดีแต่ว่าเขา ทำการกีดขวางคนเหล่านี้อื่นผู้ให้อยู่ คนเหล่านั้น

- ๑) ย่อมเข้าถึงนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือยมโลก
- ๒) ถ้าหากถึงความเป็นมนุษย์ ก็เกิดในสกุลคนยากจน ซึ่งจะหาเสื้อผ้า อาหาร ความร่ำรวย และความสนุกสนานได้โดยยาก
- ๓) คนพาลเหล่านั้นต้องประสงค์สิ่งใดจากผู้อื่น เขาย่อมไม่ได้แม้สิ่งนั้น สมความปรารถนา นั้นเป็นผลในภพนี้ และภพหน้าก็ยังเป็นทุกดิอีกด้วย

คนตระหนี่ตายไปเกิดเป็นเปรต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อเสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ทรงปรารภนางเสรีนเปอต^๑ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เมื่อครั้งเกิดมาเป็นมนุษย์ อาศัยอยู่ในหัตถินีบุรี แคว้นกुरुรัฐ เป็นหญิงคณิกาอาศัยรูปเลี้ยงชีวิต มีนิสัยตระหนี่ ไม่มีศรัทธาในการทำทานแม้เพียงกึ่งมาสก^๒ แม้ผู้อื่นจะชักชวนให้อนุโมทนาทานที่พวกเขาทำ ก็ปฏิเสธ ประกาศยืนยันความไม่เลื่อมใสในการถวายทานแก่พระสงฆ์

ครั้นเมื่อนางตายไป ได้บังเกิดเป็นเปรตในนครแห่งหนึ่ง ต่อมาเมื่อพ่อค้าชาวเมืองหัตถินีเดินทางไปถึงนครนั้นในยามเช้ามืด นางจำเขาได้จึงเข้าไปหา พ่อค้านั้นจึงถามว่านางเป็นใคร เหตุใดจึงเปลือยกาย ชุบผอม เห็นแต่ซี่โครง ทำกรรมชั่วอะไรจึงเป็นเช่นนี้

^๑ เสรีนเปตวิตถุ ขุ.เปต. (ไทย.มมร) ๔๔/๑๑๖/๔๑๑-๔๑๔

^๒ ชื่อหน่วยย่อยของเงินตราที่ใช้กันในแคว้นมคธและแคว้นอื่น ๆ ในอินเดียสมัยพุทธกาล

นางตอบว่า นางเป็นเปรต เกิดในยมโลกเพราะความตระหนี่ ละจากโลกนี้แล้ว จึงมาเกิดในเปตโลก มีความทุกข์มาก ครั้นแล้วนางเปรตก็ขอร้องพ่อค้าคนนั้นว่า เมื่อเขากลับไปถึงหัตถินนครแล้ว ช่วยไปบอกมารดาของเธอด้วยว่า เธอมีเงินอยู่ ๕๐๐,๐๐๐ ชอนไว้ได้เพียง จงถือเอาทรัพย์นั้นเลี้ยงชีวิตบ้าง ให้ทานบ้าง ครั้นให้ทานแล้ว ขอจงอุทิศส่วนบุญไปให้เธอบ้าง พ่อค้านั้นได้ทำตามคำขอร้องของนางเปรตทุกประการ

เมื่อมารดาของนางเปรตถือเอาทรัพย์นั้นมาถวายทานแก่พระสงฆ์ แล้วอุทิศส่วนบุญไปให้ นางเปรตจึงมีความสุขมากขึ้นและมาแสดงตนต่อมารดา มารดาของนางได้แจ้งเรื่องนี้ให้ภิกษุทั้งหลายทราบ ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลเรื่องนางเสรีนเปตแก่พระพุทธองค์ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงธรรมแก่เหล่าพุทธบริษัท โดยกระทำเรื่องนั้นให้เป็นอัฐปิตติเหตุ (ให้เห็นเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง) ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนเป็นอันมาก

ตัวอย่างผู้เสียสละมีจาคะประจำใจ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับเจ้าลิจนวินามว่ามหาลิ เรื่อง “ท้าวสักกะบำเพ็ญกุศล เมื่อเป็นมฆมาณพ^๑” ซึ่งเป็นตัวอย่างของผู้มีจาคะประจำใจ ปรากฏใน อปปมาทวรรคความ มีสาระสำคัญ ดังนี้

ในอดีตกาล มีมาณพคนหนึ่งชื่อมฆะ อยู่ในหมู่บ้านอจล แคว้นมคธ เมื่อเขาเดินทางไปทำงาน ณ ที่ใดที่เขาขึ้นพักอยู่ เขาจะเกลี่ยดินปรับที่ให้เรียบ ทำให้ที่นั่นเป็นรมณีสถาน คือน่าอยู่ น่ารื่นรมย์ คนอื่นเห็นก็พลักเขาออกจากที่นั่นแล้วเข้าไปพักแทน มฆมาณพก็ไม่โกรธ ไปหาที่ใหม่ทำให้เป็นรมณีสถานเรื่อยไปจนคนทั้งหมู่บ้านได้ใจเพราะรู้ว่าเขาไม่โกรธ พวกเขาก็กวนพลักเขาออกจากที่ที่เขาทำเป็นรมณีสถานแล้วเข้าไปพักแทน

มฆมาณพกลับคิดว่า “ชนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้ได้รับความสุขแล้ว กรรมนี้พึงเป็นกรรมดีให้ความสุขแก่เขา”

^๑ เรื่องมฆมาณพ พ.ธ. (ไทย.มมร) ๔๐/๑๗๑/๓๕๕-๓๖๓

วันรุ่งขึ้นมฆมาณพ ถือจอบทำทั้งลานหมู่บ้านให้เป็นรมณีสถาน ฤดูหนาว เขาก็ก่อไฟให้ความอบอุ่น ฤดูร้อนเขาก็หาน้ำท่ามาให้กินใช้คลายความร้อน เพื่อชาวบ้านจะได้อยู่อาศัยสะดวกสบาย เมื่อเห็นชาวบ้านสุขกายสบายใจ มฆมาณพ เกิดกำลังใจ คิดว่า “รมณีสถานเป็นที่รักของคนทั้งปวง ชื่อว่าไม่เป็นที่รักของใคร ไม่มี” มฆมาณพจึงยิ่งสละแรงกายแรงทรัพย์ สละความรู้ความสามารถ ทำหนทาง ในหมู่บ้านให้ราบเรียบ ตัดรานกิ่งไม้ที่เกะกะขวางทาง บุรุษอื่นเห็นเข้ามาถามว่า “ทำอะไรเล่า” มฆมาณพตอบว่า “ฉันทำหนทางไปสวรรค์” บุรุษนั้นก็ขอเป็นเพื่อน ช่วยทำรมณีสถาน ซึ่งเขาก็ยินดี บุรุษอื่น ๆ เห็นก็มาขอร่วมทำด้วย เขาจึงมีสหาย เพิ่มอีก ๓๒ คนมาช่วยกันทำทางสัญจรในหมู่บ้านให้ราบเรียบสะดวกปลอดภัย

ฝ่ายนายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านเห็นมาณพทั้ง ๓๓ คน ช่วยกันทำทางก็ไม่พอใจ คิดว่า “ทำไมคนเหล่านี้ จึงไม่ไปหาอาหารเช่นปลาและเนื้อจากป่า แล้วทำสุราดื่ม และไปเที่ยวกลางคืนกัน เราจะได้มีส่วนร่วมด้วย” จึงชวนมาณพ ๓๓ คนนั้น แต่ พวกเขาไม่เชื่อฟัง กลับบอกว่าการทำอย่างนั้นเป็นทุกข์ เป็นทางไปนรก

นายบ้านไม่พอใจมาก จึงไปกราบทูลพระราชว่า มาณพทั้ง ๓๓ คนนี้ กำลัง
กระทำการเป็นภัยต่อบ้านเมือง พระราชาทรงหุเบา มิได้ตรวจสอบข้อมูลความจริง
ก่อน จึงสั่งทหารไปจับมมมานพและสหาย ๓๒ คน มาให้ช่างเหยียบ

มมมานพก็สอนสหายทั้ง ๓๒ คนให้แผ่เมตตาแก่นายบ้าน พระราชา และ
ช่างที่จะเหยียบ ช่างก็ไม่เหยียบ พระราชาคิดว่าช่างกลัวเพราะคนมาก จึงให้เอา
เสื่อลำแพนคลุมพวกเขา แล้วไล่ช่างให้เหยียบอีกครั้ง ด้วยกระแสความบริสุทธิ์ใจ
และมีเมตตาของมมมานพและสหายทั้ง ๓๒ คน ช่างก็ไม่เหยียบอีกเช่นเดิม แต่
กลับถอยหนีไปอยู่ในที่ไกล

เมื่อเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว พระราชาจึงทรงเฉลียวใจ สั่งทหารให้ปล่อย
มมมานพและสหาย ๓๒ คน แล้วให้นำตัวมาสอบถามความจริง ครั้นทรงทราบ
ความจริงแล้ว จึงขอโทษมมมานพและสหายที่พระองค์ทรงลงอาญาผิด แล้วได้
พระราชทานนายบ้านพร้อมทั้งบุตรและภริยาให้เป็นทาส ช่างตัวนั้นให้เป็นพาหนะ
และมอบความเป็นใหญ่แห่งหมู่บ้านนั้นให้ดูแล

จากตัวอย่างเรื่องนี้ พฤติกรรมของมมมานพและสหาย ๓๒ คน แสดงถึงความเป็นผู้มี
จาคสัมปทา ซึ่งมีใช้เพียงการให้ทรัพย์ แต่เป็นการให้ด้วยกาย วาจา ใจ เพราะทำด้วยเห็น
แก่ประโยชน์สุขส่วนรวมและเห็นว่าเป็นกรรมดีอย่างแท้จริง โดยปฏิบัติดังนี้

๑. เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังความรู้ความสามารถ

๑) ทำลานที่อยู่ที่พักซึ่งรกไม่น่าอยู่ ให้กลับน่าอยู่ น่ารื่นรมย์ เป็นรมณีสถาน
ให้แก่ชาวบ้าน

๒) ทำถนนหนทางให้ราบเรียบ เดินทางได้สะดวกและปลอดภัย โดยไม่เรียกร้องค่า
สินจ้างใด ๆ

๒. สละอารมณ์ขุ่นมัว เมื่อถูกชาวบ้านผลักไสแย่งชิงรมณีสถานที่ตนทำก็ไม่โกรธ ไม่
ขุ่นมัว เมื่อถูกนายบ้านชักชวนไปในทางผิด ก็กล้าปฏิเสธ เมื่อถูกกล่าวหาจากผู้ไม่หวังดีและ
พระราชาเข้าใจผิด ก็ไม่ตอบโต้ด้วยความโกรธ แต่ยืนหยัดด้วยความดี มีจิตเมตตาและ
สุจริตใจ จนพ้นความผิด ได้รับพระราชทานรางวัลและโอกาสในการสร้างที่ดีต่อไป

มมมานพเมื่อละโลกแล้วได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ ราชาแห่งชาวสวรรค์ชั้นดาวดึงส์
ส่วนสหาย ๓๒ คน ก็มาเป็นอนุราชาเคียงข้างพระอินทร์ ๓๗

ยินดีสละวัตถุสิ่งของ

๑. เวลา
๒. แรงกาย
๓. ทรัพย์
๔. ความรู้
๕. ความสามารถ
๖. ความสะดวกสบาย

ฯลฯ

เกื้อกูลแบ่งปันกัน

สังคมเป็นสุข มั่นคง

จาคะ : สละ

- ไม่ตระหนี่
- เต็มใจให้
- ให้แล้วก็ยินดี
- เห็นแก่ส่วนรวม

ยินดีสละมลทินใจ

๑. อารมณ์ขุ่นมัว
๒. ยากได้ในทางทุจริต
๓. หงุดหงิด โมโห โกรธ
๔. คิดฟุ้งซ่าน
๕. สงสัย ลังเล
๖. หลงชอบ-ชัง-โง่

ฯลฯ

ใจสงบ ใจสบาย

ใจเป็นสมาธิ อยู่ในบุญ

เข้าถึงธรรม

จาคะ

พระภิกษุ ยินดีสละวัตถุสิ่งของ
พระภิกษุ ยินดีสละความสะดวกสบาย

พลเมืองมิตรแท้
ยินดีสละเวลา
สละร่างกาย
สละทรัพย์

๑. จลัดมองเข้ามาในตน จนเห็นความไม่เที่ยง
๒. ขยับปราบกิเลสเพื่อความสิ้นทุกข์

“พยัคฆปัจชชะ

ปัญญาสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ กุลบุตรในโลกนี้ เป็นผู้มึปัญญา คือประกอบด้วย
ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา เห็นทั้งความเกิดและความดับ
อันเป็นอริยะ ชำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

นี้เรียกว่า ปัญญาสัมปทา”

พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) ได้ให้ความหมายและอธิบายเรื่อง “ปัญญา” ไว้มีสาระสำคัญ ดังนี้

ปัญญา คือ ความรู้ ความเห็นกว้างขวาง หยั่งรู้เหตุรู้ผลถูกต้อง ไม่มีผิดพลาด เป็นการรู้เห็นเหตุ รู้เห็นผล อย่างถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงทุกประการ^๑

ปุถุชนมักรู้แต่ผล แต่สาวหาเหตุไม่มีใครถึง ตัวอย่างเช่น เมื่อเห็นคนทำโจรกรรมไปลักขโมยปล้นทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเองโดยเจ้าของไม่ได้ยินยอม ก็คิดรู้แต่เพียงผล เฉพาะหน้าว่าคนเป็นโจรต้องได้รับโทษ เป็นทุกข์ เช่น ติดคุก เพียงเท่านั้น แต่ผู้มีปัญญาจะสืบสาวไปถึงต้นเหตุแท้จริงว่า ทำไมคนจึงเป็นโจร เป็นการสืบสาวให้รู้ทั้งเหตุและผลตรงตามความเป็นจริงทุกประการ

^๑พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ เทศน์กัณฑ์ที่ ๒ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ. หน้า ๑๙-๒๗. ในชีวประวัติและอมตเทศนา พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (ฉบับสมบูรณ์). ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด.

หลวงพ่อดำปากน้ำ ได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบพอสั่งเขปให้เข้าใจเรื่องปัญญา ด้วยตัวอย่างของคนทำโจรกรรมไว้ดังนี้

ระดับปุณฺณตรอง

ทำโจรกรรม

ต้องได้รับโทษ เป็นทุกข์

ระดับผู้มีปัญญาตรอง

๑) ทำไมคนจึงทำโจรกรรม	เพราะ โลภะครอบงำจิตใจเขา
๒) ทำไมโลภะครอบงำจิตใจเขา	เพราะ จิตใจของเขาสกปรก
๓) ทำไมจิตใจของเขาจึงสกปรก	เพราะ เขาไม่ประพฤติตามคำสอนของ
พระบรมศาสดาจึงเป็นคนทุศีลอกตินนทาน
๔) ทำไมจึงเป็นคนทุศีล	เพราะ ๑) ไม่รู้เรื่องศีล หรือ
๒) รู้ แต่ไม่นำพา
๕) ทำไมไม่รู้เรื่องศีล	เพราะ ๑) ไม่เคยอ่านหนังสือพระพุทธศาสนา
๒) ไม่เคยเข้าวัดฟังธรรม
๓) ไม่ตั้งใจฟัง ไม่จดจำ ไม่พิจารณา
ธรรมให้เข้าใจ ฯลฯ

ผู้มีปัญญาว่า ๑) อะไรชั่ว อะไรเป็นต้นเหตุแห่งความชั่ว คือ โลภะ โทสะ โมหะ

๒) อะไรดี อะไรเป็นต้นเหตุแห่งความดี คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

ดังนั้น ก่อนคิด-พูด-ทำสิ่งใด จงมีสติ ให้สติคุ้มครองใจ ให้ระวังโลภะ โทสะ โมหะ ผู้มีปัญญา จึงเป็นผู้ฉลาดมองเข้ามาในตน คือ มีสติหมั่นเก็บใจไว้กลางกายตน เพื่อขยันฝึกฝนใจให้ปราศจากกิเลสคือโลภะ โทสะ โมหะ ให้ถึงความสิ้นทุกข์

หลวงพ่อดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) ได้อธิบายขยายความต่ออีกว่า

พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “ธรรมดาจิตนั้นใสบริสุทธิ์อยู่เสมอ” ไม่มีกิเลสเจือปน ส่วนกิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ เป็นของจรมา เมื่อมาพ้องพานจิต ก็ย่อมจิตให้เป็นไปตามสภาพ อันชั่วช้าของกิเลส หากจิตระคนด้วยราคะหรือโลภะมีสีแดง ระคนด้วยโทสะมีสีดำ ระคนด้วยโมหะขุ่นเหมือนน้ำล้างเนื้อ สิ่งเหล่านี้พระพุทธองค์ใช้ “ตาธรรมกาย” มองเห็นจริง ๆ

ราคะหรือโลภะ โทสะ โมหะ เกิดมาจากไหน

เกิดมาจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ ตามลำดับ แล้วเกิดความรู้สึกยินดี ยินร้าย ใจคิดปรุงแต่งไปหลงรัก หลงชัง หลงชอบ หลงโง่

หลงกลั่วต่าง ๆ นานา ที่เป็นเช่นนี้เพราะใจไม่หยุด ถ้าใจหยุดเสียอันเดียวเท่านั้นดับหมด พอหยุดได้ก็

๑. เบื่อหน่ายในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์

๒. เบื่อหน่ายในการรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

๓. เบื่อหน่ายในการสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

จึงต้องเอาใจให้หยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางกาย จากสะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้าย กลางกึ่งเหนือสะดือขึ้นมา ๒ นิ้วมือ เอาใจมาหยุด ณ ตรงนี้ที่บริเวณกลางท้อง ตรงศูนย์กลางกาย แล้วจะได้เข้าถึงธรรมกาย จะได้ไปดู ไปเห็น ไปรู้เหตุ ไปรู้ผล อย่างที่พระพุทธองค์ทรงรู้ทรงเห็นจริง ๆ

เพราะฉะนั้น การฝึกตนให้เป็นผู้มีปัญญา ทำได้โดยฉลาดมองเข้ามาในตน ด้วยการน้อมนำใจกลับมาหยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางกาย หมั่นประคองรักษาใจให้หยุดอยู่กลางกายเป็นนิจไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน ทำภารกิจการทำงานใดก็พักเพียรทำอย่างสบาย ๆ ทำสม่ำเสมอต่อเนื่อง ไม่หวั่นเกรงอุปสรรคใด ๆ ยอมตายไม่ยอมแพ้ ขอเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ต้องเอาชนะกิเลสให้ได้^๑

^๑ พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ เทสก์กันท์ที่ ๔ อาทิตตปริยายสูตร เทสก์เมื่อ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๖. หน้า ๗๕-๘๒. ในชีวประวัติและอมตเทศนา พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (ฉบับสมบูรณ์). ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด.

ตัวอย่างผู้มีปัญญา พ่อค้าเกวียนโพธิสัตว์ดังในอปถมนกชาดก^๑ ซึ่งมีสาระสำคัญ
วิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

พ่อค้าเกวียนพร้อมบริวารบรรทุกสินค้ามีค่ามาก ๕๐๐ เล่มเกวียน เพื่อไป
ค้าขายยังเมืองที่มั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งรู้กันว่าต้องผ่านเส้นทางกันดาร เมื่อเดินทางมาได้
๖๐ โยชน์ คือ ๙๖๐ กิโลเมตร ก็ถึงปากทางแห่งหนึ่ง เมื่อพ่อค้าสังเกตเห็นความ
ผิดปกติของดินฟ้าอากาศ ก็พบว่าแตกต่างจากทางที่เดินผ่านมา คือ

มีอากาศร้อนระอุ ไม่มีความชื้น แห้งแล้ง พื้นดินแตกระแหง พืชพันธุ์ไม้แก่
แห้งแข็ง เมื่อพิจารณาแล้วก็รู้ว่า นี่เป็นปากทางกันดารน้ำ จึงสั่งบริวารให้เตรียม
น้ำเต็มตุ่มบรรทุกท้ายเกวียน แล้วให้โอวาทกำชับก่อนออกเดินทางต่อว่า

๑. อย่าทิ้งน้ำ แม้เพียงหยดเดียว

๒. ที่กันดารย่อมมีไม่มีพืช ทุกคนอย่าเด็ด-ดม-กิน ใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้
ใด ๆ จะทำอะไร ต้องบอก ต้องขออนุญาตพ่อค้าก่อนจึงทำ

เมื่อถึงกลางทางกันดารเจอกลุ่มคนสวนทางมา หัวหน้าพวกนี้ประดับกาย

^๑ อปถมนกชาดก (ไทย.มมร) พ.ชา.อ. ๕๕/๑/๑๕๙-๑๖๕

ด้วยดอกบัว นั่งบนยานน้อย ล้อยานเปื้อนเปือกตม เหล่าบริวารเสื้อผ้าหน้าผม เปียกชุ่มด้วยน้ำ ต่างเดินเคียงกันเหง้าบัว หัวหน้ากลุ่มได้กล่าวทักทายพ่อค้า พ่อค้าสังเกตเห็นลักษณะผิดปกติของหัวหน้ากลุ่มและเหล่าบริวาร คือ

๑. มีนัยน์ตาแดง ๒. ไม่มีเงาตัว ๓. ไม่มีท่าทางเกรงกลัว ก็รู้ทันทีว่าผิดมนุษย์มนา จึงระวังตัวในการเจรจาพูดคุย

หัวหน้ากลุ่มบอกเสียงกระด้างว่า หนทางข้างหน้าฝนตกเป็นประจำ บริเวณนั้นมีพรรณไม้เขียวขจี สระน้ำเต็มไปด้วยดอกบัว แล้วพูดเสียงวางอำนาจว่า ท่านจะขนต่มน้ำเต็มไปทำไม ทบต่มน้ำทิ้งเสีย เกวียนจะได้เบา เดินทางสะดวก

เพียงฟังเท่านั้น พ่อค้าก็รู้ในบัดดลว่า นี่คือนุชยกินคน จะมาลวงเราให้ทิ้งน้ำ ไปอดน้ำตายข้างหน้า แล้วมากินเนื้อโค รวมถึงเนื้อตนและบริวาร และรู้เหตุรู้ผลอีกว่า ด้วยเหตุที่มีมนุษย์กินคนในเส้นทางนี้ จึงไม่มีพ่อค้าเกวียนเหล่าใดรอดชีวิตกลับไปบ้านเกิดเมืองนอนของตนเลย

พ่อค้าจึงตอบว่า พวกท่านจงไปเถิด พวกเราเชื่อว่าเป็นพ่อค้า ยังไม่เห็นน้ำอื่นจะไม่ทิ้งน้ำที่บรรทุกมาเด็ดขาด เมื่อเห็นว่าหนทางข้างหน้ามีแหล่งน้ำแน่นอนแล้ว จึงจะทำเกวียนให้เบาและเดินทางต่อ แล้วทั้งสองฝ่ายก็ต่างแยกเดินทางต่อ

พ่อค้าเรียกเหล่าบริวารมาประชุม เพราะรู้ว่าบริวารของตนย่อมสงสัยตนว่าทำไมไม่ทำตามที่คนเหล่านั้นบอก พ่อค้าจึงชี้ให้เห็นความไม่เป็นเหตุ-ไม่เป็นผลตรงความจริงคือ

๑. ดินฟ้าอากาศร้อนระอุแห้งแล้ง ไม้แก่แห้งแข็งยืนต้นตาย
๒. ไม่มีใครถูกลมฝนเย็น ๆ พัดถูกตัวเลย
๓. ไม่มีใครเห็นเมฆครึ้มลอยเลย ไม่มีใครได้ยินเสียงฟ้าร้อง-เห็นฟ้าแลบเลย แต่พวกเขาลักษณะแปลกมนุษย์กลับบอกว่า ฝนตกประจำ ป่าเขียวขจี นี่คือการหลอกลวง เพราะเหตุและผลไม่ตรงกัน

อุปณกษัตริย์นี้ แสดงถึงควมมีปัญญาของพ่อค้าเกวียนว่า เป็นผู้รู้เห็นเหตุรู้เห็นผลตรงความจริง ไม่ใช่ยึดถือโดยคาดคะเน แต่ยึดถือตามความจริงที่เห็นต่อหน้า

การฝึกตน
ให้เป็นผู้มีปัญญา
ทำได้โดย
มองเข้ามาในตน
ด้วยการน้อมนำใจ
กลับมาหยุดอยู่
ณ ศูนย์กลางกาย

ข้อคิดโดยสรุปจากเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาติหน้า

นายทิมชาณูแม้เป็นชาวบ้านธรรมดา แต่มีทุนสำคัญภายในคือมีความเชื่อว่าตายแล้วไม่สูญก็ยังมียกสวรรค์เป็นที่รองรับ แต่รายละเอียดในการรองรับจะเป็นอย่างไรยังไม่ทราบชัด แสดงว่าพ่อแม่ ครูอาจารย์ของเขาได้อบรมสอนสั่งปูพื้นฐานความเชื่อถูกมาในระดับกัมมสัทธา

นายทิมชาณูได้สังเกตเห็นผลการทำงานชั่วกรรมดีด้วยตนเองในการประกอบอาชีพมากพอ เขาจึงมีความเชื่อเรื่องกรรมว่า คงไม่ส่งผลเฉพาะชาตินี้เท่านั้น แต่ยังส่งผลไปชาติหน้าและชาติต่อ ๆ ไปอีกด้วย แต่จะส่งผลอย่างไรเขาไม่รู้ชัด จึงพาครอบครัวมากกราบทูลถามพระพุทธองค์ได้โปรดแสดงธรรมเพื่อเป็นสุขในโลกหน้า

พระองค์ตรัสตอบว่า ธรรม ๔ คือ ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ซึ่งเป็นเหตุให้ไปเป็นสุขในสวรรค์ เมื่อละโลกไปแล้ว โดยทรงยกระดับศรัทธาคือกัมมสัทธาที่เขาได้อยู่แล้วขึ้นเป็นตถาคตโพธิสัทธา เพื่อจะได้ฝึกฝนตนให้มีจิตใจงดงามยิ่งขึ้นด้วยการเข้าหากัลยาณมิตรผู้ที่มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา บุคคลแล้วบุคคลเล่าให้แก่อบยั้ง ๆ ขึ้นไป จนกว่าจะได้พบกัลยาณมิตรผู้มีความเชี่ยวชาญในการเจริญสมาธิภาวนาที่เป็นสัมมาสมาธิ นายทิมชาณูก็จะได้รับการเพาะบ่มนิสัยรักการฝึกจิตใจให้ตั้งมั่นภายในกาย ตถาคตโพธิสัทธาก็จะงอกงามมั่นคง จิตใจพร้อมจะรับและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งจะทำให้เขารู้ชัด

โทษแห่งกายทุจริต ๓ คือเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ทบตี ไม่เอ็นดู เป็นผู้ลักทรัพย์ เป็นผู้ประพฤติ ผิดในกาม โทษแห่งวจีทุจริต ๔ คือ เป็นผู้พูดเท็จ เป็นผู้พูดส่อเสียด เป็นผู้พูดคำหยาบ เป็นผู้พูดเพื่อเจ้อ และโทษแห่งมโนทุจริต ๓ คือ เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา เป็นผู้มีจิตพยาบาท และมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฎฐิ ซึ่งมีเจตนาเป็นอกุศล ผู้นั้นหลังจากตายย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

คุณแห่งกายสุจริต ๓ คือ ละเว้นการฆ่าสัตว์ ละเว้นการลักทรัพย์ ละเว้นการประพฤติ ผิดในกาม คุณแห่งวจีสุจริต ๔ คือละเว้นการพูดเท็จ ละเว้นการพูดส่อเสียด ละเว้นการพูด คำหยาบ ละเว้นการพูดเพื่อเจ้อ และคุณแห่งมโนทุจริต ๓ คือ เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น เป็นผู้มีจิตไม่พยาบาท และมีความเห็นเป็นสัมมาทิฎฐิ ซึ่งมีเจตนาเป็นกุศล ผู้นั้นหลังจากตาย ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ความมีจิตตั้งมั่นภายในกาย ย่อมนำมาซึ่งความหนักแน่นมั่นคงใน ๑) ตถาคตโพธิสัทธา ทำให้ที่มชาณูรู้ชัดถึงโทษแห่งทุจริตและคุณแห่งสุจริต ๒) ตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ มั่นคง ๓) ตั้งใจบำเพ็ญทาน สละความตระหนี่ออกจากใจ บำเพ็ญจาคะ ยินดีสละวัตถุทาน แร่กาย ทรัพย์ และความรู้ความสามารถ ให้แก่คนดีผู้ตกทุกข์ได้ยาก โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ๔) ตั้งใจ ฝึกฝนตนให้มีปัญญาแก่รอบ เพราะรู้ชัดแล้วว่าเหตุแท้จริง ๔ ประการที่ทำให้ไปสุคติโลกสวรรค์ แน่นนอน คือ ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ๐๗-

หน้าที่พลเมืองมิตรแท้ : บทสรุปหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อชาวโลกอย่างไม่มีประมาณ เมื่อชาวบ้านชาวเมืองไม่ว่ายากดีมีจนมาราบมูลถามธรรมข้อข้องใจ พระพุทธองค์ย่อมตรัสธรรมให้พอเหมาะแก่พื้นเพครอบครัวยุคพื้นฐานจิตใจ และพื้นภูมิปัญญาของผู้ถามนั้น เพื่อให้ผู้ฟังจะได้ดำเนินชีวิตถูกต้องบนเส้นทางความสุขความเจริญร่ำรวยในชาตินี้ ในชาติหน้า และในชาติต่อ ๆ ไป จนกระทั่งหมดกิเลสหมดทุกข์สิ้นเชิง เข้าถึงเอกนัตบรมสุขคือนิพพาน ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

การแสดงธรรมของพระองค์จึงไม่ใช่มุ่งแต่การชวนบวชบำเพ็ญสมณธรรมเท่านั้น แต่ทรงให้ความสำคัญแก่พื้นเพต้นทุนทางธรรมของผู้ฟัง เพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้ฟังอย่างเต็มที่ ดังเช่นท่านยสกุลบุตรและสหาย เพียงพบพระพุทธองค์ครั้งแรกก็ตรัสชี้แนะอริยมรรค ท่านยสกุลบุตรก็น้อมรับปฏิบัติออกบวชบรรลุธรรมทันที แต่กับทิมชาณและครอบครัวพระองค์ไม่ทรงชี้ชวนให้ออกบวช กลับทรงแสดงธรรมเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้และชาติหน้า แล้วตรัสทิ้งท้ายว่า ปัญญาเป็นธรรมเครื่องพิจารณาเห็นทั้งความเกิดและความดับอันเป็นอริยะให้ได้คิด เพื่อเป็นต้นทุนให้ทิมชาณอยากหมดกิเลสในชาติต่อ ๆ ไป

ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ธรรมสำหรับประชาชนคนธรรมดาเช่นพวกเราพึงรับรู้รับปฏิบัติ ก็คือ **หน้าที่การงานพลเมืองมิตร**แท้ที่จะทำให้ทุกคนในประเทศอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข

หน้าที่ คือ สิ่งที่ต้องรับผิดชอบ ถ้าไม่รับเอาไปทำก็เป็นความผิด ถ้ารับไปทำก็เป็นความชอบ หน้าที่แบ่งได้ ๒ ประเภท คือ

๑. **หน้าที่ส่วนตนตามธรรมชาติ** เช่น หน้าที่ของพ่อและแม่ที่เกิดขึ้นทันทีที่ตนมีลูก คือ ๑) เลี้ยงลูกให้โต แข็งแรง และ ๒) เลี้ยงลูกให้ดี ไม่เกเร

๒. **หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย** เช่น ข้าราชการมีหน้าที่ดูแลประชาชน ถ้าไม่ดูแลประชาชนก็เป็นความผิดเพราะตนอยู่ได้ด้วยภาษีประชาชน แม้เป็นประชาชนธรรมดาก็ต้องมีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย คือ เสียภาษีเพื่อให้ราชการใช้บริหารประเทศ หน้าที่แต่ละอย่างจะดำเนินไปได้ ใครมีหน้าที่อะไรก็ต้องทำงาน ซึ่งมีอยู่ในหน้าที่นั้นให้เสร็จและดีด้วยไม่ว่าในหน้าที่นั้นจะมีการงานมากหรือน้อย

โปรดจำไว้ **หน้าที่คือสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ** ใครไม่รับผิดชอบก็จัดว่าเป็นคนเลว ใครรับผิดชอบก็จัดว่าเป็นคนดี การงานเป็นสิ่งที่ต้องทำ ถ้าไม่ทำ ทำไม่เสร็จ ทำไม่ทัน ทำไม่ดี หน้าที่นั้นกับบกพร่อง ดำเนินไปไม่ได้ ย่อมเกิดความเสียหาย ยิ่งกว่านั้นในแต่ละหน้าที่ก็มีการงานมากชนิดบ้าง น้อยชนิดบ้าง ยากบ้าง ง่ายบ้าง ไม่ว่าการงานจะมากจะน้อยชนิด จะยากจะง่าย ก็ต้องทำให้ครบ ทำให้เสร็จ ทำให้ทัน ทำให้ดี หน้าที่นั้น ๆ จึงจะสมบูรณ์

พ่อแม่มีหน้าที่ต่อลูก ๕ ประการ คือ ๑. ห้ามลูกทำชั่ว ๒. ฝึกลูกให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. ใ้ลูกศึกษาศิลปวิทยา ๔. หาภรรยาหรือสามีที่เหมาะสมให้ และ ๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันควร จึงจะมีทรัพย์ให้ลูก ไม่ใช่มีหนี้ให้ลูกชดใช้แทนตน

การงานที่พ่อแม่พึงทำแก่ลูกตามหน้าที่ ๕ ประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(๑)

หน้าที่ : ห้ามลูกทำความชั่ว

๑. พ่อแม่เป็นต้นแบบไม่ทำชั่วให้ลูกเห็น	๒. พ่อแม่ไม่พูดเท็จแม่ล้อเล่นให้ลูกฟัง
๓. ฝึกลูกแยกแยะได้ว่าอะไรจริง อะไรเท็จ	๔. ชี้คุณและโทษของข้อเท็จจริงให้ลูกเข้าใจ
๕. ฝึกลูกไม่ให้พูดเท็จแม่ล้อเล่น	เป็นต้น

(๒)

หน้าที่ : ฝึกลูกให้ตั้งอยู่ในความดี

๑. พ่อแม่เป็นต้นแบบนิสัยทำดี
๒. พ่อแม่พูดแต่ความจริงด้วยปิยวาจา
๓. พ่อแม่ขยันทำความสะอาด จัดระเบียบ สุกภาพ ตรงเวลา เจริญสมาธิ
๔. ฝึกลูกพูดแต่ความจริงด้วยปิยวาจา
๕. ฝึกลูกให้มีสติสัมปชัญญะ และมีเป้าหมายชีวิตถูก
๖. ฝึกลูกตื่น-อาบน้ำ-กิน-นอนให้เป็นเวลา
๗. ฝึกลูกเข้าวัดฟังธรรม เจริญสมาธิ
๘. ให้เวลา ให้น้ำคำ ให้น้ำใจรักแก่ลูก ไม่รักลูกผิดทาง

เป็นต้น

(๓)

หน้าที่ : ให้ลูกศึกษาศิลปวิทยา

๑. พ่อแม่เป็นต้นแบบใฝ่รู้ศิลปวิทยา
 ๒. พ่อแม่ขยันหาความจริงความรู้ของตน
 ๓. พ่อแม่ขยันฝึกฝนทักษะความสามารถของตน
 ๔. พ่อแม่ปฏิบัติตาม อุ อ า ก ส
 ๕. ส่งลูกเข้าเรียนตามกฎหมาย
 ๖. เอาใจใส่การเรียนของลูก
 ๗. ฝึกลูกอ่านเสียงดัง ฟังชัด ถูกอักขรวิธี
 ๘. ฝึกลูกอ่าน-ฟัง-พูด-เขียนถูกหลักภาษา
- เป็นต้น

(๔)

หน้าที่ : หากรรยาสามีที่เหมาะสมให้

๑. แนะนำหลักการเลือกคู่ครอง
 ๒. ฝึกลูกประกอบเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้และชาติหน้า
- เป็นต้น

(๕)

หน้าที่ : มอบทรัพย์สมบัติในเวลาอันควร

๑. พ่อแม่ประพฤติมั่นในเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้และชาติหน้า
และฝึกให้ลูกประพฤติตั้งแต่ยังเด็ก
๒. พ่อแม่ทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิ อย่างสม่ำเสมอ
เป็นต้น

นั่นคือเราทุกคนมีหน้าที่การงานตามธรรมชาติที่ต้องทำ นับตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งหน้าที่พ่อแม่ ลูกศิษย์ สามเณร ภรรยา เพื่อน สหาย มิตร นายจ้าง ลูกจ้าง สมณะ คฤหัสถ์ และหน้าที่การงานในอาชีพ เช่น ทหาร ตำรวจ นักธุรกิจ เป็นต้น ในการทำหน้าที่การงานเหล่านี้ เราต้องทำโดยยึดหลักเหตุแห่งชีวิตรุ่ง ๔ ในชาตินี้ คือ อู อา ก ส และเหตุแห่งชีวิตรุ่ง ๔ ในชาติหน้า คือ ส สี จา ป และทำการงานให้ชำนาญทุกแง่มุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราต้องรักการสวดมนต์นั่งสมาธิ และแผ่เมตตาเป็นประจำทุกวัน จำให้มันจะต้องฝึกจิตให้ตั้งมั่นภายในกายและไม่คิดบาปอกุศลธรรมใด ๆ แล้วแผ่พรหมวิหารจิตคือแผ่เมตตาแก่เพื่อนร่วมโลกและคู่กรรมคู่เวร สร้างความเป็นมิตรต่อกัน ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือทำหน้าที่เสียภาษีด้วย

เพื่อรู้จักตน สอนตน ช่วยตน และพึ่งตัวเองได้ถูกต้องตามหลักธรรม เราจะได้เป็นกำลัง พัฒนาตนเอง ผู้อื่น สังคม สิ่งแวดล้อม และชาติบ้านเมืองที่เราอยู่อาศัย หากเราไม่รู้หน้าที่ พลเมืองมิตรแท้ เราไม่ฝึกกิจการงานแต่ละชนิดที่เราต้องทำ เพื่อให้ชีวิตของเรารุ่งเรืองร่ำรวย มีความสุขโดยสุจริตชอบธรรม เราจะพลาดไปทำอกุศลกรรมคือกรรมชั่วโดยไม่รู้ตัว หรือหลงผิดว่าเป็นกิจที่ถูกต้อง มีเป้าหมายชีวิตผิด มุ่งแต่ความเก่งความร่ำรวย จะถูกผิด จะดีชั่ว จะบุญ บาปก็ไม่สนใจ เพราะไม่รู้ แยกไม่ออก จึงกลายเป็นมิตรเทียมบ่อนทำลายผลาญตนเอง ครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม และชาติบ้านเมืองโดยไม่รู้ตัว กรรมที่เราทำจนเราได้นิสัย มิตรเทียมทำให้บาปท่วมใจเรา ใจจึงขุ่นมัวเศร้าหมอง ซึ่งจะนำเราไปสู่ทุกคติ นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน เสวยทุกข์แสนสาหัสเป็นระยะเวลายาวนาน

ทั้งความชั่ว นิสัยมิตรเทียม และบาป ทั้ง ๓ สิ่งนี้จะเป็นวิบัติติดตามบ่อนทำลายเราไปข้าม ภพข้ามชาตินับไม่ถ้วน ตรงกันข้ามหากเรารู้หน้าที่พลเมืองมิตรแท้ และฝึกทำกิจการงาน มิตรแท้ตามที่พระพุทธองค์ทรงสอนสั่ง ด้วยการประกอบเหตุ ๔ แห่งชีวิตรุ่งชาตินี้ และชาติหน้าดังในทิมชาณสูตรที่พรรณนามาทั้งหมด เราย่อมทำแต่กรรมดีได้นิสัยมิตรแท้ บุญ ย่อมเกิดมหาศาลแก่เรา นี่คือมหาสมบัติที่จะติดตามช่วยเหลือเราข้ามภพข้ามชาติ ซึ่งใคร ๆ ก็ ไม่อาจแย่งชิงไปได้

พระพุทธองค์ทรงสอนสั่งหน้าที่การงานพลเมืองมิตรแท้ มิใช่เฉพาะกับคนพื้นถิ่นเท่านั้น แม้บุคคลที่ประสงค์จะย้ายถิ่นฐานไปตั้งหลักปักฐานยังบ้านเมืองอื่นแดนไกล มากราบทูลคำถามเดียวกันกับที่ทิมชาณุกราบทูลถาม พระองค์ก็ทรงประทานคำตอบเหมือนกัน ดังปรากฏในอุชชยสูตร เพื่อบุคคลเหล่านั้นจะได้ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองมิตรแท้ได้ถูกต้อง เป็นกำลังพัฒนาบ้านเมืองนั้นให้มั่นคงมั่งคั่ง อยู่เย็นเป็นสุข สามัคคีถ้วนหน้า มิใช่ไปเป็นกาฝาก สังคมสร้างความเดือดร้อนให้บ้านเมืองนั้น

จากพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นชัดว่าชาวพุทธที่ปฏิบัติตาม ย่อมเป็นผู้มีฐานะมั่งคั่งมั่นคงจากการขยันประกอบอาชีพสุจริตชอบธรรม มิใช่เป็นผู้หลักลอย ยากจนข้นแค้น ทั้งเป็นผู้รักการปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนาเป็นนิสัย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างทั้ง ๖ ทิศ คือ พ่อแม่ ครูอาจารย์ สามิภรรยาและบุตร เพื่อนและมิตรสหาย นายจ้างและลูกจ้าง และสมณะ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมิตรแท้ต่อกัน มีเครือข่ายกัลยาณมิตรร่วมกัน สังคมย่อมอบอุ่น ชาดิบ้านเมืองย่อมเจริญรุ่งเรือง สามัคคีปรองดองเป็นสุขทั่วหน้า ทั้งโลกย่อมสงบสุขได้ด้วยมือเราเอง ๑๗-

๑ อุชชยสูตร อัง.อุฏฺฐก. (ไทย.มจร) ๒๓/๕๕/๓๔๔-๓๔๘

๒ สิงคาลกสูตร ที.ปา. (ไทย.มจร) ๑๑ /๒๒๖/๒๑๒-๒๑๓

บรรณานุกรม

ชีวประวัติและอมตเทศนา พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๓.

แนะนำวิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น

สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตทุกวันอย่างมีความสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่าย ๆ ดังวิธีปฏิบัติที่พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) หลวงปู่ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เมตตาสั่งสอนไว้ ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีล ๕ หรือศีล ๘ เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุณเข้าหรือนั่งพับเพียบสบาย ๆ ระลึกถึงความดี ที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนราวกับว่าร่างกายทั้งหมด ประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วน ๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้ของมือข้างขวาจรดนิ้วหัวแม่มือข้างซ้าย นั่งให้อยู่ในท่าที่พอดี ไม่ฝืนร่างกายมากเกินไป ไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลังตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตา หรือขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์ สบาย สร้างความรู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจว่ากำลังจะเข้าไปสู่ภาวะแห่งความสงบ สบายอย่างยิ่ง

๔. นึกกำหนดนิมิตเป็น “ดวงแก้วกลมใส” ขนาดเท่าแก้วตาดำ ใสบริสุทธิ์ ปราศจากรอยตำหนิใด ๆ ขาวใส เย็นตา เย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลมใสนี้เรียกว่า “บริกรรมนิมิต” นึกสบาย ๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า “สัมมา อะระหัง” หรือค่อย ๆ น้อมนึกถึงดวงแก้วกลมใส ให้ค่อย เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวฐาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่วินาที ๑ เป็นต้นไป น้อมนึกอย่างสบาย ๆ ใจเย็น ๆ ไป พร้อมกับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงแก้วกลมใสปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วางอารมณ์สบาย ๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์หากดวงนิมิตนั้นอันตรธานหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียดาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วก็นิมิตนั้นขึ้นมาใหม่ แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่นที่มีศูนย์กลางกาย ให้ค่อย ๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับ และเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณ ศูนย์กลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็ก ๆ อีกดวงหนึ่งซ้อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็ก ๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อย ๆ ใจจะปรับจนหยุดได้ถูกส่วนเกิดการตกศูนย์และเกิดดวงสว่างขึ้นมาแทนที่ ดวงนี้เรียกว่า “ดวงธรรม” หรือ “ดวงปฐมมรรค” อันเป็นประตูเบื้องต้นที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน

การระลึกรู้ถึงนิมิตสามารถทำได้ในทุกแห่งทุกที่ ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะนั่ง นอน ยืน เดิน หรือขณะทำภารกิจใด ๆ

ข้อแนะนำ คือ **ต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ** ทำเรื่อย ๆ ทำอย่างสบาย ๆ ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหน ให้พอใจแค่นั้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการฝึกสมาธิบังเกิดผลจนได้ “ดวงปฐมมรรค” ที่ใสเกินใส สวยเกินสวย ติดสนิทมั่นคงอยู่ที่ศูนย์กลางกายแล้วให้หมั่นตรึงระลึกนึกถึงอยู่เสมอ

อย่างนี้แล้ว ผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จ และความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้สมาธิละเอียดลุ่มลึกไปตามลำดับอีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. **อย่าใช้กำลัง** คือ ไม่ใช้กำลังใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่บีบกล้ามเนื้อตาเพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็ว ๆ ไม่เกร็งแขนไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งลำตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตาม จะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. **อย่าอยากเห็น** คือ ทำให้ใจเป็นกลาง ประคองสติมิให้เผลอจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่างกังวลถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้น อุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ เราไม่อาจเร่งเวลาได้

๓. **อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก** เพราะการฝึกสมาธิเพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน อาศัยการนึกถึง “อาโลกกลืน” คือ กลืนแสงสว่างเป็นบาทเบื้องต้น เมื่อฝึกสมาธิจนเข้าถึงดวงปฐมมรรคแล้ว ฝึกสมาธิต่อไป ผ่านกายมนุษย์ ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายแล้ว จึงเจริญวิปัสสนาในภายหลัง ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

๔. **เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายที่เดียว** ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนา พร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใส ควบคู่กันตลอดไป

๕. **นิมิตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด** ถ้านิมิตที่เกิดขึ้นแล้วหายไปก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนา ประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

การฝึกสมาธิเบื้องต้นเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร เมื่อชักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอ ๆ ไม่ทอดทิ้ง จนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นประคองรักษาดวงปฐมมรรคนั้นไว้ตลอดชีวิต ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่า ได้ที่พึงของชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ที่จะส่งผลให้เป็นผู้มีความสุขความเจริญทั้งในภพชาตินี้และภพชาติหน้า หากสามารถแนะนำต่อ ๆ กันไป ขยายไปยังเหล่ามนุษยชาติอย่างไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ สันติสุขอันไพบูรณ์ที่ทุกคนใฝ่ฝันก็ย่อมบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ

๑. ผลต่อตนเอง

๑.๑ ด้านสุขภาพจิต

ส่งเสริมให้คุณภาพของจิตดีขึ้น คือ ทำให้จิตใจผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ เยือกเย็น ปลอดโปร่ง โล่ง เบาสบาย มีความจำและสติปัญญาดีขึ้น ส่งเสริมสมรรถภาพทางใจ ทำให้คิดอะไรได้รวดเร็วถูกต้อง และเลือกคิดแต่ในสิ่งที่ดีเท่านั้น

๑.๒ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี กระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า มีความมองอาจสง่าผ่าเผย มีผิวพรรณผ่องใส

มีความมั่นคงทางอารมณ์ หนักแน่น เยือกเย็น และเชื่อมั่นในตนเอง

มีมนุษยสัมพันธ์ดี วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้มีเสน่ห์ เพราะไม่มักโกรธ มีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลทั่วไป

๑.๓ ด้านชีวิตประจำวัน

ช่วยให้คลายเครียด เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการศึกษาเล่าเรียน

ช่วยเสริมให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เพราะร่างกายกับจิตใจย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ถ้าจิตใจเข้มแข็ง ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันโรคไปในตัว

๑.๔ ด้านศีลธรรมจรรยา

ย่อมเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เชื่อกฎแห่งกรรม สามารถคุ้มครองตนให้พ้นจากความชั่วทั้งหลายได้ เป็นผู้มีความประพฤติดี เนื่องจากจิตใจดี ทำให้ความประพฤติทางกายและวาจาดี ตามไปด้วย

ย่อมเป็นผู้มีความมักน้อย สันโดษ รักสงบ และมีขันติเป็นเลิศ

ย่อมเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ย่อมเป็นผู้มีสัมมาคารวะและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน

๒. ผลต่อครอบครัว

๒.๑ ทำให้ครอบครัวมีความสุข เพราะสมาชิกในครอบครัว เห็นประโยชน์ของการประพฤติธรรม ทุกคนตั้งมั่นอยู่ในศีล ปกครองกันด้วยธรรม เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๒.๒ ทำให้ครอบครัวมีความเจริญก้าวหน้า เพราะสมาชิกต่างก็ทำหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง เป็นผู้มีใจคอกหนักแน่น เมื่อมีปัญหาครอบครัวหรือมีอุปสรรคอันใด ย่อมร่วมใจกันแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

๓. ผลต่อสังคมและประเทศชาติ

๓.๑ ทำให้สังคมสงบสุข ปราศจากปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคมอื่น ๆ เพราะปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการฆ่า การข่มขืน โจรผู้ร้าย การทุจริตคอร์รัปชัน ล้วนเกิดขึ้นมาจากคนที่ขาดคุณธรรม เป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอ หวั่นไหวต่ออำนาจสิ่งชั่วร้ายหรือกิเลสได้ง่าย ผู้ที่ฝึกสมาธิย่อมมีจิตใจเข้มแข็ง มีคุณธรรมในใจสูง ถ้าแต่ละคนในสังคมต่าง ฝึกฝนอบรมใจของตนให้หนักแน่น มั่นคง ปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้สังคมสงบสุขได้

๓.๒ ทำให้เกิดความมีระเบียบวินัย และเกิดความประหยัด ผู้ที่ฝึกใจให้ตั้งมั่นด้วยการทำสมาธิอยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้รักความมีระเบียบวินัย รักความสะอาด มีความเคารพกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้น บ้านเมืองเราก็จะสะอาดน่าอยู่ ไม่มีคนมกง่ายทิ้งขยะลงบนพื้นถนน จะข้ามถนนก็เฉพาะตรงทางข้าม เป็นต้น เป็นเหตุให้ประเทศชาติไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ เวลา และกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปใช้สำหรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่มีระเบียบวินัยของประชาชน

๓.๓ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า เมื่อสมาชิกในสังคมมีสุขภาพจิตดีรักความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ย่อมส่งผลให้สังคมเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย และจะสละความสุขส่วนตนให้ความร่วมมือกับส่วนรวมอย่างเต็มที่ และถ้ามีผู้ไม่ประสงค์ดีต่อสังคม จะมายุแหย่ให้เกิดความแตกแยก ก็จะไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะสมาชิกในสังคมเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น มีเหตุผล และเป็นผู้รักสงบ

๔. ผลต่อศาสนา

๔.๑ ทำให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง และรู้ซึ่งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา รวมทั้งรู้เห็นด้วยตัวเองว่า การฝึกสมาธิไม่ใช่เรื่องเหลวไหล หากแต่เป็นวิธีเดียวที่จะทำให้พ้นทุกข์เข้าสู่นิพพานได้

๔.๒ ทำให้เกิดศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย พร้อมทั้งจะเป็นทนายแก้ต่างให้กับพระศาสนาอันจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

๔.๓ เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอดไป เพราะตราบใดที่พุทธศาสนิกชนยังสนใจปฏิบัติธรรม เจริญภาวนาอยู่ พระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองอยู่ตราบนั่น

๔.๔ จะเป็นกำลังส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา โดยเมื่อเข้าใจซาบซึ้งถึงประโยชน์ของการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองแล้ว ย่อมจะชักชวนผู้อื่นให้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาตามไปด้วย และเมื่อใดที่ทุกคนในสังคมตั้งใจปฏิบัติธรรม ทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เมื่อนั้นย่อมเป็นที่หวังได้ว่า สันติสุขที่แท้จริงก็จะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

เจ้าภาพร่วมอนุโมทนาบุญ
 สัพพทาน์ ธมฺมทาน์ ชินาติ
 การให้ธรรมทาน ชนะการให้ทั้งปวง

น้อมกตัญญูบูชาธรรม

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)
 หลวงพ่อธัมมชโย (ไชยบูลย์ ธมฺมชโย)
 หลวงพ่อทัตตชีโว (เผด็จ ทตฺตชีโว)
 คุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาทองสุข สำแดงปั้น
 คุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง

เจ้าภาพกิตติมศักดิ์

พระครูสมุห์เจียงเต๋อเหอ ปภากรโ

คุณบุษบา ดามาพงศ์

คุณพงษ์ศักดิ์-คุณนิสาชล-คุณพรหมพิริยะ-คุณพลอยปรียา กังวาลสิงหนาท

คุณภาค บุญสูง และทิศ 6

คุณสมชาย สิทธิพลกุล และครอบครัว

คุณสุทัศน์-คุณเบญจวรรณ-คุณนันทชัย, ครอบครัวชนมปิงโกลด์เบรต

คุณอนงค์-คุณอมรา-คุณสุภินดา งามพูนสุข

ดร.จิตตวุฒิ-คุณสุภัททา-คุณศิณิชา-คุณสมัชญา-คุณภาานิชา ลิ่มศิริเศรษฐกุล

บริษัท คริสตอลซอฟต์แวร์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

P.H.D.E.Vassantachart and Family

โรงเรียนตะวันชัยวิทยา

เจ้าภาพกิตติมสุข

พระครูประกาศพุทธิวิเทศ	คุณวรพิชชา แสงวรรณ, Barry Prescott
พระชาญณรงค์ อุตตโม	คุณสุขเกษม-คุณไมตรีจิตร สุพรรณานนท์
ครอบครัวจวงภัทรา	คุณอุบล ปัญญาทวีกุล
ครอบครัวสังจะกานต์	คุณเอื้อน ขำปรางค์
คุณประวิทย์-คุณวัชร-คุณโชค ประวิทย์ธนา	ดร.กฤษฎา จ่างใจมนต์
คุณพิณทิพย์ เจียมวิเศษ	พี่น้องเรือนธรรมกำแพงแสน
คุณพิมพ์ประพรรณ พิมพ์ภัทรยศ	
พระพลศักดิ์ ฐานสกุโก, กองการแปลและสื่อธรรมะ, กลุ่มสืบสานตะวันตกธรรมลูกพระธัมฯ ชาวจีน	
พระสุนทร เขมพนฺโธ-พญ.ลัดดาวัลย์ ฮ้อเผ่าพันธ์	
คุณพิมล-คุณศิริพร-คุณโกสินทร์ สมานิตย์ และครอบครัว	
คุณสถาพร-จิราพร และครอบครัวมหัทธิโนดมกุล	
คุณสมัคร-สัมป่อย-ศิริพร-โกมุท-ชโลธร คงเทศ	
คุณสุภาสิต-อังคณา-สุทธิเกียรติ-ด.ญ.แก้วมณี สุรกิตติพงศ์ และครอบครัว, หจก.สามเหลี่ยมแอร์	
คุณสุริสา-พัฒนพงษ์-พรเพ็ญ พุ่มทิม-พรพรรณ-สิริบูรณ์-ด.ช.ทวีทรัพย์ อาดัม	
คุณอุไร-เพ็ญเพ็ญ-พัชรินทร์ เพาะบุญ, ศราวุฒิ-ศิริพิพัฒน์-ศิริบุญญพัฒน์-ศิริพิมพ์า ยัมละม้าย	

เจ้าภาพอุปถัมภ์

พระปลัดศิริชัย ทานวโร
พระมหาวิชา อธิวิโช
พระมหาสุภาพ สมโชโต
พระมหาสุริยา สุริยโย
พระกฤตยะ สิทธิธมโม
พระฉนทลง สติธโร
พระทรงสถล กนตวิโช
พระธีรพัฒน์ กุลธโร
พระปฐมศร ปิสิโร
พระไพรัช อนาวิโล
พระอำนาจ วีระธมโม
พระอุดม ยติสุโร
วัดวังทอง
ดุสิตสถานเมืองลพบุรี
ดุสิตสถานล้านนา
ดุสิตสถานห้วยเม็ก
ดุสิตสุราษฎร์ธานี
กองบุญแก้วสารพัดนึก
บุคฉากร รุ่น 14 กลั่นบุญ
บุคฉากร รุ่น 19 สุวิชัย
ผู้นำบุญเขตดุสิต
ลูกพระธัมมา ปากเกร็ด
อาศรมอุบาสิกา
อาสาพันธุดัตตะวัน
อาสาสมัครธรรมวารี
อุบาสิกา รุ่น 11 ชุ่มบุญ
ครอบครัวคำภานุช
ครอบครัวโคลเบอร์
ครอบครัวใจสมาน อัมรี

ครอบครัวโชคศิริสวัสดิ์
ครอบครัวถาวรบรรจบ
ครอบครัวธนภัทร
ครอบครัวบุญเรือง
ครอบครัวพรหมโณภาส
ครอบครัวมิ่งขวัญ
ครอบครัววรรณรียชาติ
ครอบครัววานิชสัมพันธ์
ครอบครัววิเศษพันธุรังษี
ครอบครัวศศิศาสตร์
ครอบครัวสุขสุทธิพันธ์
ครอบครัวสุวิศิษฐ์พงศ์
ครอบครัวเอกราวงศ์
ครอบครัวโอทกานนท์
คุณพ่อบังคอง แซ่กัว
คุณพ่อวัน พิมพ์ปรุ
คุณแม่กอนนี ธิมปิอง
คุณแม่ชาหุ่น แซ่ลื้อ
คุณแม่ชีวิม แซ่ตั้ง
คุณแม่อริกา นิมสุวรรณ
เจ้าสุตาพร ณ เชียงใหม่
คุณกรรองจิตร ชมสมุท
คุณกฤตติยา จุฬสิงห์
คุณกฤต-วาสนี อายุสุข
คุณกวีวิจน์ ถาษา
คุณกยทิพย์ แซ่เตียว
คุณไกร ชำนิวิทย์พงศ์
คุณขวัญข้าว การภักดี
คุณคณากร-วันวิสา คำชู

คุณจันทพร พวงกิจจา
คุณจันทรี เชื้อสะอาด
คุณจำเนียร ศรีสวัสดิ์
คุณจินตนา วิลเลียมส์
คุณจิรสิทธิ์ โสสวัสดิ์
คุณจุมพฏ ยูะนิยม
คุณชนิดา พงศ์สงวนสิน
คุณชวฉิต สติธโร
คุณชัยวัฒน์ อินทรเจริญ
คุณชัยศักดิ์ วงศ์ภักดี
คุณชาลีสา วงศ์ดาว
คุณชื่นสุข ภูเพียงใจ
คุณชูศรี ยัญทิพย์
คุณณัชชา เปลี่ยนโมที
คุณดลสิริ ธนภัทร
คุณดารา สร้อยเงิน
คุณเดชิตา วิเศษวงศา
คุณณอมรัตน์ หัสชัย
คุณทำนูล กองสาร
คุณเกิดชาติ ศรีพันธุ์
คุณธัญธร จำรูญรัตน์
คุณธณิพัทธ์ วิสุทธิ
คุณธีวากร มณีวงศ์
คุณนภาพร ชุ่ยองสกุล
คุณนาฏอนงค์ ศิริพันธ์
คุณนนา ลีว
คุณนิดา ธนัญญา

คุณนิรมล แสงวรรณ
คุณบุญชัย เตชะวิธพงศ์
คุณบุญมา กลับเจริญ
คุณบุญมี กลับเจริญ
คุณประทุม เล็กมณี
คุณประนอม ปรีชาหาญ
คุณปราณี เพ็งปรีชา
คุณปราณี ดาโถม
คุณปรินดา สอนศรี
คุณปัจฉิม-มนตรี ตรีสาร
คุณปาน ทิมเที่ยง
คุณพนมพร ช่างผาสุข
คุณพนิดา รุส
คุณพยุธา ชะเขื่อน
คุณพรพรม บุญพรม
คุณพรธเนศพร ชูชีพ
คุณพวงทิพย์ นาคเป้า
คุณพัชนี วุฒิวิธชัย
คุณพัชรี ภิศทอง
คุณพัชรียา ภูไทสวรรค์
คุณภรณ์ มณีเพชร
คุณมณฑา ทวนทอง
คุณมารศรี-พัชนี อุสาทะ
คุณยุพิน ชนะโรด
คุณรัชณี บรรณธัชชัย
คุณรัชนิภา เตชะกำธร
คุณรุ่งจิต อิงคชัยกุลรัชต์

คุณฤดี ดวงคำ
คุณล้วน ชุ่ยองสกุล
คุณวรรณ แดงพลับ
คุณวรรณภา อุดารักษ์
คุณวรรณภรณ์ สงวนดีกุล
คุณวัฒนา เขยจิตต์
คุณวันทนา แดงน้อย
คุณวิภาพร สุนทรชัย
คุณวิระรอง รัตนฉายา
คุณศรีประภา รักษายศ
คุณศศิชา ศิริพันธ์
คุณศุภสิทธิ์ อุไรพงศ์
คุณเสถียร นาคสี
คุณสมจิตร แมนสัย
คุณสมบุญ Watkins
คุณสมสกุล สมคิด
คุณสมาธิ อุ่นจิตต์
คุณสวัสดิ์ โลหารขุน
คุณสหพร พานเงิน
คุณสำราญ พรธิสาร
คุณสิรินทร ตียานนท์
คุณสิรินทร์ มั่นวิบูลย์
คุณสิรินภา นาคศาสตร์
คุณสุจิตตา พรายน้ำ
คุณสุดธิดา สงวนดีกุล
คุณสุทิน จันทร์เพ็ญ
คุณสุธี ช่วยบำรุง
คุณสุรงค์ แซ่ลื้อ
คุณเสนาะ ธรรมบุตร

คุณเสริม ศรีบรรเทา
คุณเสาวณี ปิ่นเพชร
คุณแสง จันทประสิทธิ์
คุณโสภา ต่อดิต
คุณอนัญญา พานเงิน
คุณอภิรดา เตียววิไล
คุณอภิวรรณ เกียงขวา
คุณอรณัญช์ เกตุสุวรรณ
คุณอจนิรยา ศิลปสุนทร
คุณอารี สุวโรพร
คุณอำนาจ หลงญาติ
คุณอุทัย ทวีโชติ
ด.ญ.อารีอาน่า เกร์
ดร.ปริยวาท บัวพุด
ดร.วีรภวิน ศิริสุรัตน์
นพ.ไพโรจน์ สงวนดีกุล
นพ.สุภาพ-สำพันธ์ ธิดิน
ผศ.ดร.สมสุดา ผู้พัฒน์
ผศ.ทัศนีย์ แก้วสว่าง
พญ.ภารดี สงวนดีกุล
รศ.ดร.รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ
ร้านเกมส์อะไหล่
ร้านแก้วอะไหล่, พุนพิน
ทงก.แอริสโกลด์
Arisa Lim and Family
NT ซีร็อกซ์ ศรีสะเกษ
Paula Sundara
Richard M Gamba
Sinphavong Family

พระครูสุวรรณภัทรวิเทศ	ศูนย์อบรมเยาวชนชนนครปฐม	คุณทัศนพล พิมพ์ภัทรยศ	คุณเมลิวัลย์-วัชร-ชูลีพร ช่วงรังษี	คุณสุภาพร คงแฉ่ง และครอบครัว
พระครูสมุทรณรงค์ ทนตจิตฺโต	ศูนย์อบรมเยาวชนชนนครราชสีมา	คุณทัศนีย์ ชาวไสล, สกาย ฮาร์ท	คุณมาลินี-โทมัส โอเอโดวนา	คุณสุภาพร เจริญวิทย์วรกิจ
พระครูสมุทรวิชัย ปญญาทีโป	ศูนย์อบรมเยาวชนมาสุกวณิช	คุณทิพย์วรินทร์พร บุญละคร	คุณรัชนีวรรณ อินทรคชสาร	คุณสุภาพร สีลาเกรียงศักดิ์
พระครูสมุทรพิศิษฐ์ จิตตสุทฺโธ	ศูนย์อบรมเยาวชนสุรินทร์	คุณธัญญสินี-วัฒน์ย์ พลอินทร์	คุณเร็น ท้วมรอด และครอบครัว	คุณสุรัตน์-อรทัย แสงสุระธรรม
พระอธิการโอภาส ปากาโร	กลุ่มพันธฺ์ตะวันตกบ้านเขาพระ	คุณธัญญะ หาญเพชรสกุล	คุณฤดีวรรณ ช่างผาสุข	คุณเสริมทรัพย์ มโนภิญโญภิญญะ
พระมหาเฉลิม ปญญาภรณ์ ป.ธ.9	กลุ่มสัมมาอะระหังที่สุดแห่งธรรม	คุณอรรณ-ธัญจิรา บุญนาค	คุณวรารณ พรอนันต์ตระกูล	คุณหนึ่ง เจ้าฝ่าย และครอบครัว
พระมหาเฉลิมชัย ฉนุทชโย	แก้วบูรพา และคณะญาติมิตร	คุณธีรชัย-ญาณิ-สุคัส กวินสกุล	คุณวรวิษฐา ใจมาน และครอบครัว	คุณอมรา เสริมสุข และครอบครัว
พระมหาหวิน อภิเชษฐ์ และศิษย์ 6	ทีมงานศูนย์ข่าวเยาวชน IBS	คุณธีรพล-บุษลินี-รัตน โอศิริ	คุณวศิน นพแก้ว, สุรวดี นกหล่อ	คุณอุษณีย์ ทมะกุล และครอบครัว
พระมหาพรหมคุณ ชาญโชติ	ครอบครัวโลวี่ชากรติกุล	คุณเนงลักษณ์ สีนวนนันทสกุล	คุณวันนิพา จูวัฒนสำราญ	คุณแอนนา-นงศ์ลักษณ์ เกิดสุวรรณ
พระมหาณิกร สุทธปสนโน	ครอบครัวว่องวิสุทธิเกษม	คุณเนวรัตน์ วงศ์รัตนสถิตย์	คุณวิฑูรย์ ต้นสุวรรณรัตน์	คุณณพรดา ศรีประยูรไพศาล
พระมหาหวงศ์วิธ วิสารโท	ครอบครัวศิริวิวัฒน์กรกุล	คุณน้อมจิต ทัศนโชติพาณิชย์	คุณวิทยา บุญเลิศเกิดไกร	ดร.วรพรรณ จันทรากุลศิริ
พระมหาวิศักดิ์ ธมฺมสิริโก	คุณเกษมาศ-ณัฐวุฒิ วัฒนผลิน	คุณนิภาพร เจริญพิเศษศิลป์	คุณวิบูลย์ ชื่นวัฒนพงศ์กุล	ทพญ.ดาราวรรณ จิราวัฒนพงษ์
พระมหาวิชัยชัย วุฑฒิชโย	คุณกั้งวาล หาญเพชรสกุล	คุณนิภาวรรณ สวิมลธีระบุตร	คุณวิวัฒน์ หาญเพชรสกุล	นพ.วันชัย รบชนะ และครอบครัว
พระมหาสยาม จันทโชติโก	คุณกัญญาณันท์ สุขมากอนันต์	คุณบงกช แซ่เต็ง และครอบครัว	คุณวิโรจน์-ศรีโสภา ศิริยะสมบัติ	พ.อ.(พ) สุรเดช-นพรัตน์ สุทธาทิน
พระมหาสุทธิชัย สุทธิชัย	คุณกานดา หาญเพชรสกุล	คุณบงกช-อังฉรา รัตวงศ์	คุณวิลารักษ์ วิทยเสณีกุล	พญ.นุชภา รัตนจรัสโรจน์
พระมหาอภิชาติ ฉานสุโก	คุณกานต์ทิลา ถ้วนอินทร์	คุณบุญนิธิ ธรรมกิตติสกุล	คุณวิไลพร, Travis and Emi	พญ.สุภาภรณ์ แสงวิโรจน์พัฒน์
พระชัยยง อุตตชโย และญาติมิตร	คุณขวัญมณีส วิจิตร และครอบครัว	คุณบุญสมสมัย หาบุญมี	คุณวิสูตร ศัชนินทร์ แก้วสิทธิ์	พล.ต.อ.วราสิทธิ์-ภาคย์ พรเลิศ
พระชาติชาย เขมชาโต (ดวงเกิด)	คุณจรรยาภาส และครอบครัว	คุณบุษลินี-ธีรพล-รัตน โอศิริ	คุณวุฒิกร หาญเพชรสกุล	รศ.ดร.สพญ.ศุภร พึ่งลัดดา
พระธรรมาศ คุณธโร (ร่วมสุข)	คุณจักรกฤษณ์ สติระเสถียร	คุณเบญญาภา พัฒนสิทธิ์	คุณศมนันท์ ทรัพย์ศิริ	รศ.ธวัช-คุณพยอม ลวะเปารยะ
พระศรุต-สุทธิพร พร้อมครอบครัว	คุณเจ้าเจริญรัตน์-วิมล ผลบุญ	คุณเปริจัตรา ลาภพิทักษ์พงษ์	คุณสมเกียรติ เตชะพิสิษฐ์	บจ.เตอะ บางกอก ซาซ่า สวิต
พระภิกษุ รุ่น 24 WE ARE ONE	คุณจินตนา ดำรงค์กิจมัน	คุณเพนดา พิงธรรม และครอบครัว	คุณสมพิศ LINDSAY GARDNER	บริษัท เจคเชียร์ เทคโนโลยี จำกัด
พระภิกษุ รุ่น 27 เพชรน้ำเอก	คุณชยาภรณ์ บุญปราศภัย	คุณพรชนก-บุญพิน-สมส่วน	คุณสมยศ-สมใจ วัฒนผลิน	Eric-Natcha-Warased Ingram
วัดพุทธจามบี อินโดนีเซีย	คุณชาลี-พิมพ์พิศ สีพวิงส์ตัน	คุณพรเพ็ญ-นิตยา โตศิริพัฒนา	คุณสมศรี เขียวสังข์ และลูกๆ	Phlug and Kunagorn Family
ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติสมุย	คุณชุตินา นุตพันธ์ และครอบครัว	คุณเพ็ญภา คล้ายทอง-พลธรรม	คุณสามารถ บัวสูง และครอบครัว	Janet Chenaphun and Family
ศูนย์ปฏิบัติธรรมบ้านโพธิ์	คุณโชติมา พูนสวัสดิ์พงศ์	คุณพิมพ์พรณ จันทาติชัย	คุณสายพิน พรหมมิตร	Liu Zhuo Jing and Family
ศูนย์ปฏิบัติธรรมพระมงคลเทพมุนี	คุณฐานิชา แซ่ลิ้ม และครอบครัว	คุณพิศาล-สิริอร จิระวัฒนศักดิ์	คุณสายหยุด ประเสริฐวิทย์	Ruetai-David-Edward Frost
ศูนย์ปฏิบัติธรรมวิหารแดง	คุณณัฐภาพร อินทรสิทธิ์	คุณเพ็ญวิชัย บุญโยประการ	คุณสิรินทร์ เหล่ง บอสตัน	Sasima-Shun Asano and Family
ศูนย์ปฏิบัติธรรมศรีสะเกษ	คุณดารารัตน์ จันทรวินบูลย์	คุณเพลินใจ วานิชสัมพันธ์	คุณสุพจน์ ชัยวงศ์, ตระกูลชัยวงศ์	Somsri Merced and Family
ศูนย์ปฏิบัติธรรมสกลนคร	คุณเตี้ยฮัง-แม่เยียะ แซ่ตั้ง	คุณภัทร อินลาภ และครอบครัว	คุณสุพรชัย-ชนัญญา โชติพุทธิกุล	TANYA LAURENCE AND FAMILY

พระครูวิสุทธิธรรมวิเทศ (สงวน สุริยวิไล)
พระครูใบฎีกาอำนาจศักดิ์ มณีสุโก
พระมหาคณฤศน ปรีดาสกุล และศิษย์ 6
พระมหาประสิทธิ์ หิตติชัย และญาติมิตร
พระมหาโสพล สุพล และคณะญาติมิตร
พระกฤษณ์ กาญจนชัย, ครอบครัวบุญโต
พระธิดา จันทปณณ, ครอบครัวสันติยานนท์
พระบุญส่ง ปุณณพโล, ครอบครัวคุณฉิม
พระมงคล วิชาสุโก และครอบครัว
พระวิจิตร อินทวิจิตร และครัวป่าดาว
พระศิริพงศ์ สิริวิไล และครอบครัวญาติมิตร
พระสมโภชน์ อุตตชิโน, คณะญาติมิตร
พระเสกสันติ อิตติโน-คุณกัณหา แจ่มเจริญ
วัดพระธรรมกายนครโอ๊คแลนด์ นิวซีแลนด์
กองแก้วภูธร 4 ลูกพระธัมมา ภาคเหนือ
กองต้อนรับระดับโลก สำนักศรัทธาภิบาล
กองอบรมพระศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม
บุตลากร รุ่น 27 ชาติสำเร็จ เพชรอัสจรรย์
ลูกพระธัมมา วัดพระธรรมกายลอนดอน
ครอบครัวจันทมงคล, ครอบครัววงศ์ศิริ
ครอบครัวจิรสุภกร, ครอบครัวคณูเวอร์
ครอบครัวจุลเนตร, ครอบครัวศิริบัณฑิตย์
ครอบครัวพลดวง, ครอบครัวทองกระโทก
ครอบครัวบุปผเวส, ครอบครัวศรีบุญเรือง
ครอบครัวยอดสา, ครอบครัวพุทธธรรม
ครอบครัวสายสืบญาติ, ครอบครัวธาริพันธ์
คุณพ่อบัว-คุณแม่ทองสุข เกิดสุวรรณ
คุณแม่สุนทร นุตผลิน และครอบครัว
อาม่าสุดใจ-อาทิงประโยชน์ ศิริสิทธิ์ยากร

คุณกนกใจ โสแสนน้อย และครอบครัว
คุณกรรณิการ์ พาร์คเกอร์ และครอบครัว
คุณกฤษณะ-ปวีร์นุช-ธนากร ไตรรัตน์
คุณกัญญา-วลัยทิพย์ เปรมทวีธนาโชติ
คุณกาญจนา พูลผล และครอบครัว
คุณกานต์เพชรรัตน์ เจริญชลวานิช
คุณกุลฤดี-สมุทร-บุศณี จันทร์สระแก้ว
คุณโกเมศ อามระดิษ และครอบครัว
คุณขวัญชัย-คุณสุดา-คุณกฤติญา โฉมงาม
คุณเข็มจิรา ถาวรพันธ์ และครอบครัว
คุณจรรยา เบ็นตี, นริศรา กัทรกาญจนพร
คุณจักรพันธ์-ทิพย์ทัศน์ สุวรรณเครือ
คุณจันทนา ศรีรัตน์ตระกูล และครอบครัว
คุณจิตต์ลัดดา ชอว์นเดอร์ส และครอบครัว
คุณจิรวัฒน์-ชัยกาญจน์ พัฒนพงศ์พิบูล
คุณจุฑาธิป โภมารักกุล และครอบครัว
คุณใจรัก-อัญญา เซอร์มาธิช และครอบครัว
คุณชอบ เจริญพานิช และครอบครัว
คุณชัชวาลย์ คำนำลาภ-ไพรัช วรรณทักกุล
คุณชัยยุทธ-บุญปลูก-โสภิต คูสุวรรณ
คุณชุมศรี ขจรศักดิ์ศิริกุล และครอบครัว
คุณณิศารัสมิ ยัมละมาย และครอบครัว
คุณดาราวรรณ ห่านศรีสุข และครอบครัว
คุณดาเรศ สุเพียร และทีมงานญาติมิตร
คุณทวีชัย-สิริมน ชัยสุวรรณ และครอบครัว
คุณทวีลาภ ศรีโกมล, ครอบครัวเสนะวงศ์
คุณเทียนชัย ชิตวิเชียรกุล และครอบครัว
คุณธนธรณ์ เรือนสากร และครอบครัว
คุณธนพร แซ่แข็ง และญาติมิตร ผู้มีพระคุณ

คุณธาดา วงศ์คุณานนท์, อัมพร ปีกภาวะไร
คุณนพรัตน์ จตุรวิทย์ พร้อมครอบครัว
คุณนภัสวรรณ มลายเวช และครอบครัว
คุณนันทา-อดิสร-นฤมล-ดวงฤดี บุญมีวิริยะ
คุณนภาฤดี-นินนาท-อมรา บุญยรัตน์
คุณนุชกุล สรวัยจิรวัฒน์ และญาติมิตร
คุณบุญชู-อุษารณ-บุญเขต วจนพานิช
คุณบุณเจียว แซ่ตั้ง, ลัดดา ศรีวะโลสกุล
คุณบุรินทร์ คำไว และครอบครัวญาติมิตร
คุณปภัสนสร สุทธิวงษ์ และครอบครัว
คุณปัทมา สุวรรณประทีป และครอบครัว
คุณพรทิพย์ เขียมบุญศรี และครอบครัว
คุณพรทิพย์ สวามีวิสต์ และครอบครัว
คุณพรหมณี สิงห์ทอง และครอบครัว
คุณพัชรพร ลาภจิตรกุล และครอบครัว
คุณพิชญ์ศุภร วิสุทธิ, Peeyush Mathur
คุณพิสมัย ทำฉลาด, จีรพงษ์ ล่องธารา
คุณพูนสุข กาญจนภิ และครอบครัว
คุณเพ็ญศรี อินทร์พิบูลย์ และครอบครัว
คุณเพิ่มศักดิ์-อรัญญา ชีววัฒนานนท์
คุณภาโณดม-นภสร-ภาวิตา ชูชัยศรี
คุณมณฑาทิพย์-แซมชาติ ชำนาญรบ
คุณมาลินี พรวิทย์ไทย และครอบครัว
คุณยกยัย แซ่เบ๊, เอ็งจัญจ อัสวรงค์คุณ
คุณยุภาพิน-สุมาลี-เอกปรียา นวลด้วง
คุณเยาวภา บรรพหาร และครอบครัว
คุณรัชนี-สายทอง ทองเถื่อน และครอบครัว
คุณรัตติกาล ศรีไพบูลย์ และครอบครัว
คุณรุ่งนภา อิงคชัยกุลวิสต์ และครอบครัว

คุณเลอ อธิวัฒน์-อิทธิพันธ์ กิตติประยูร
คุณเลิดดา งานจิตรนกุล และครอบครัว
คุณวัลลภา ชีรานุรักษ์ และครอบครัว
คุณวีเชษฐ-พรณี-ชัยพล ไรจนธรรมกุล
คุณวีโรจน์-สุมาลี-พิชามณู ธรรมวิจิตร
คุณศิริมา-ณรงค์ศักดิ์-ชนพงษ์ ไรจนธรรมกุล
คุณสงเคราะห์-อัญชลี-กนกภณ ชัยวัฒน์
คุณสถาวรัตน์ ไชยศรี, Michael Macatula
คุณสนอง-ประภาศรี-หญิง-ชนินท์ จักสาน
คุณสมชาย-บุปผา-ภคมน สุรกิตติดำรง
คุณสมบัติ ชื่นสุข ธรรมพาทย์ รุ่น 5
คุณสมศุข เขียมปฐม, ฉายา จิตติพันธ์
คุณสำรวย-ผศ.ทพญ.ดร.นภา สุขใจ
คุณสิริกัลยา ทองรัตน์ และครอบครัว
คุณสุข-สุนทร แก้วท่าไม้ และครอบครัว
คุณสุชาดา-ปกรณ-จินตนา วัจลพงษ์
คุณสุพัชรา สิทธิราช และครอบครัว
คุณสุพิชญา-อัสมา-โสภา อัญญาโชติ
คุณสุรศรี-หัตถ์นัย-กิจจศิริณย์ จันทร์โป
คุณสุวัฒน์-อารีรัตน์-วันสุข ศิริสุวรรณ
คุณอนรรฆพัฒน์-วิมุตติรัตน์ สวาทยานนท์
คุณอรพรรณ วรพันธ์กิจ และครอบครัว
คุณอรรณน นันทวรรณ และครอบครัว
คุณอุบล-ประเทืองศรี-วิศว์ ชันชะลี
จ.อ.มอชัย-คุณสุนันท์ พงษ์ศิริเวศน์
ดร.ธนกฤต วรณัชชากุล และครอบครัว
ทพ.สุวัฒน์-ทพญ.ดร.วิไล สุริยาแสงเพชร
นพ.วัชร-พญ.อาวีวรรณ สมหวังประเสริฐ
ผศ.ดร.จิตนา สมนุญศิริลป และครอบครัว

ผอ.จิราพร-จุฬพล โสตร์โยม และครอบครัว
 พ.ต.ท.วิจักขณ์ หงษ์เจริญ และครอบครัว
 พ.อ.(พิเศษ) ดิลก-พ.ญ.ศิวาลัย ธนภัทร
 พล.อ.ต.หญิงกรรณิการ์ นุตยะสกุล
 บจ.เดอะ บางกอกแอร์พอร์ตลิงค์ สวีท
 CRAIG STUART DOUGLAS MAITLAND
 Manisone-Chanarong, J.-J.Opaskit
 MR.ROGER-DR.GARNETT and FAMILY
 พระมหาศุภกร ธมฺมคิลโก, พระมหาจักรพันธ์ ธมฺมจันท, ดร.เนาวรัตน์ พันธุ์วิล
 พระมหาสุรรัตน์ อัครตโน, ครอบครัวเหลืองธาดา, ทีมงานกอง AEC และญาติมิตร
 พระโกมิน กุศลารุโข, คุณธารทิพย์-ไศภัญญ์-วิมุตติ กอผจญ
 พระณรงค์ กิตติปาโล, คุณพ่อเณกกิจ-คุณแม่อัญชลี-ศิริมล-ณัฐพล อติมาพงศ์
 พระตร.วราวุธ สุทธปัญโญ, รศ.ดร.ศิริกุล-นิชา วิสุทธิเมธางกูร
 พระเด่นดวง กนตธมโม, สุธาสินี-สุวิชาดา-สุจิตตา ธรรมรักษกุล
 พระนิชนันท์ สุดบุญโค-พระนิชฌาน ชยวิโส-คุณองอาจ-อรุณศรี-ปาริท์ จิรพัฒนกุล
 พระปิยวิทย์ ปิยวิโร, คุณเจษฎา-นุชชุตตา-ณัฐวิกรม-ณัฐพรชัย-สุพรรณเนตรประเสริฐศรี
 พระภริณญ มงคลเทโว, ภริณยา พรหมเวียง, โกเมทร์ เตียงเกตุ
 พระอดุลย์ คุณภาทิ, คุณพ่อคัต-แม่ณัฏ บัวมัน และครอบครัว
 พระภิกษุ, ผู้ประสานงาน, คณะกัลยามิตรศูนย์ปฏิบัติธรรมชลบุรี
 ทีมอัครจารย์บรมจักรพรรดิสมมติอิน โดยไปถึงที่สุดแห่งธรรม
 คุณพ่อจำลอง-คุณแม่ปิ่นณภา-ณัฏชา-สกุล จงกลรัตนภรณ์
 คุณพ่อจุก-คุณแม่ทองอยู่ แซ่ห่ม, คุณรารวรรณ สายธารธรรม
 คุณพ่อต๋อย-คุณแม่เอ็ง-ละเมียด แซ่ใจัว, บุญศรี-สมน-สุพิศ รัตนอุบล
 คุณพ่อประเสริฐ-คุณแม่วันดา-คุณศักดิ์ชัย พิเศษพัฒน์ และครอบครัว
 คุณพ่อลีหัยวัยเย็น-คุณแม่ไฉ่ชวฮก-อรุณรัตน์ ลีวิริยะเลิศ-บรรพบุรุษ
 คุณแม่เนวลปราณค์ บรค์ไพบูลย์, คุณดวงฉวีล-ธนาสาร ตั้งจักรสุวรรณ
 คุณแม่สิริเทียมอิม, กฤตวีร์-เสาวลักษณ์-ดวงแก้ว-ดวงพร-ปรธณวัชร กรวิจิตรศิลป์
 อาม่าจิงลี-สุปรียา-เซ่งเจง-เขียวฮึง-พัชรินทร์ แซ่เตีย และคณะญาติมิตร
 คุณเกรียงไกร-อิงอร-นพ.อาพนธ์ ติธรรมเจริญ และครอบครัว

Naid-Melissa Munt, Bob Pymble
 Nongluck-Bruce-Stephanie Turnbull
 Pete-Lakana-Vicky-E.-E.Khamvongsa
 S.-W.-A.-A.Phommahasay and Horkaew
 Viengkeo Souchinda B.S.Borihanh
 Vilayvanh-Le Thi Chi-Somay P.-Mana B.
 Wijitr Phuyai, Nilmeesapaya Family

คุณเกศินี-บรรเจอด-พัชรณีย์-พิชญานัน-เมธัส-เมธาวี หวังชาลาบวร
 คุณเกษม-วาสนา-นพพร-ภัทราวรรณ แสงมณี และครอบครัว
 คุณจินตนา-เสาวลักษณ์ บุญเลี้ยง, วสุภัทร-อมรเทพ บุญฤทธิ์
 คุณชัยประสิทธิ์-วรลักษณ์ เสน้องค์ ณ อยู่ธยา และครอบครัว
 คุณณัฐนันท์, บุญชัย, บุญดี จิงจุพร, ชลันธรณ์-สรันยู-ศิวิชัย-สุชาติ อมรรัตนพรณ
 คุณทัศนีย์ ธรรมมา-ภาวนัฐ สุปรานี-วราวุฒิ ศรีนาถ, ญาณญาณณ์ ธรรมมา
 คุณนันทวัฒน์-ธัญญาวัฒน์-กานต์ระพี-ธัญทิพย์-ธิตินันท์ นิธิสันถวะคุปต์
 คุณเนาวรัตน์-ทนต์-ภัณฑิรา-ภัคธิดา-ภัทรลดา รัตนติลก ณ ภูเก็ต
 คุณเบญจกมล-ปิ่นยาพร-นันทธกัณท์-กานต์วิรัตน์ ศิริธนะวัฒนา
 คุณประภัตร-พัฒนธิตะ-บุญมา ฐานธรรมชัย และครอบครัว
 คุณประสงค์-วัฒนา-กัปตันณฤพนธ์-ดร.วราพรณ-ประพันธ์ จันทรากุลศิริ
 คุณเมณัส-อัมพร-อภิวรรณ-ดร.เอกบุตร-บุญญรัตน์-คณพศ-ภัทรานิษฐ์ อยู่สุข
 คุณวรรณกนิษฐ์ ศิริสุรัตน์, ว่าที่ ร.ต.หญิง สุกานดา มณีเพชรรัตน์
 คุณวิวัฒน์-กัลยา-อภิสิทธิ์-อภิญา-ทิพย์วรรณ-กฤษณ์ อัศวราวิช และครอบครัว
 คุณศิริพร ธนะจันทร์, ภัทรดา-พัทธดนย์-พลวัฒน์ ดันติวงศ์อำไพ
 คุณดิชาภรณ์ เลิศพัชรานนท์-เวชนันต์ ธนบดีภัทร และครอบครัว
 คุณสำรวย อิ่มเอิบ-ฉลวย-ฉอณ-นิว-บุญชู-เจลิยว-สะวารี ชัยมงคล
 คุณสุจิตต์-สารภี, ผศ.ดร.อัญชลี สว่างธรรม, นิรมิต-ณัฐกฤต นามสูงเนิน
 คุณสุเทพ-สุรพิน-มะโนธรรม-วีระธรรม-สุวิสา-ศศพล-พิสิทธ์ชัย พงษ์อำไพ
 คุณสุปัทมา-นรินทร์-เอกรัก-พลอยฟ้า-กัณฐรัตน์-ลักษณ์ ปิ่นมรกต และครอบครัว
 คุณสุรพงศ์-ผกาพรรณ-อภิชาติ-ธรรภา เทพหัสดิน ณ อยู่ธยา
 คุณสุวรรณา-สุพัตรา-อังลิ้ม ครอบครัวตันตินิรามย์ และญาติมิตร
 คุณทศกัญญา-มาร์ค-อำไพ-ผ่องจัน ชนะศิริโยธิน และครอบครัว
 คุณอมร-นุชจรี-ณรงค์ศักดิ์-ชาคริตฐ์-กัญญารัตน์ อมรรัตนธำรงค์
 คุณอำนาจ-ศิริมา-กาญจนา-อุเทน-อารยา-อาพันธ์ แด้วณิเชเจริญ
 ดร.ฐกมลพัศ-สรลพร-อนงค์ลักษณ์ เจนจิวัฒน์กุล พร้อมครอบครัว
 นพ.บุญยธินสร-สรีระเพ็ญ-ผศ.ดร.บุริม-พญ.วราธิป-ดร.พพพร โอทกานนท์
 พ.ญ.วริศรา-อัศเรศ-รัชณี-รชนเรศ-ด.ช.เชน-ด.ญ.ลินญ์ เพชรวิภูนิศ และทิศ 6
 ร.ท.หญิงเครือวัลย์-คุณพ่อคล้าย-คุณแม่เล็ก แนบชิด และครอบครัว

พระครูโสธธิธรรมวิเทศ (ปรัชญา โสธธิชฌโย)
 พระมหาชลธนา วรชิต, คุณชนัญญา แสงจันทร์
 พระมหาปิยณัฐ ปิยชโย, ครอบครัวเปรมปราโมทย์
 พระมหาวิทัศน์ สุธาพสุโธ, ครอบครัวรัตนเลิศนาวิ
 พระมหาวุฒม์ สุวฑฺฒโก, ดร. และคณะญาติมิตร
 พระมหาศิริวัฒน์ สิริวุฒโธ, คณะญาติมิตรทิศทั้ง 6
 พระมหาสมเกียรติ วรโย, คุณแม่จรรณ-คุณพ่อสง่า วรยศ
 พระมหาสมบัติ อินทปญโย, ครอบครัวศรีนเรรัตน์, บุญเต็ม
 พระมหาสรพงษ์ ธมฺมวชิโร, ครอบครัวช่วยกอบกิจ
 พระชัยวัฒน์ อุตตพญโธ-ครอบครัวจันทโรภาสเจริญ
 พระเดชอนันต์ วิสุทธชโย, คุณอ้อ-โอริเวอร์-โอริเวีย
 พระธนาวุฒิ วุฑฺฒโว, ดุสิต-อาภาภรณ์-นัฐกานต์ ขำยัง
 พระธรรมธรรมาญจิตร ญาณยุตโธ, ศูนย์ปฏิบัติธรรมลำปาง
 พระมงคล มงคลโธ, พระภิกษุ รุ่น 26 ทเวนต์ชิภักพลโลก
 พระยศวัฒน์ คุณวฑฺโธ และครอบครัวญาติมิตร
 พระวันชัย ขนฺติชโย, ครอบครัวพรธนาผลากุล
 พระวันชัย, แม่เขียง-พ่อเขียงกิม และลูกหลาน
 พระวิเชียร หิริภุโก, ครอบครัวชาติกระพันธ์
 พระสทฐ ธีรสุนทรโธ, อำไพ, คุณยายนงลักษณ์ ภูสุวรรณ
 พระสิริศีล ปุณณสีโล, คุณติเรก-พัชนี ยั่งยืน
 พระสุธินนท สมนินนโธ, ครอบครัวพัสดุธาร
 พระสุนทร หนฺตมโน, ครอบครัววิจารณ์สถิตย์
 พระเหมราช มณีโชติโก และคณะญาติมิตร, ทศ 6
 พระอนุชา ทานิสฺสโร, ชุตตคสถานสุราษฎร์ธานี
 กองทุนรายทุกวัน บรมเศรษฐีจะเชิงเทรา-กลุ่มบุญบันเทิง
 คณะคุณครูและนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดบางโค
 นักศึกษาดวงตะวันสันติภาพ The Sun of Peace
 สมาคมส่งเสริมศีลธรรมและความดีสากล บางซื่อ
 ครอบครัวนิมกวงเขียง, ครอบครัวนิมิตยสกุล

ครอบครัวปิตีวรวงศ์, ครอบครัวพิทักษ์ไชยวงศ์
 ครอบครัวปิ่นศรีวารภรณ์, ครอบครัวปฐมธากุล
 ครอบครัวห้วง, ครอบครัววันชัชวาทกุล
 คุณพ่อก็แข็ง แซ่เบ๊-คุณแม่คี่เตียง แซ่แต้ และญาติมิตร
 คุณพ่อบรรจบ-คุณแม่ลัดดา เตชะพิสุทธิ์ และครอบครัว
 คุณพ่อประยูร-คุณแม่จรรยา มานิตย์โชติพิสิฐ
 คุณพ่อไพโรจน์-คุณแม่จันทรา-กาญจนา ศรีสวัสดิ์
 คุณพ่อสมุท-คุณแม่ฉนวนศรี ตั้งคุปตานนท์ และลูกหลาน
 คุณแม่แซ่กั-ทพ. ไพโรจน์-ดร.จารณี ดันติเวชวุฒิกุล
 คุณแม่ลัดดา ศรีวะโลสกุล, คุณพ่อขุนเจียว แซ่ตั้ง
 คุณแม่วันดี แซ่เบ๊, บุญชู ชูชัยวัฒนา และครอบครัว
 คุณกษพร-วิภาดาเรีย-อริษาเบธ ออพซาล์ และครอบครัว
 คุณกันจนาพาฬรัตน์-PAUL FRENCH และครอบครัว
 คุณกิตติ-รศ.สำรวย-ผศ.นัฏสวัญ-ปณณกร กิตติลาภานนท์
 คุณเกียรติชัย-ดร.เพ็ญจันทร์-ชวิน ล้อจักรชัย
 คุณคมธัช-อัจฉราวดี-ธัญนันทน์ รุ่งเจริญ ไพศาล
 คุณจริยา-ปิยรัตน์ ตรีภักติวงศ์ และครอบครัว
 คุณจันทร์ทิพย์-ใจนาธาน-คุณยายเบญจา เวฬุรีย์
 คุณจันทรา โกมลสุรเดช, คุณพ่อจ๊อด-คุณแม่ภา แซ่ตั้ง
 คุณจิตตรา วราวุฒิกุลพงศ์, คุณนัฐวรณ วราภรณ์
 คุณชัยภัทท์ กันชัย และครอบครัวญาติมิตร
 คุณชื่นหทัย แซ่จิ๋ว, ครอบครัวเหล่านัฐวุฒิกุล
 คุณชูเกียรติ-วรรณพร โฆษิวัฒนาพานิชย์ และครอบครัว
 คุณโชติตาล-กุสุมา พระสว่าง โมลนาร์ และครอบครัว
 คุณดรุณี ดุษฎี เจริญ บังคิณ และครอบครัว
 คุณดวงกมล ทนุ, SIMON MAHONEY และครอบครัว
 คุณธงชัย-พิศมัย ภูสะอาด, ครอบครัวเชื้อจิต
 คุณธวัชชัย-จินตามณี-กัญจนพร-จิตติภัทท์ ทองประเสริฐ
 คุณธิตารัตน์-คุณธรรมธร-คุณธวัชรัตน์ เตชะพิสิษฐ์

คุณนงลักษณ์-พินิจ-นพณัฐ-ภัสมน-พริดา แก้วสุขสมบัติ
 คุณนฤตล เพชรสุข-น.ส.สิริวรรณ เพชรสุข
 คุณนพวัฒน์ กัญจนสิริเพ็ชร, ครอบครัวธนวิธิตัว
 คุณนวลพรรณ-ฉณการ เจฟฟรีย์ และครอบครัว
 คุณบุญญารัตน์-ณคุณ-ธนวัชร ภัทราเรืองริน
 คุณปฐมใจ-ธนพรรณ-สิริพิน คุณานุรักษ์พงศ์
 คุณประณีต-สุรเชษฐ-อารีรัตน์-สุรีย์ สททองคำ
 คุณประวิตร-สุพรรณิ เลิศวิชัยววิชัย และครอบครัว
 คุณไผ่ แซ่ไ้-วันดา-สุนัย ฉายาวารกุล และครอบครัว
 คุณพจน์-ธวัชชัย-แอน-คริส-เพริล อมรโกศลพันธ์
 คุณพรพิมล เตชะประภัสสร และครอบครัว จ.ยะลา
 คุณพรอนันท์ ศรีโพธิ์นิต, จิระนันท์ จิระวีระนันท์
 คุณเพ็ญทิพย์-สุมาลี-เมธานัย-ชลภา ภูวราปิยกุล
 คุณมณี-ชูชาติ ปุณณศิริพัฒน์ พร้อมครอบครัวญาติมิตร
 คุณมานิต-รวีพร รัตนสุวรรณ และครอบครัว
 คุณมาลัย ช่างทอง-ดีแลนด์ แคมปีเบล and Family
 คุณมิ่ง-บุญยืน-จิราภรณ์ ต้นคุณากร, นาทาน อรรถวิมล
 คุณยุพิน ไทยมานิตย์, พรพรรณ กระจำจิด
 คุณรัชนี้-ณรงค์-สายชล-สุพัตรา-สิริพร รุ่งไพโรจน์
 คุณธัมมาภรณ์-นัฐวิมล ชุ่มเชื้อ และครอบครัว
 คุณรำพึง ตรีศักดิ์, ร้านเสริมสวยรำพึงบิวตี้ชาลอน
 คุณละเอียต สอนสุภาพ พร้อมครอบครัวและบุตรหลาน
 คุณวรรณศจี-กานะ-ปาวินดา-อราริน เปรมอนันต์
 คุณวราภรณ์ ยอดดำเนิน, พ.ต.ท.หญิง รัตนา รัตนภา
 คุณวลัยทิพย์ เปรมทวิธโชติ, สุรเชษฐ รัตนแสง
 คุณวิกันดา-เรย์-มาคาล่า-มีลา มีจันทร์ วาเรช
 คุณวิชาญ บุญชะโธ, ดาราณี วัฒสมบัติ และครอบครัว
 คุณวิสิทธิ์-บุญศรี-สิรินทร กิตติโชติพานิชย์
 คุณศิริภรณ์-ทองศักดิ์ เอกจินดา และครอบครัว

คุณสมคิด-นัชชา-เมธิภณ-นนทพัทธ์ สงวนสุข
 คุณสมร-สุขุม-สุกฤดา-เสรี-พิสพัลชา บุญจินดาทรัพย์
 คุณสมหวัง ศานต์สุทธิกุล, กรณฐ สมตันเจ้า และครอบครัว
 คุณเสรกานต์ ศรีทองอ่อน, นิศานาถ เดียบฉายพันธุ์
 คุณสัมพันธ์-จันทร์เรือง เสริมชีพ และครอบครัว
 คุณสายรุ้ง-นิรุติ คงเจริญพร และครอบครัว
 คุณสำราญ-บุญศรี-ภาสกร-ศิริวิมล-ศุภรัตน์ บุญยัง
 คุณสิริเลิศ วนาบริสุทธิ์, เควิน-ธนวัฒน์ มิตรสาธิต
 คุณสุกัญญา-ณรงค์-ศิริพร-ศิริพรรณ รักษาคำ
 คุณสุชาติ-สุวรรณ-สิริวรรณ อนันต์สุขสกุล
 คุณสุชาติ-เสาวลักษณ์-ณัฐพรรณ ตั้งบรรเจิดวินัย
 คุณสุภาภรณ์ พหลเวช, สิริภาพ เพ็ชรแสง และหมู่ญาติ

คุณสุรัช-นุติ-นันทน์ภัส-ชัยบูรณ์ พลาติสัย และครอบครัว
 คุณสุรัตนา-เนท-Joann-Stephen-Dalton-Sawyer
 คุณสุรางค์ แซ่พัว Vanlingen และครอบครัว
 คุณสุรีย์-ปรัชญาวรรณ วรณกิจ และครอบครัว
 คุณสุวรรณ-สุวรรณ-บุษบา-พิชชาพร อธิภาพธรรมกุล
 คุณแสงเอย แซ่เตี้ย-จักเกียง แซ่เต๋อ และญาติมิตร
 คุณเสริมศรี-คุณสุพัฒนา-คุณสืบพงษ์ พัฒนประพงษ์
 คุณอภิชัย-จุฑาทิพย์-จิตตมาส-ดวงธรรม โชคชุลีกร
 คุณอภิญา ขนสยอง, วีรธูญา-อาสาศิ ชาญอุตสาห์
 คุณอิศราวัลด์-จันจัด-ANTHONY D'ARNTO และครอบครัว
 จ.ส.อ.จำลอง-สรिता จูฑทรัพย์ และครอบครัว
 ดร.สุพรรณ ทิพย์ทิพากร-ดร.สุพัฒนา นิรัคพนภรณ์

ทพ.ไพโรจน์-ดร.จารุณี ดันติเวชวุฒิกุล และครอบครัว
 ทพ.สาธิต สีละสุวรรณกุล และครอบครัวญาติมิตร
 น.สพ.อนุวัฒน์-สุภัทรา-พ.ญ.นิรินชน-อนัญญา ศิคมโนชญ์
 น.อ.หญิงสุกัญญา สิงห์โตทอง และครอบครัว
 พ.ต.ชูเกียรติ-คุณเพชรรัตน์-ร.อ.ชัชรินทร์ สิ้นค้าเจริญ
 พ.ต.ท.วัชรินทร์-เบ็ญจลักษณ์-ศุภกร ช้องทอง
 ศ.ดร.พ.ประกิจพันธุ์-ประภัสสร-ธรรม ทมทิศงค์
 ศิษย์เก่า-ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และญาติมิตร
 Anothai-Pachara-Pawaroon-Sanor Chandanaraja
 Vachaya-David-Dylan-Daniel-Siriam Young Kulsuwan
 Yanyong-Rungrawe-Bhuri-Thanix Limlertvate
 Yupin-Derek Dhumpreecha, Prakrit-Dara Suppapiroj

พระมหาชีพ ดบสีโล, พ่อฉิมเล็ก-แม่หลาบ-กิตติ-สุทธิ-ปรียา-มารศรี-เกียรติ-สุพล แซ่ลิ้ม และครอบครัว

พระมหาปรียัติ จิตมโน, เครือวัลย์ แสวกเกอร์, วิมล วิสุทธิศักดิ์-ณัฐพล เทียนสิวกุล-ศรีพร เกวี่ล, วราภรณ์ เค
 พระชูเกียรติ ภทโท, พระณัฐพัชร มหาสุทโธ, ณัฐพัชร ภัทรวารินทร์, พิสิษฐ์ ภัทรยศรัตน์, ปิยนุช วิสุทธาภรณ์

พระบุญศรี สมทิธิโก, คุณวิภาพร สุนทรชัย, ปรัชญา สร้อยมาลุน, กฤติญา อิสระ และญาติมิตร

พระสันหัต สุนตจิตโต, พ่อบุญยก-คุณแม่ดลุ่ม สุชีวะ, พันธวรรณ พิริยะไพโรจน์, ประภาศรี สุชีวะ

พระอำนาจ เหมวโล, คุณไม้วัง แซ่ไคว, สมบุญ-นิภาพร ส่งตระกูลศักดิ์ และลูกหลาน

ครอบครัวแก่นกำจร, ครอบครัวตันติศักดิ์, ครอบครัวป้อมประทุม, กลุ่มใจแก้ว จ.นครปฐม

พระยาสุข-นางพระยาแพงดี-Kindalasit-มะยงสิต-นามิด-ดาราสิธ-อุราสิธ Bilavarn and Family

คุณทัศนาศนา-พรเทพ-จิรพร-ฐิติวดี เจริญสุทธิโยธิน, พ่อด้งกวย-แม่ชัย แซ่ฉั่ว, พ่อแก้ว-แม่เอียง แซ่โจว

คุณพิรศุภม-ทิพย์พร-ณัฐชา-ณิชา-ปกรณ์เกียรติ เกาทองกุล และครอบครัวญาติมิตร

คุณวันพิมพ์-ศิริพงษ์-มงคล-สำเพย-สุรัตน์-พลพรรณ-อรรธยา-ด.ช.ณัฐรัชต์ ศิระพันธ์สังวรณ

คุณอนุรัตน์-วันดา-อาหนนท์-ชานนท์ เจษฎารวมผาสุข, ลัง แซ่ฉั่ว, บักฮั่ว แซ่จิง, ต.ต.ลอด สาสิงค์

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้

ผู้แต่ง : พระเผด็จ ทตตชีโว

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ : 978-616-630-009-3

ที่ปรึกษา : พระครูปลัดสุวัฒนโพธิคุณ (สมชาย ฐานวุฑฺโฒ), ดร.
พระครูวิบูลนิตธรรม (ไพบูลย์ ธมฺมวิปฺโล)
พระมหาสมเกียรติ วรรณโส, ป.ธ. ๙
พระมหาปุณยวีร์ ธมฺมวิสสุโต
อาจารย์สุวณีย์ ศรีโสภา

คณะผู้จัดทำ : ทีมงานกองวิชาการ ๐๒
ทีมงานเพจหลวงพ่อตตชีโว
ทีมงานส่งเสริมการปฏิบัติธรรมสมาธิองค์กร

ออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบ : ทีมงานกองวิชาการ ๐๒

ออกแบบปก : ทีมงานส่งเสริมการปฏิบัติธรรมสมาธิองค์กร

จัดพิมพ์โดย : กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต วัดพระธรรมกาย

พิมพ์ครั้งแรก : ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

พิมพ์ที่ : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด

จำนวนพิมพ์ : ๖,๕๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์ : วัดพระธรรมกาย

อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พระเผด็จ ทตตชีโว.

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้ -- ปทุมธานี : กองวิชาการ
อาศรมบัณฑิต วัดพระธรรมกาย, 2568.

216 หน้า.

1. ธรรมเทศนา. I. ทีมงานกองวิชาการ 02, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

294.308

ISBN 978-616-630-009-3

ทศกวี ๖ มิถุน

เหตุแห่งชีวิตรุ่ง
ทางมาหน้าที่พลเมืองมิตรแท้

